Bogens Verden

TIDSSKRIFT FOR DANSK BIBLIOTEKSVÆSEN

UDGIVET AF DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING

Redigeret af ROBERT L. HANSEN (ansvarh.)
og MOGENS IVERSEN

UNIVERSITY OF MINNESOTA LIBRARY
RECEIVED
APR 1 1954

★

36. årgang 2 *1. marts 1954*

AF INDHOLD

Den underholdende litteratur i vore biblioteker 57
Ole Koch: Englandsrejse (English Summary) 59
Fra Statens Bibliotekstilsyn 65
Udenlandsk bibliotekslitteratur 67
Fra Danmarks biblioteksforening 67
Statistiske oplysninger om bibliotekerne 1952-53 69
J. Laurup-Fogt: Psykologisk laboratoriums bibliotek 72
Ett urval finlandssvenska böcker från år 1953 75
Biblioteksarbejdet i Sydslesvig 77
Bibliotekslitteratur 78
Fra biblioteksarbejdet 80

LITTERATUREN
Anmeldelser 85

UNGDOMMEN
Anmeldelser 115

Næste nr. af »Bogens Verden« udkommer ca. 1. april 1954

I KOMMISSION HOS NYT NORDISK FORLAG
ARNOLD BUSCK . KØBENHAVN

VINDROSEN

— det nye tidsskrift for litteratur og kulturdebat

Nogle af velkomstordene til VINDROSEN:
»Det er simpelthen drømmen om det kultiverede, alvorlige og intelligente danske standard-ånds-tidsskrift, som er realiseret.« *(Carl Johan Elmquist,* Politiken). - »VINDROSEN skal udgå fem gange om året og være hjerteligt velkommen. I en af artiklerne slås netop på den hjertelighed, som kan gøre tidsskriftlæsning til en nydelse og en nyttig syssel.« *(Erhardt Larsen,* Berlingske Aften). - »En lovende optakt.« *(Ernst Fr. Hansen,* Kristeligt Dagblad). - »Det må siges at være et velhavende hæfte, det nye tidsskrift lægger ud med.« *(Emil Frederiksen,* Berlingske Tidende). - »Grunden er lagt til et lødigt, alsidigt og solidt tidsskrift.« (Information).

VINDROSEN redigeres af *Peter P. Rohde* og *Tage Skou-Hansen.* Det vil udkomme med 5 righoldige hæfter om året og bringe danske og udenlandske artikler om kulturelle emner, nye noveller og digte, prøver på moderne grafisk kunst, orienteringer, anmeldelser af væsentlige bøger.

I bindende årsabonnement 25 kr., i enkeltsalg 6 kr. pr. hæfte.

GYLDENDAL

I e
Richa
og b
littera
mule
deres
tog fo
sione
men
indle
blev
præg
karak
fra bi
højtli
ledes.

Dis
»Aarh
hvis s
skrive
leder

Eft
følge

»Di
»kræv
vejen
melle

Det
dige l
lige r
Aakja
lig yr
indho
altsaa

Den
holde
vansk
tilfæl

Det
have
ligt un

57

DEN UNDERHOLDENDE LITTERATUR
I VORE BIBLIOTEKER

I en radiodiskussion mandag d. 15. februar udtalte frimenighedspræst Richard Andersen, Aagaard, overbibliotekar Astrid Hoffmeyer, Hillerød, og bibliotekar Poul Daugaard, Roskilde, sig om den underholdende litteratur i vore biblioteker, idet hr. Richard Andersen havde formuleret titlen på diskussionen således: *Er vore biblioteker for kræsne i deres bogvalg* og i sin indledning udtalte, at specielt vore sognebiblioteker tog for lidt hensyn til den underholdende, folkelige roman. Den til diskussionen afsatte tid var for kort, til at emnet kunne uddybes tilstrækkeligt, men i virkeligheden viste det sig, at der ikke var større uenighed mellem indlederen og bibliotekarerne, når begrebet den underholdende litteratur blev nærmere defineret og opdelt i den industrialiserede og den personligt prægede underholdningslitteratur. Men diskussionen var af udpræget teoretisk karakter, ja, overflødig og egnet til at holde det brede publikum borte fra bibliotekerne, der herefter kunne opfattes som fornemme samlinger af højtliggende, meget krævende litteratur. Virkeligheden er ganske anderledes.

Diskussionen gav imidlertid anledning til forskellige avisartikler. I »Aarhuus Stiftstidende« for 18. februar findes således en ledende artikel, hvis synspunkter vist kan betragtes som et gennemsnit af, hvad der herom skrives i bladene, hvorfor det kan være betimeligt med udgang i denne leder at fremsætte et par bemærkninger på grundlag af de virkelige forhold.

Efter et referat af diskussionen udtaler lederen i »Aarhuus Stiftstidende« følgende:

»Diskussionsdeltagerne skelnede alle skarpt mellem den egentlige litteratur, den »krævende«, og underholdningslitteraturen, hvorved drøftelsen blev lagt op i et overvejende teoretisk grundlag. *Virkeligheden*...... attesterer nemlig ikke en sådan grænse mellem den »rigtige« og den underholdende litteratur.

Det gjaldt her udelukkende romanen, men desuagtet gjorde ingen af de tre kyndige litteraturfolk opmærksom paa den kendsgerning, at de allerfleste litterært betydelige romaner har højst underholdende egenskaber.... Naar digtere som Skjoldborg, Aakjær, Nexø, Pontoppidan, Jakob Knudsen og flere andre har vundet saa stor folkelig yndest, skyldes det ikke i første række deres romaners litterære værdi eller idéindhold, men netop deres umiddelbare spænding, deres fængslende handlingsforløb, altsaa deres underholdende egenskaber...

Der er skabt den misforstaaelse, der desværre har faaet lov til at brede sig, at underholdende og lettilgængelig litteratur ligger i laveste klasse, medens tanketunge og vanskelige bøger hører til i toppen; underholdende litteratur er værdiløs, i mange tilfælde skadelig, hvorimod den »krævende« læsning befrugter og udvikler.

Det er denne misforstaaelse, de tre i radioen burde have vendt sig imod. De burde have kunnet enes om, at sognebibliotekerne skal vise *den litterært værdifulde og folkeligt underholdende litteratur den største interesse* (fremhævet her), fordi det er den, der er

trang til blandt læserne, som forstaaeligt nok helst vil fordybe sig i bøger, de kan begribe. Det gælder ikke om at gøre folkebibliotekernes læsere »litterære«, men om at imødekomme deres behov for naturlig aands-beskæftigelse og sund underholdning i ledige timer«.

Hvad her er sagt, kan stort set enhver folkebibliotekar tiltræde, bortset fra en tvivl om, hvorvidt Skjoldborgs, Aakjærs, Nexøs, Pontoppidans og Jakob Knudsens bøger ikke skyldte netop deres idé-indhold en meget betydelig andel i deres folkelige yndest. Men artiklens konklusion, som må siges at være den, at vore sognebiblioteker *ikke* har interesse for den folkelige underholdende litteratur, er milevidt fjernet fra *virkeligheden*. For det første må det jo siges, at om der i vor tids danske litteratur fandtes bøger af lignende indhold som de nævnte forfatteres, ville alle folkebiblioteker, store som små, jo kaste sig over dem med glubende appetit, men for det andet er det en uafviselig kendsgerning, at vore folkebiblioteker i almindelighed og vore sognebiblioteker i særdeleshed i vid udstrækning køber den folkelige, underholdende litteratur, der har blot den ringeste forbindelse med godt sprog og en vis stræben efter at »give læseren noget med hjem«. (At det ikke kan være det offentliges sag at støtte udbredelsen af den absolut tomme underholdning kan vel alle være enige om. Derfor holder vi os også stort set borte fra kriminal-litteratur).

Der er ingen centralinstans og ingen ledende, faglig uddannet bibliotekar, der nogensinde har udtalt sig imod et sådant indkøb — naturligvis — og der er intet bibliotek, der fra bibliotekstilsynets side har måttet høre for indkøb af folkelig underholdende litteratur af den ovennævnte standard — naturligvis — ja, der er end ikke noget bibliotek, der har modtaget nogen protest mod indkøb af enkelte bøger, der ligger under denne standard, når biblioteket iøvrigt har taget passende hensyn til det behov, der — naturligvis — findes i ethvert samfund, selv nok så lille, for læsning af lødigere art.

At bibliotekstilsyn og bibliotekarer af alle kategorier betragter det som en naturlig opgave at bekæmpe den helt indholdsløse underholdningslitteratur og fremme forståelsen for anskaffelsen af den for de forskellige befolkningselementer bedst mulige litteratur, er vel en selvfølge. Det ville være at svigte sin opgave, om man forholdt sig passiv i kampen for den gode bog, hvorved biblioteksfolk i sandhed også forstår den gode folkelige bog, — der desværre blot for tiden er et temmelig sjældent fænomen i dansk skønlitteratur. En beklagelse af folkebibliotekernes manglende bestand af sådan litteratur må rettes, ikke mod bibliotekarerne, men mod litteraturens aktuelle udtryksformer.

At vore folkebiblioteker i vid udstrækning køber folkelig litteratur kan man se dels af bibliotekernes indkøbslister dels af Dansk Forfatterfonds opgørelse af det antal bøger, der befinder sig i udlånsafdelingerne på landets samtlige biblioteker, idet forfatterne af staten modtager en godtgørelse for udlånet af deres bøger gennem folkebibliotekerne på grundlag af det antal bind, der findes til udlån på bibliotekerne. Den sidste opgjorte fortegnelse — bortset fra børnebogsforfatterne — ser således ud:

Morten Korch: 20445 bd.,
Sigurd Elkjær: 19134 bd.,
Andersen Nexo: 18584 bd.,
Johs. V. Jensen: 18387 bd.,
Olesen Løkken: 17829 bd.,
Krarup Nielsen: 16648 bd.,
Leck Fischer: 14480 bd.,
Gunnar Gunnarsson: 14099 bd.,
Karen Aabye: 12846 bd.,
Erik Bertelsen: 10746 bd.,
Thit Jensen: 10712 bd.,
Harry Søiberg: 10548 bd.,
Ellen Duurloo: 9802 bd.,
Knuth Becker: 9544 bd.,
Hakon Mielche: 9480 bd.,
o. s. v., o. s. v.

Man kan synes om denne liste, som man vil, men hvad angår den folkelige linje haves vel ikke flere vidnesbyrd behov.

Naturligvis er der adskillige biblioteker her i landet, der vil fremvise en anden rækkefølge inden for den indkøbte skønlitteratur, men at specielt sognebibliotekerne skulle være for »fornemme«, kan altså kategorisk afvises. Forøvrigt: Var det ikke snart på tide at høre op med alle disse diskussioner om folkelig og ikke-folkelig litteratur. De fleste biblioteker har jo forlængst fundet det balanceforhold, der her er nødvendigt. Med større udbytte kunne man diskutere, *om nu bibliotekerne gør nok for* — som det hedder i biblioteksloven — *»at virke for almindelig udbredelse af kundskab og oplysning«*. Det er jo dog her, tampen brænder.

R. L. H.

ENGLANDSREJSE

Af bibliotekar Ole Koch, Gentofte

Takket være Steenbergfondet kunne jeg i foråret 1953 bruge 3 uger til at stifte bekendtskab med engelsk folkebiblioteksvæsen. Det følgende er et forsøg på at meddele nogle af de stærkeste indtryk og i forbindelse dermed enkelte refleksioner over hjemlige forhold.

I det danske bibliotek jeg kender bedst er der på de fleste tider af dagen en jævn strøm af spørgsmål i udlånet, der stiller krav, ikke alene til bibliotekarernes fysik, men også til deres menneskekundskab og faglige viden. Et sted i England kunne jeg lægge beslag på den eneste bibliotekar uden for skranken i en halv time, før nogen af de mange lånere lod til at ønske hans hjælp. Man kunne godt selv bestemme hvad man ville læse.

Lad det nu stå hen som et subjektivt indtryk at de engelske bibliotekers forhold til enkeltlånerne kan betegnes ved ordet ikke-indblanding. Den engelske individualisme betyder også gensidig respekt, og den finder

måske sit smukkeste udtryk i det utrolig frodige foreningsliv med dets parlamentariske omgangsformer. Englændernes trang og evne til at organisere sig er umiskendelig, og det er karakteristisk at bibliotekerne lægger stor vægt på forholdet til andre organisationer og selv står bag ved en mængde societies, associations og clubs.

Tydeligst så jeg dette i *Swindon*, en provinsby mellem London og Bristol med 70.000 indbyggere, som først fik selvstændigt bibliotek for 10 år siden. Biblioteksbestyrelsen er en »Libraries, Museum, Arts and Music Committee«, og den energiske overbibliotekar er ikke blot sjælen i hele det almindelige biblioteksarbejde, indbefattet talrige udstillinger og et månedsblad med boglister og andre meddelelser, men arrangerer også kunstudstillinger og grammofonkoncerter og samarbejder med følgende »Public Library Societies«: Art Discussion Group, Ballet Club, Debating Society, Film Society, Film Unit, Gramophone Society, Historical Society, Play-Reading Group og Poetry Group.

For at ingen skal tro at biblioteket har monopol på byens foreningsliv, må det tilføjes at den nyeste fortegnelse over Swindons activities opregner ca. 450 forskellige foreninger og klubber, lige fra Rotary klubben til lokalafdelingen af det Britiske Tændstikæskeetiketteselskab! I sit forord ser borgmesteren da også denne rigdom som et sikkert tegn på byens sundhedstilstand.

Hvis man vil have folk i tale, som det hedder, er der ingen vej udenom. Fremgangsmåden er den samme, hvad enten man er præst i en frimenighed, sekretær for et community centre eller leder af et bibliotek. Man opretter en serie klubber eller grupper med plausible formål, i håb om at ingen mærker die Absicht: at føre medlemmerne ind i en religiøs tradition, at holde dem fra gale streger, eller gøre dem til flittige lånere i biblioteket.

Dette bør ikke opfattes som forklejnelse af det vældige arbejde bibliotekarer rundt omkring lægger i de forskellige extension activities, som givetvis i bedste fald har en betydelig egenværdi. Det smukkeste eksempel er vel biblioteket i *Leyton*, en kommune i Londons nordøstlige udkant med godt 100.000 indbyggere. Den store filial i Leytonstone (opført 1934) har en foredragssal med 175 pladser, scene og filmapparat. De arrangementer som finder sted her under fællesbetegnelsen »Opportunities« organiseres helt af biblioteket selv. Der holdes diskussionsgrupper, grammofonmusikaftner, »rigtige« koncerter, filmaftner med dokumentar- og spillefilm, udstillinger og – først og sidst – play-reading.

Jeg var så heldig at overvære opførelsen af Shakespeares Helligtrekongersaften. Forberedelserne havde været minimale, kostumer var højst antydet, dekorationer efter opskriften: dette skal være Troja. Teksten læstes op, nogenlunde improviseret, og to af bibliotekarerne optrådte med betydelige evner. Hver eneste mandag aften gennem 18 vintre er spillet gået videre, men salen var fuld af utrættelige tilskuere, og alle parter morede sig dejligt. Play-reading er en overmåde populær fornøjelse i England, og mange biblioteker har store samlinger af skuespilsæt til udlån. I Bristol er der for eks. over 100 foreninger af amatørskuespillere, og biblioteket ejer 7.000 bind skuespil.

Det er fristende at standse et øjeblik ved den mand der har skabt denne tradition i Leyton, og som nu i UNESCOs tjeneste er blevet biblioteks-pioner for anden gang[1]). *Edward Sydney* er en moderne forkæmper for bibliotekssagen, en mand med en mission: Bibliotekerne må tilpasses efter folks behov. Vi har haft så travlt med at slå små streger på små kort, men nu gælder det: study the people! Sydney beskriver sig selv som en »collector and distributor of the best ideas for my community«, lige meget i hvilken form. For ikke så længe siden skrev man på stentavler – nu kommer filmen, mikrokortene, grammofonpladerne! Men hvordan skal vi imødegå konkurrencen fra underholdningsindustrien? Ved at lægge vægten på information service. Der er folk for hvem biblioteket kun er leverandør af underholdning. Hvis de nu hellere vil spille fodbold, har de ikke lyst at betale for et bibliotek. Det er ikke livsvigtigt for dem. Men »information« har alle brug for, og de behøver ikke at læse bøger for at få den. It *is* your library, you pay for it, come and ask us a question!

Leytons ry bæres vidt omkring af en lille håndfuld tryksager fra den fornemme Curwen Press: den årlige oversigt over Opportunities og Junior Opportunities, de små »Service Hints«, inciterende pjecer om bibliotekets brug, og billedheftet »A Family Affair«, der i fotografier og tekst viser biblioteket som et selvfølgeligt og uundværligt led i tilværelsen for familierne Harris og Elliott. Hvordan får man råd til så smukke tryk? Svaret lyder: hellere holde biblioteket i ære med en dyr tryksag end vanære det med en billig!

De sædvanlige duplikerede boglister med illustrationer af egen tilvirkning mangler naturligvis ingen steder, men her kommer det igen: hver må have sit eget på sin egen måde. Kort efter krigen prøvede the Library Association at udsende en serie nydelige, annoterede boglister, men bibliotekernes interesse var så ringe at forsøget måtte indstilles da en snes »Læs med plan« havde set lyset. Den engelsk-amerikanske bogproduktion er åbenbart for stor til at bibliotekernes bogbestand kan nå det mål af ensartethed der gør brugen af fælles lister mulig.

Den uerfarne, der kommer fra et lille land, undrer sig måske over at de engelske folkebiblioteker ikke i alle henseender arbejder så nært sammen som vore. Og han lærer at skønne endnu mere på statstilskud, de 2½% og andre fælles goder. Men bedre er det at drage de ting frem som vi kunne tage ved lære af, f. eks. det virkelig bemærkelsesværdige fænomen der kaldes »interavailability of readers' tickets«, nemlig at man frit kan bruge lånerkortet i andre biblioteker end sit eget. Denne ordning omfatter nu ikke blot samtlige folkebiblioteker i London, men et rundspørge i 1951 viste at ialt 75% af de engelske folkebiblioteker var parat til at acceptere fremmede lånerkort.

De engelske tickets er som bekendt en slags små boglommer, forsynet med det udstedende biblioteks navn og lånerens data. For hver bog man låner må der præsteres en ticket, og udlånsnoteringen sker ganske simpelt ved at bogkortet flyttes fra bog til ticket. Når låneren kommer tilbage med bogen, får han sin ticket igen. Der er vel næppe tvivl om at Browne-sy-

[1]) Se B. V. 1953, side 252 ff.

stemet, som synes at være enerådende i engelske folkebiblioteker, har lettet samarbejdet på dette punkt, men også under udlånssystemer der ikke forudsætter den betryggende deponering af lånerkortet skulle det være muligt for os at finde en lignende vej frem. Ikke mindst i hovedstadsområdet, hvor det er komplet tilfældigt om folk finder husly i Nærum eller Kastrup, var det en velgerning om de hellige kommunegrænser kunne ignoreres på dette punkt. Gennem nogle år har de tre hovedstadsbiblioteker forsøgsvis »bevilget« lånerkort til personer fra nabokommunen som kan godtgøre en særlig tilknytning gennem deres erhverv, skolegang o. l. Men for at være effektiv måtte en sådan ordning baseres på gensidighed inden for hele området, de 9 omegnskommuner indbefattet. Tilbage bliver den kendsgerning at de rent kommunale engelske biblioteker har kunnet nedbryde skrankerne, mens de statsunderstøttede danske dårligt er begyndt.

Et aktuelt samarbejdsproblem i engelsk biblioteksvæsen er organisationen af de interurbane lån (interlending). I løbet af 1930erne voksede de 10 regionale systemer frem, hver med deres individualitet i god behold, men alle i kontakt med the National Central Library i London. Med en enkelt undtagelse anlagde hver region en union catalogue over de tilknyttede bibliotekers bogbestand, men krigen satte arbejdet stærkt tilbage, og de færreste steder er katalogen nu blot nogenlunde à jour. Et sted, i Manchesterområdet, hjælper man sig ved at samle rekvisitionerne på cirkulerende søgelister, og NCL må på samme måde to gange om ugen udsende lister til de regionale kontorer og en række enkeltbiblioteker. Metoden er effektiv, men koster tid og penge, og spørgsmålet om fælleskatalogernes fuldendelse har længe stået på dagsordenen.

I begyndelsen af 1953 udsendte *Robert F. Vollans* sin rapport »Library Co-Operation in Great Britain«, en gennemgang af arbejdet i NCL og regionalsystemerne[1]). Omkostningerne ved et regionalt lån er her beregnet til 8 shillings, og ved et nationalt lån omtrent 1 pund! Rapporten anbefaler en virkelig koordinering af regionernes virksomhed, så de hver især bliver selvforsynende med engelsk litteratur og NCL i fremtiden kan nøjes med at vedligeholde en fælleskatalog over regionernes udenlandske bogbestand. De 28 Londonbiblioteker har siden 1948 i fællesskab arbejdet på at dække alle litteraturområder, og selvforsyningen er nu også på vej i det store South Eastern Regional Library System, der dækker de tætbefolkede »home counties« nærmest London. 86 biblioteker har hver specialiseret sig i en eller flere faglitterære grupper og fra januar 1950 forpligtet sig til at anskaffe alle nye engelske bøger i disse grupper, dog normalt ikke den populæreste litteratur, ejheller bøger billigere end 6 shillings eller dyrere end 6 guineas. Mange af bibliotekerne har også suppleret deres specialsamling med bøger ældre end 1950.

Årstallet 1950 er ikke tilfældigt valgt. I dette år begyndte udgivelsen af den store nye British National Bibliography. BNB bygger på pligtafleveringen til British Museums bibliotek, som foregår ved løbende aflevering fra forlæggerne, undertiden endnu før bøgerne er udkommet. Den er en systematisk fortegnelse (Dewey) med forfatter-, titel- og emneregistre,

[1]) Anm. i B.V. 1954, s. 17.

og i de ugentlige hefter har bøgerne fortløbende numre. Nationalbibliografien akkumuleres til kvartals- og årsfortegnelser, evt. senere femårsfortegnelser, og afhjælper et stort savn. Den fremmer en mere ensartet katalogisering, men først og fremmest er den blevet den nødvendige basis for alle samarbejdsbestræbelser, som f. eks. det netop omtalte Subject Specialisation Scheme.

Jævnsides med kravene om en rationalisering af bibliotekernes indbyrdes lånevirksomhed pointeres nødvendigheden af en samvirkende oplysningstjeneste med stor energi, ikke mindst af de bibliotekarer der har direkte føling med erhvervslivets behov.

Allerede i 1934, det år hvor *Sheffields* nye hovedbibliotek blev færdigt, tog *J. P. Lamb* initiativet til en lokal organisation for udveksling af teknisk litteratur, med særligt henblik på områdets dominerende erhverv, stålindustrien. Organisationen består i øjeblikket af ca. 40 medlemmer, bl. a. universitetsbiblioteket, en række institutioner og henved 30 industrivirksomheder. Kommunebibliotekets store Science and Commerce Library er hovedkvarter med oplysningscentral og fælleskataloger over medlemmernes bøger, tidsskrifter, o. s. v.

I de allerseneste år er der i Londons nordlige og vestlige omegn gjort et interessant forsøg på også her at knytte biblioteker og erhvervsvirksomheder nærmere sammen. Initiativet udgår i nord fra *Tottenham*, og i vest fra *Acton*, hvor lederen, *Roy D. Rates*, fortalte mig sin del af historien. Det begyndte med at han i 1951 henvendte sig, ikke til industrien, men til statens rådgivende industrikommission for Vest-Londonområdet og med den i ryggen skabte kontakt mellem områdets 10 biblioteker og en række af de større firmaer. Resultatet blev en organisation med navnet Co-Operative Industrial and Commercial Reference and Information Service, forkortet CICRIS (udtales sikris). Af områdets 4.000 handels- og industrivirksomheder er der foreløbig opnået fast samarbejde med ca. 100, men man har kontakt med et betydelig større antal. Skønt de store firmaer tit har egne bibliotekarer og kan indhente oplysninger fra branchernes egne research associations, er det dog dem der hidtil har vist størst interesse for CICRIS, særlig når de har brug for hjælp i spørgsmål der ligger på grænsen af deres egne specialer. Det har været adskilligt sværere at få de mange mindre forretninger og fabrikker til at overvinde en vis mistænksomhed over for et sådant samarbejde, skønt det naturligvis er dem der har mest brug for at være med. Det var heller ikke så let for det lokale labourstyre at indse hvorfor kommunen skulle støtte industriherrerne, der lige siden kriseårene omkring 1930 har været begunstiget af en derating act, der fritager dem for en del af kommuneskatterne.

De 10 biblioteker i Vest-Londonområdet fungerer nu som forbindelsesled mellem organisationens medlemmer, bl. a. gennem en fælleskatalog over tekniske tidsskrifter, og står desuden i forbindelse med for eks. statens Department of Scientific and Industrial Research (DSIR), handelsministeriet, the Science Library, og en række inden- og udenlandske institutioner. I forlængelse af den tidligere nævnte regionale specialisering med hensyn til engelsk litteratur vil disse biblioteker yderligere specialisere sig på be-

stemte industrielle fagområder efter en fælles plan, og de er villige til at overtage tidsskriftrækker fra medlemmerne til opbevaring.

The Library Association Record indeholdt i oktober 1952 en ledende artikel om det førnævnte DSIR, der tilbyder sin hjælp ved besvarelsen af tekniske spørgsmål, som bibliotekerne ikke selv magter. Jeg citerer:

»Bibliotekaren af idag må ikke blot være fortrolig med bøger, men også med disse oplysningskilder. Det er på høje tid vi får vejvisere til sådanne kilder, svarende til bibliografierne når talen er om bøger . . .

Folkebibliotekernes betydning i fremtiden afhænger stort set af hvor hurtigt og hvor dygtigt vi kan organisere et samarbejde om oplysningstjenesten . . . Reference- og oplysningsvirksomheden (reference and information work) er vel nok den vigtigste af vore opgaver.«

Ja, kom og spørg os om noget! Vi kan forhåbentlig svare på en del, men hvad med resten? Hver dag udlåner danske folkebiblioteker 200 bøger, som er skaffet udefra, men det forlyder ikke hvor mange læsesalsspørgsmål der blev løst ved hjælp fra omverdenen, og hvor mange der stadig er uløste gåder.

Der må være mange læsesalsbibliotekarer landet over som savner en pendant til Oplysningskontoret, hvor man kan henvende sig med de spørgsmål der hverken kan løses lokalt eller ved fremskaffelse af en bog, men kun gennem direkte kontakt med sagkyndige. I øjeblikket afhænger alt for meget af den enkelte bibliotekars tjenstiver, kombinationsevne – og dristighed. Tør man gøre ulejlighed?

Tanken om læsesalen som byens oplysningscentral er naturlig for os. Hvis forbindelseslinjerne udbygges, kan opgaven løses tilfredsstillende, ellers næppe. De lokale net af kontakter må sammenknyttes i et eller nogle få knudepunkter, så det bliver muligt at lede et spørgsmål hurtigt frem ad fastlagte ruter. I mange tilfælde bliver læsesalens opgaver altså blot at formidle en kontakt, men folkebibliotekernes organisation er den eneste der har mulighed for at løse den opgave på bred basis.

Der er naturligvis, i hvert fald i København, en række offentlige og private oplysningscentraler, der hver for sig gør et fortræffeligt arbejde, alsidigt som de store dagblades oplysningstelefoner, eller på enkeltområder som Statens Husholdningsråd, postvæsenet, statsbanerne. Og den københavner der ringer til biblioteket om rødvinspletter, posttakster og togtider er selvfølgelig velkommen, men burde måske i egen interesse hellere spørge sagkundskaben. Der er opgaver nok for bibliotekerne endda, og det afgørende er ikke at vi selv kan svare på alt, men at vi uden tøven kan dirigere spørgsmålet derhen hvor svaret findes. Derfor behøver vi også flere hjælpemidler af samme kvalitet som den nylig udsendte *Teknisk Økonomisk Vejviser* fra handelsministeriets produktionsudvalg.

I den halve snes engelske biblioteker jeg så var der meget andet som kunne fortjene nærmere omtale. Jeg nævner i flæng: Westminsters samling af 12.000 grammofonplader med et årligt udlån omkring 150.000, eksperimenterne i Tottenham med hulkortmaskiner til statistisk bearbejdelse af bogkøb og lånertal, den udbredte adgang til fornyelse af lån pr. telefon eller post, det vidunderlige bibliotekslokale i Bristols Southmead hospital og de nye filialer som det trods knappe tider er lykkedes at rejse, bl. a. i

Manchester og Sheffield. De gæstfri engelske bibliotekarer har meget at vise os danske, og vi har mange fælles problemer. Skiftevis begejstring og stille undren over andres løsninger får en til at se med friske øjne på sit eget. Og det er vel en rejse værd.

ENGLISH SUMMARY

This is a series of impressions and reflections after three weeks in British public libraries; they come under three headings: extension activities, information services, and library co-operation.

The "Opportunities" offered by Leyton Public Libraries include music recitals, film shows, lectures, discussion groups, exhibitions, and—most popular of all—play-reading. The Leyton staff undertake arrangements themselves; in Swindon the "Libraries, Museum, Arts, and Music Committee" is encouraging about ten "Public Library Societies" covering similar fields of interest. Such activities would add to the reputation of any library and increase its contact with the public.

Many people think of the library as a source of recreation only. It is not vital for them. But every-body needs information, and where should he get it if not in his library? The snag is that librarians do not know all the answers themselves, and often they do not know anybody else who does. We need, both in England and in Denmark, a network of local and national contacts parallel to the interlending systems. "The future significance of the public library service depends largely upon how soon and how well the co-operative provision of information is developed." (LA Record, October 1952). The well-known Sheffield Scheme is mentioned here, and CICRIS, one of two recent schemes for the benefit of commerce and industry, is described in some detail.

Library co-operation problems will differ from country to country. A request for a Danish book of non-fiction will practically always be met in Denmark, because two of the three copyright libraries are expected to lend such books. The Vollans Report shows how the Regional Bureaux and the National Central Library are ttruggling to solve the same question, only on a much larger scale. Subject specialisation is one solution, and the way has been pointed by the Metropolitan libraries and she S.E. Regional Library System.

It is a remarkable fact that 3 out of 4 public library authorities, including the whole of London, are willing to accept "home" library tickets from any visitor. The present observer is hoping for the same attitude in his own country where state support has led to a happy degree of co-operation in other ways.

MEDDELELSER FRA STATENS BIBLIOTEKSTILSYN

STATSTILSKUD TIL BIBLIOTEKER

I finansåret 1954–55 vil der blive udbetalt statstilskud til folkebiblioteker og biblioteker for børn i folkeskolen.

> *Af hensyn til en af finansministeriet begæret tidligere indsendelse af budgetforslaget til staten vil det fra indeværende år være nødvendigt at rykke den hidtidige afleveringsfrist frem, således at ansøgningerne (for børnebibliotekernes vedkommende indsendt af kommunalbestyrelsen) må være Statens Bibliotekstilsyn, Odensegade 14, Kbh. Ø. i hænde senest 1. maj.*

Ansøgningerne skal skrives på særlige skemaer. Da disse er forskellige for de forskellige arter af biblioteker, må ved rekvireringen bibliotekets art klart opgives. Anmodning om skema kan indsendes på åbent brevkort til ovennævnte adresse.

Dog vil alle biblioteker (også børnebiblioteker), der har modtaget statstilskud ved den sidste fordeling, få ansøgningsskema tilsendt uden anmodning. Kun hvis skemaet som følge af mulig adressefejl eller lignende ikke er nået frem inden 15. april, bedes anmodning om skema fremsendt.

Ved ansøgningsskemaernes tilbagesendelse bedes man *være opmærksom på forsendelsens vægt og deraf følgende frankering.*

Obs. For at fritage bibliotekarerne ved de mindre biblioteker for at udfylde de sædvanlige lister over de foretagne bogkøb fremsendes en trykt liste over de i »Bøger 1952« og »Bøger 1953« optagne bøger. Det bedes bemærket, at listen også omfatter børnebøger for de pågældende år. Man behøver da blot i denne liste at afkrydse de bøger, biblioteket har købt. Kun de bøger, der ikke findes i denne liste, anføres med fuld titel på de vedlagte, blanke blade.

BIBLIOTEKSRÅDET

Undervisningsministeriet har fritaget departementschef frk. Agnete Vøhtz for hvervet som medlem af biblioteksrådet og i stedet beskikket kontorchef Th. Gimsing som ministeriets repræsentant i rådet.

BIBLIOTEKSRÅDSMØDE

Biblioteksrådet holdt møde d. 6. februar. Hovedpunktet på dagsordenen var den revision af bibliotekslovens satser, hvortil undervisningsministeren ifølge lovens § 5, stk. 2 skal fremsætte forslag i folketingsamlingen 1954–55. Der foretoges en foreløbig behandling af nogle af bibliotekstilsynet stillede forslag, hvorefter der nedsattes et snævrere udvalg til nærmere udformning deraf, således at et endeligt forslag skulle kunne forelægges på mødet i juni måned for derefter at fremsendes til undervisningsministeriet.

SOMMERKURSUS FOR SOGNEBIBLIOTEKARER

Statens Bibliotekstilsyn afholder kursus for sognebibliotekarer i dagene d. 20.—30. juli d. å., begge dage inclusive. Kurset vil i år blive dubleret og vil i første række være forbeholdt nye bibliotekarer i sognebibliotekerne. Der vil derfor efter opgivelse fra centralbibliotekerne *tilgå de pågældende sognebibliotekarer direkte meddelelse om kurset og om indmeldelsesfristen.* Kun i tilfælde af at kurset ikke bliver overtegnet, åbnes der adgang for ældre bibliotekarer, formentlig ved meddelelse i »Bogens Verden«.

BIBLIOTEKSLOVEN I NY UDGAVE

Biblioteksloven, 7. udg. (Statens Bibliotekstilsyns publikationer, 5) er nu udsendt og fås gennem Det bibliografiske Kontor. Som i de tidligere udgaver findes heri den nugældende bibliotekslov og den dertil knyttede ministerielle bekendtgørelse. Endvidere er medtaget de særlige bekendtgørelser vedrørende Dansk Forfatterfond, statstilskud til bogbilsdriften, reglerne for lokalevurderingen samt vejledningerne vedrørende det økono-

miske grundlag for folke- og børnebiblioteker. Derimod medtager denne udgave ikke — i modsætning til 6. udg. — bibliotekstilsynets forslag til vedtægter og arbejdsplaner. Disse kan rekvireres i duplikeret form fra Det bibliografiske Kontor.

UDENLANDSK BIBLIOTEKSLITTERATUR

Til bibliotekstilsynets håndbogsamling er anskaffet nedenstående værker:

Collison, Robert L.: Indexes and indexing. London, 1953. 155 s.

Deutschland braucht Büchereien. Eine Denkschrift der deutschen Unesco-Kommission. Köln, 1952. 77 s. ill.

Flood, R. A.: Public libraries in the colonies. London, 1951. 45 s. (Library Association pamphlet, 5).

Hofmann, Walter: Buch und Volk. Gesammelte Aufsätze und Reden zur Buchpolitik und Volksbüchereifrage. Köln, 1951. 432 s.

(A) Hundred library years in Canada 1851–1951. Ottawa, 1951. 40 s. ill.

Langfeldt, Johannes: Volksbildung als Aufgabe. Köln, 1953. 172 s.

Lewis, J.: Newspaper libraries. London, 1952. 76 s. (Library Association pamphlet, 11).

McColvin, Lionel R.: The personal library. A guide for the bookbuyer. London, 1953. 159 s.

Palmer, Bernard I., and A. J. Wells: The fundamentals of library classification. London, 1951. 114 s. (Practical library handbooks, 12).

Savage, Ernest A.: A librarian's memories. London, 1952. 179 s.

Stefferud, Alfred: The wonderful world of books. 2. printing. N.Y. 1953. 319 s.

Stewart, James D.: The reference librarian in university, municipal and specialised libraries. London, 1951. 288 s.

Tomalin, C. H.: The development and administration of a special library being an account of the Library of the National Institute for Research in Dairying, Shinfield, Reading. London, 1951. 36 s. (Library Association pamphlet, 4).

Winslow, Amy, Clarence Graham and Luther Evans: A symposium in public librarianship. Three addresses. Berkeley, 1952. 54 s.

MEDDELELSE FRA DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING

Danmarks Biblioteksforenings hovedbestyrelse afholdt møde i København den 5. februar 1954. Siden sidste møde er sket følgende ændringer i hovedbestyrelsens sammensætning: overbibliotekar Preben Kirkegaard, Vejle, har som formand for Gruppe C afløst den afgåede formand for gruppen, overbibliotekar O. Abitz, Roskilde; bibliotekar Torkil Olsen, Universitetsbibliotekets 2. afd., er indtrådt i sin egenskab som formand for Gruppe E, medens den tidligere formand for denne gruppe, bibliotekar fru Vibeke Ammundsen, er forblevet i hovedbestyrelsen som Gruppe E's anden repræsentant, og bibliotekar Henning Einersen er fratrådt.

I mødet foretoges bl. a. flg.:

1) forhåndsdrøftelser med henblik på *bibliotekslovens* revision i 1954/55.

2) i anledning af en ny Vedtægt for *Folkebibliotekernes bibliografiske Kontor*, hvorefter dettes virksomhed udvides til også at omfatte de videnskabelige og faglige biblioteker, indstilledes til den nye bestyrelse: formanden, amtmand R. Lassen, stadsbibliotekar Å. Bredsted, Århus, skoleinspektør J. Noer, Skibby, overbiblioteke-

kar Em. Sejr, Statsbiblioteket, og bibliotekar fru Vibeke Ammundsen, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Bibliotek.

3) *bomærkesagen*, som med beklagelse henlagdes, idet der ikke blandt bibliotekarerne ved folkebibliotekerne har været så megen stemning for noget af de præmierede forslag, at der er nogen saglig begrundelse for at sætte en fremstilling i gang.

4) til *Komitéen for årets bedste bøger* indstilledes inspektør Bjørn Ochsner, Det kgl. Bibliotek, i stedet for bibliotekar H. P. Rohde, som havde anmodet om at blive fritaget for sit hverv som medlem af komitéen.

5) budget for *Det 4. nordiske bibliotekarkursus* på Hindsgaul 13.–22. maj 1954 godkendtes.

6) en anmodning fra bibliotekar Helge Nielsen, Gentofte, om støtte til nogle måneders orlov fra bibliotekstjeneste at anvende til udarbejdelse af *Festskriftet 1955* bevilgedes.

7) en lignende anmodning fra *Udvalget for bedre biblioteksbenyttelse* om støtte til orlov for udvalgets sekretær, bibliotekar Ole Koch, Gentofte, bevilgedes.

8) et andragende fra *Fællesrepræsentationen* om midler til deltagelse for 2 danske repræsentanter i *Ifla's* møde i 1954 i Zagreb, bevilgedes.

9) *Børne- og Skolebiblioteksudvalget* ophævedes, efter at man såvel fra børne- som fra skolebibliotekarernes side ikke længere ønskede at opretholde dette udvalg.

10) *årsmødet* vil blive afholdt på »Nyborg Strand« i dagene 22.–23. oktober 1954.

11) *budget for biblioteksforeningen* for 1954/55 godkendtes.

R. Lassen.

STIPENDIEFONDET TIL UDDANNELSE AF BIBLIOTEKARER

Ansøgninger om stipendier til studierejser indsendes til undertegnede *inden 15. april d. å.*

Robert L. Hansen.

STATISTISKE OPLYSNINGER OM KØBSTADBIBLIOTEKERNE 1952—53

(ordnede efter indbyggerantal).

	Indbyggertal	Antal bind	Antal voksne lånere	Antal udlån til voksne	Deraf faglitteratur	Udlån til børn	Kommunale tilskud	Tilskud i form af lokale	Andre faste tilskud	Statstilskud 1953-54
C. Aarhus.....	116167	149072	18436	712292	207773	–	569892	★34344	21991	[1]217657
C. Odense.....	100940	88146	20652	576219	160174	–	503253	16027	16919	[1]189290
C. Aalborg....	79806	114264	15200	440523	129024	–	476237	42441	24813	[1]191737
C. Esbjerg.....	48205	58591	6740	211034	57318	430	129700	5906	11623	[1] 80633
C. Randers....	40098	56758	5268	200455	47482	–	202095	★ 8700	11972	[1]103906
C. Horsens....	35898	37892	3917	122340	39283	–	80120	–	4137	[1] 62633
C. Kolding....	31017	38124	4586	120558	33946	1257	118739	–	23395	[1] 77888
C. Vejle.......	29448	67682	4952	195270	64708	–	154358	★11811	8047	[1] 87214
C. Roskilde...	26355	50144	4674	145551	43935	–	105408	★ 8525	12250	[1] 74227
Fredericia ..	25981	32608	4273	114014	26779	–	68779	3285	1500	38439
C. Silkeborg...	23372	52293	4622	120280	41846	–	108782	★18965	1200	[1] 73313
C. Svendborg .	23069	56438	3833	126880	39481	–	85144	12985	14295	[1] 70990
C. Viborg.....	21522	44526	3576	109534	27425	–	35000	★ 9395	7140	[1] 46271
C. Helsingør ..	21010	46455	2752	132297	34071	–	86329	★13244	5200	[1] 68986
Herning....	19439	22966	3523	62763	19234	–	68212	4683	800	38396
C. Slagelse	19184	40170	7880	118123	30457	–	48443	★ 9142	10299	[1] 56125
Frederikshavn	18394	16264	1500	50501	10533	–	24000	★ 3000	3161	21512
C. Haderslev ..	18276	26111	2840	80883	23036	–	58910	★ 7622	9750	[1] 60807
C. Næstved ...	17557	35206	3477	94343	27301	5922	105623	★ 3531	6100	[1] 69671
C. Nykøbing F.	17192	35307	3096	69656	18789	–	45944	★22503	9130	[1] 60046
C. Sønderborg.	16204	30332	3692	86808	24515	–	59419	3892	9500	[1] 57654
C. Nakskov ...	16074	24467	2549	68740	18909	–	59437	★ 5167	6780	[1] 57455
C. Holstebro ..	14711	34275	2327	89963	28553	15565	77478	3011	2100	[1] 61805
C. Skive......	14497	25448	2703	68903	17336	–	43814	–	4684	[1] 43700
C. Holbæk....	14417	37505	3253	97194	28637	–	78000	2012	14600	[1] 64985
C. Hjørring ...	14093	40253	2983	78733	20756	–	48225	3506	12913	52411
C. Aabenraa...	13017	37423	1922	56549	16569	–	52459	1125	7261	50460
C. Rønne.....	12696	35637	2692	67376	17819	19012	39500	2118	8403	[1] 44608
Korsør.....	11885	13957	1521	39410	9689	–	18226	★ 4740	–	17913
Vordingborg	11231	19906	3277	66995	20452	–	38945	★ 9488	525	28843
Nyborg....	10775	18064	2134	54986	16186	–	24276	★17542	5870	28348
C. Køge......	10602	26867	1853	57546	14093	7978	69203	★ 4379	3560	[1] 60546
Hillerød....	10023	29141	2841	106072	24080	39292	79521	★ 3426	1000	41330
NykøbingM.	9187	18018	1775	49314	11817	–	12000	2350	5233	15274
C. Thisted.....	9155	56492	2695	73235	17320	43040	49640	10015	12506	56927
Nørresundby	8872	16166	2018	56392	11633	–	46089	–	–	27724
Middelfart..	8711	22883	1342	48501	12853	–	20610	★ 9826	2725	22682
Ringsted...	8660	11844	1486	34160	6704	–	18000	3954	1600	18372
C. Kalundborg	8603	27130	1642	61361	14537	–	35595	572	9993	[1] 42479
C. Hobro	8315	22411	1883	36736	9230	24920	44230	2046	4006	[1] 45214
Varde......	8290	7001	1419	32776	6724	–	14737	780	2850	14326
Grenaa.....	8186	15088	1542	34735	6049	10801	16500	89	3750	15864
Brønderslev	8038	14573	1071	33541	6279	9945	17175	★ 1739	2590	16773
Skagen.....	8020	9657	1100	20423	4503	14320	16387	2410	150	15402
Struer......	7492	12177	1648	45735	10703	–	42400	843	1727	26118
Ribe.......	7219	13512	919	20851	6242	9335	16200	–	895	13334
C. Tønder.....	7031	27919	2223	49062	13673	–	14040	8230	17300	38096
C. Lemvig	5556	30057	1467	45572	13996	10687	35478	2728	8310	[1] 43279
Sorø.......	5503	13201	847	19787	5858	2294	11361	–	575	9310

	Indbyggertal	Åntal bind	Antal voksne lånere	Antal udlån til voksne	Deraf faglitteratur	Udlån til børn	Kommunale tilskud	Tilskud i form af lokale	Andre faste tilskud	Statstilskud 1953-54
Maribo.....	5141	26445	1020	28301	7100	–	18425	* 8138	3940	21646
Skanderborg	5091	9590	703	22969	5721	10463	17300	–	1453	14627
Faaborg....	5058	10364	1326	45280	10657	–	16957	* 3000	3489	18287
C. Assens......	5053	23912	1079	34557	8715	–	19724	* 9676	11225	1) 39438
Ringkøbing	4638	8065	1064	41610	3943	–	10000	–	1285	8802
Rudkøbing.	4541	6959	1905	21113	4830	3263	11750	–	692	9704
Nykøbing S.	4453	5916	715	22451	4155	–	3500	3840	2233	7466
Frederikssund	4143	10577	941	26916	4906	8175	18288	* 4635	500	18269
Frederiksværk	3968	11389	1260	34669	6957	–	19260	* 1877	–	16486
Kerteminde.	3795	5973	588	15516	2646	3442	7000	416	1330	6821
Sæby......	3464	3195	271	6607	917	2504	3400	–	625	3139
Rødby.....	3349	9378	451	11428	2415	6041	7478	* 3160	852	8962
Neksø......	3280	5152	624	9689	2011	5250	2080	–	1820	3042
Løgstør....	3187	5442	424	15847	1731	6771	5200	698	1272	5592
Bogense....	3133	4292	529	16287	2233	–	6000	–	1750	6045
Skælskør...	3023	7327	528	20783	3591	2708	3800	* 3620	470	6154
Stege.......	2697	17680	1291	32090	7508	9109	22961	* 550	5503	21065
Sakskøbing.	2520	9140	659	13879	3158	7077	10800	1101	1892	10758
Nibe.......	2461	4644	623	8082	1925	3404	1270	–	1071	1825
Store Heddg.	2230	7307	703	20094	4039	5355	11140	990	1738	10817
Stubbekøbing	2230	5533	298	10326	3742	3443	5243	–	568	4532
Allinge-Sandvig..	2189	6574	645	11742	3108	1841	2500	* 1200	1145	3779
Ebeltoft....	2167	2895	167	5120	855	3470	2710	792	527	3142
Marstal.....	1997	5161	515	14603	2057	5646	8000	* 2220	1750	9336
Løgumkloster	1793	4697	333	4645	970	2607	1300	* 1587	287	2475
Augustenborg	1614	6866	270	4151	882	3681	1500	* 1182	855	2758
Aakirkeby..	1607	3977	640	7451	1073	782	1800	–	1927	2907
Præstø.....	1602	5079	552	11560	3550	4966	6988	–	–	5450
Hasle......	1531	3945	281	4838	1015	–	400	* 580	439	1106
Nysted.....	1503	3045	315	6314	795	–	2105	* 596	700	2656
Højer......	1410	2150	345	2250	321	1043	–	225	935	904
Mariager...	1398	3466	212	9555	1157	2043	1800	–	614	1882
Ærøskøbing	1375	2602	452	3877	467	2396	1160	–	647	1409
Nordborg..	1324	7340	323	5464	1009	5258	1750	1764	2077	4360
Svaneke....	1189	2048	166	2119	442	1207	1500	–	575	1618
Christiansfeld	769	3233	373	4804	580	3835	2741	–	1137	3024

C foran byens navn betegner biblioteket som centralbibliotek. Beløbene i kolonnerne »Kommunale tilskud« og »Andre faste tilskud« er de kontante tilskud. I de tilfælde, hvor kommunen eller andre institutioner desuden har stillet lokale vederlagsfrit til rådighed, er udgifterne hertil opført i kolonnen »Tilskud i form af lokale«, hvor også eventuelt udlæg til lys og varme (mrk. med *) er medtaget. 1) betyder at bogbilstilskud er medregnet.

Under »Andre faste tilskud« er under centralbibliotekerne medregnet følgende amtstilskud: Aabenraa 6000, Aalborg 6000, Århus 9491, Assens 7000, Esbjerg 9000, Gentofte 36000, Haderslev 8500, Helsingør 5000, Hjørring 10000, Hobro 1919, Holbæk 8505, Holstebro 2000, Horsens 2337, Kalundborg 6313, Kolding 3068, Køge 2300, Lemvig 3000, Nakskov 4500, Nykøbing F. 4500, Næstved 5100, Odense 10569, Randers 11672, Roskilde 9400, Rønne 5000, Silkeborg 1200, Skive 1200, Slagelse 7349, Svendborg 9915, Sønderborg 9000, Thisted 7745, Tønder 5000, Vejle 3597, Viborg 1875.

I disse beløb er ikke medregnet amtstilskud til udlån på sygehusene, når disse tilskud er givet som særlig bevilling.

STATISTISKE OPLYSNINGER OM DE STATSUNDERSTØTTEDE BIBLIOTEKER 1952—53

	De storkøbenhavnske kommuner	Købstæder	Øvrige biblioteker	Ialt
Folkebiblioteker:				
Antal biblioteker	15*)	85	1.221	1.321
» lånere	191.829	220.161	287.649	699.639
» bind	1.039.795	2.017.328	2.447.538	5.504.661
» udlån	5.348.018	6.279.835	5.681.580	17.309.433
Kommunale tilskud	4.904.587	4.821.436	1.781.192	11.507.215
Andre tilskud	53.053	413.501	625.829	1.092.383
Statstilskud 1952–53	1.388.202	2.788.399	1.572.679	5.749.280
» 1953–54	1.619.735	3.011.252	1.846.538	6.477.525
Børnebiblioteker:				
Antal biblioteker	11*)	49	158	218
» lånere	57.233	80.497	44.264	181.994
» bind	440.866	613.421	306.891	1.361.178
» udlån	1.404.376	2.043.985	840.155	4.288.516
Kommunale tilskud	1.200.999	462.457	116.624	1.780.080
Andre tilskud	4.369	12.335	35.718	52.422
Statstilskud 1952–53	443.977	609.693	117.495	1.171.165
» 1953–54	485.566	713.188	121.873	1.320.627

*) se nedenfor:

STORKØBENHAVNS BIBLIOTEKER 1952-53

	Antal bind	Antal lånere	Antal udlån	Deraf faglitteratur	Kommunale tilskud	Statstilskud 1952-53	Statstilskud 1953-54
Folkebiblioteker:							
København	506.276	113.644	3.118.663	808.951	2.673.155	645.984	758.896
Frederiksberg	159.399	22.695	603.608	179.860	673.591	188.797	202.653
Gentofte	143.465	16.186	654.216	176.128	548.267	175.298	207.027
Ballerup	7.714	1.524	42.060	9.533	21.873	15.493	17.096
Brøndbyerne	4.585	1.382	21.606	3.871	9.492	6.254	7.403
Dragør	4.704	830	14.197	2.837	6.625	5.655	5.440
Gladsaxe	35.351	4.326	114.319	34.106	132.586	50.729	54.136
Glostrup	12.548	1.744	42.468	10.435	29.579	18.908	21.285
Herlev	9.132	2.435	58.905	14.447	48.809	24.714	28.785
Hvidovre	27.472	4.509	114.464	31.994	150.160	49.450	60.177
Lyngby	39.089	9.387	211.253	59.973	179.162	51.493	67.837
Rødovre	22.991	3.701	114.954	27.394	112.388	43.705	49.321
Søllerød	35.557	3.161	85.063	24.118	166.939	54.334	63.004
Tårnby	22.503	4.827	120.651	31.245	126.902	42.906	57.152
Tåstrup	9.009	1.478	31.591	8.105	25.059	14.482	19.523
Børnebiblioteker:							
København	151.624	26.308	642.625	168.046	629.503	213.460	196.852
Frederiksberg	119.501	5.773	226.366	46.054	169.996	49.833	66.675
Gentofte	62.570	9.914	158.309	20.874	138.039	48.342	57.876
Gladsaxe	16.763	2.930	59.133	7.581	24.581	16.409	19.383
Glostrup	2.277	772	15.553	1.316	5.782	–	4.580
Herlev	5.993	1.224	26.793	5.063	11.048	7.984	8.703
Hvidovre	21.215	2.324	55.795	12.152	62.645	27.094	34.279
Lyngby	22.713	3.346	76.545	26.796	52.889	21.242	30.517
Rødovre	10.082	1.674	48.624	9.150	31.546	21.627	22.146
Søllerød	23.968	1.689	70.995	14.744	61.474	31.574	33.939
Tårnby	4.160	1.279	23.638	6.905	13.496	6.412	10.616

PSYKOLOGISK LABORATORIUMS BIBLIOTEK

Af Johannes Laurup-Fogt

Måske vil en del læsere af »Bogens Verden« straks spørge, hvad Psykologisk laboratorium eller med den officielle betegnelse *Københavns universitets psykologiske laboratorium* egentlig er. Professor *Edgar Rubin*, der fra 1922 til sin død 1951 var dets forstander, giver i sin bog »Mennesker og Høns«, Kbh. 1937 følgende svar: »På Psykologisk Laboratorium studerer og undersøger man Sjælelivet. Man giver sig her af med og studerer Synet, Hørelsen, Smagen o. s. v., man undersøger vor Opfattelse af Omverdenen, vore Fornemmelser og Forestillinger, man udforsker Hukommelsens Love, undersøger Tænkningen, søger at klargøre sig de forskellige Følelser – Glæde, Sorg, Vrede o. s. v. Man kan også give sig af med Viljeslivet og meget andet, f. Ex. Drømme og Hypnose. Man kan særlig undersøge Forholdet hos det normale Menneske eller hos Dyrene eller hos Børn, og her kan man bl. a. søge at udfinde, hvorledes den enkeltes Individualitet udvikles og hans Karakter efterhaanden opbygges«.

Laboratoriet blev grundlagt 1886 af *Alfred Lehmann* (1858–1921), der efter først fra 1890 at have været docent i 1910 udnævntes til professor i experimental psykologi. Det var til at begynde med en privat institution, hvis drift væsentligst bekostedes af Carlsbergfonden, idet universitetet først overtog det i 1903. Lehmann måtte derfor indrette sit laboratorium såre beskedent i »3 mørke og fugtige Kælderrum« i Metropolitanskolen. I 1891 overtog det ved Polyteknisk læreanstalts flytning de lokaler i Studiestræde, hvor det teknisk-kemiske laboratorium hidtil havde været. I 1916 fik det plads på 3. sal i Studiegården, Studiestræde 6, hvor det stadig har til huse.

Ligesom Lehmann selv måtte bygge sine apparater, ja, endog selv kalke væggene og tømre møblerne sammen i sit private laboratorium, således forsynede han også af egne midler dets bibliotek med bøger og tidsskrifter. I flertallet af de gamle bøger i biblioteket i dag står da også stemplet på titelbladet: »Gave fra Alfr. Lehmann til Psykofysisk Laboratorium« (laboratoriets oprindelige navn). – Det var forøvrigt docent *R. H. Pedersen* (1870–1938), der sørgede for denne retfærdighedshandling over for Lehmanns minde. – Det gælder eksempelvis den betydelige samling parapsykologi, som Lehmann anskaffede til brug ved udarbejdelsen af sit tobindsværk om »Overtro og Trolddom«, der for igen at citere Rubin »har haft saa stor Betydning i Retning af at holde Danmark fri for spiritistisk Svindel«.

Som videnskabsmand inden for en ung videnskab, eksperimentalpsykologien, sørgede Lehmann for en repræsentativ tidsskriftssubskription. Takket være ham findes derfor nu i laboratoriets bibliotek som det eneste sted herhjemme den omfattende samling af vigtige og tildels uerstattelige almenpsykologiske tidsskrifter, i reglen fra første årgang af, som ofte vækker udenlandske gæsters misundelse, f. eks. American Journal of Psychology, Journal of Experimental Psychology, Psychological Bulletin, Psychological Review, Journal de psychologie normale et pathologique o. m. a.

I bibliotekskommissionens betænkning 1927, der som bekendt knæsætter det fagdelingens princip, hvorefter dansk videnskabeligt biblioteksvæsen nu er organiseret, nævnes faget psykologi ikke. Grunden hertil er den, at man endnu dengang i 20'erne for en stor del betragtede psykologien som en filosofisk disciplin og derfor ud fra denne betragtning med rette henregnede denne litteratur som hørende under Det kgl. Biblioteks ressort. Med *Wilhelm Wundt* (1832–1920), der 1877 i Leipzig oprettede det første psykologiske laboratorium, og hvis elev Alfred Lehmann var, grundlagdes den moderne eksperimentelle psykologi, i sin metode væsensforskellig fra den ældre »spekulative« psykologi. Mens Det kgl. Bibliotek som typisk humanistisk bibliotek var tilbageholdende med køb af denne »nye« eksperimentalpsykologiske litteratur, var det naturligt for Lehmann netop at anskaffe den til Psykologisk laboratoriums bibliotek.

Da efterspørgslen efter den »moderne« psykologiske litteratur, der altså fandtes på laboratoriet, imidlertid viste sig at være stigende, traf Det kgl. Bibliotek og Psykologisk laboratorium omkring 1930 aftale om, at laboratoriebiblioteket, hvis annuum i den anledning forøgedes, herefter tillige skulle være hovedbibliotek for almen psykologi, m. a. o. både tjene forskningen på universitetet og imødekomme bl. a. folkebibliotekernes ønsker om lån af udenlandsk videnskabelig psykologisk litteratur.

Denne ordning stammer således fra en tid, hvor behovet for psykologisk litteratur kun var ringe. Fagets dyrkere var få, foruden professor og docent praktisk talt kun en 12–15 magistre og magisterkonferensstuderende, der kom og gik på laboratoriet, og en enkelt magister på landet. Med lethed opfyldte biblioteket sin ovenfor skitserede dobbelte funktion. I dag er denne ordnings berettigelse af flere grunde ikke slet så indlysende. I 1944 oprettedes cand. psych.-studiet, der har forøget antallet af studerende til mere end 200, mens et tilsvarende antal har taget eksamen i faget. Desuden har det vist sig, at videnskabsmænd inden for andre forskningsområder, f. eks. lægevidenskab, sociologi og kriminologi i stedse stigende omfang har haft brug for psykologisk orientering. Og endelig har en voksende almindelig optagethed af psykologiske spørgsmål gjort sig mærkbar. Det var derfor naturligt, at der i 1951 førtes en række forhandlinger mellem Rigsbibliotekarembedet og Psykologisk laboratorium om laboratoriebibliotekets fremtidige placering »i systemet«. Til trods for de argumenter, der som ovenfor nævnt med rette kunne anføres til fordel for en ændring, endte overvejelserne dog i ønsket om en bevarelse af status quo, således at laboratoriebiblioteket stadig varetager sin dobbelte opgave. Når det blev resultatet, skyldes det, dels at biblioteket ejer den allerede omtalte i landet enestående samling psykologiske tidsskrifter, dels at en stor del af den udenlandske psykologiske litteratur – trods alt – er så speciel, at den kun har interesse for fagets egne og derfor kun behøves i et eksemplar – i laboratoriets bibliotek. Som hermed antydet benyttede man lejligheden til at præcisere, hvorledes andre videnskabelige og faglige biblioteker dels med deres forhåndenværende bog- og tidsskriftsbestand, dels ved deres nyanskaffelser ville kunne aflaste og supplere laboratoriets bibliotek. Det drejer sig om følgende biblioteker, der – sagt i meget grove træk – repræsenterer følgende psykologiske specialområder: *Statens pædagogiske studie-*

samling, i forvejen hovedbibliotek for skolevæsen, pædagogik og børne- og ungdomspsykologi – den i skolen anvendte psykologi, pædagogisk psykologi og almen psykologi af mere populærvidenskabelig tilsnit[1]), *Det kgl. Bibliotek* – almen psykologi, især som ovenfor nævnt den ældre »humanistiske« psykologiske litteratur, personlighedspsykologi og socialpsykologi, *Universitetsbibliotekets 2. afdeling* med det af det administrerede bibliotek på *Rigshospitalets psykiatriske afdeling* – klinisk psykologi og psykiatri, fysiologisk psykologi, psykologisk typologi, gerontologi, og biologisk, herunder psykologisk statistik, *Danmarks tekniske bibliotek* – industripsykologi, *Handelshøjskolens bibliotek* – reklame- og salgspsykologi og endelig som psykologiens nyeste landvinding inden for biblioteksvæsenet *Militærpsykologisk studiesamling* på Frederiksberg slot. Dens komme blev varslet i betænkningen vedrørende militærpsykologiske spørgsmål fra 1949, på papiret blev den oprettet ved en kundgørelse fra Forsvarsministeriet 1950 og i realiteten ordnet og opstillet i foråret 1953. Dette militærpsykologiske bibliotek, der i første række tjener som håndbogssamling for medarbejderne ved Militærpsykologisk arbejdsgruppe, men hvorfra efter særlig aftale hjemlån til andre vel kan finde sted, er endnu i sin vorden, i dag på ca. 700 numre. Det rummer foruden militærpsykologi almen psykologi, ungdomspsykologi og litteratur om testning.

Der skal sluttelig – for igen at vende tilbage til hovedtemaet – gives et par praktiske og talmæssige oplysninger om laboratoriebiblioteket.

Laboratoriets bibliotek kan desværre ikke påtage sig forsendelse af bøger, hvorfor alle de uden for Stor-København liggende bibliotekers lån må gå gennem *Oplysningskontoret*.

I bibliotekskommissionens betænkning 1927 anføres, at bogbestanden udgør 1.700 bd. samt en samling særtryk. Rigsbibliotekar *Svend Dahl* opgiver i sin artikel om »De danske videnskabelige og faglige Biblioteker« i Biblioteksårbogens 1. årgang 1940 dets bogbestands størrelse til ca. 2.500 bd., hvori er indbefattet særtryk, men ikke de 25 udenlandske periodica. Idag kan bogbestanden anslås til ca. 7.000 bd., hvortil kommer den omfattende samling særtryk. Og der subskriberes på 49 tidsskrifter. I 1953 udlåntes 1.729 bd., hvoraf 6–7% til danske og udenlandske biblioteker. Om yderligere oplysninger henvises til Biblioteksårbogen 1952ff.

Det kan endnu nævnes, at laboratoriebiblioteket sammen med Statens pædagogiske studiesamling siden 1950 har udarbejdet en årlig bibliografi over dansk psykologisk litteratur. Den publiceres i »Nordisk psykologi«.

OM INDKØB AF BØGER VED EN FORFATTERS DØD

Det hænder, at en anset forfatters læsekreds mindsker straks efter hans død, for så atter at vokse til normal størrelse nogle år efter, når hans bøger kan være svære at få fat i.

Måske var det en tanke, at bibliotekerne gennemså, hvad de har i udlånet af en sådan forfatter og supplerede, mens tid er?

[1]) Sml. *Poul Müller:* Vore pædagogiske fagbiblioteker. »Bogens Verden«. 1951. – I næste nr. vil fremkomme en meddelelse fra Rigsbibliotekaren ang. fordelingen af den psykologiske litteratur.

Det vil være til gavn både for digterens eftermæle – og for bibliotekerne? Thi henstiller jeg – i al beskedenhed – at tanken tages op til drøftelse i indkøbsudvalgene.

Inger Bentzon.

ETT URVAL FINLANDSSVENSKA BÖCKER FRÅN ÅR 1953

Av studieledare Bo Carpelan, Helsingfors.

(Med begagnande av recensioner i »Svenskbygden«. Priserna äro fmk.).

Facklitteratur.

Barck, Per Olof. Arvid Mörne och sekelskiftets Finland. Söderström & Co. 1400.00.
En grundläggande framställning av den stora finlandssvenska diktarens litterära gärning från debuten fram till december 1903 med utförlig behandling av tidens politiska och sociala skeende, »grundlig och vederhäftig, levande och intresseväckande«.

Ehrström, Inga. Slocknad är elden. Söderström & Co. Ill. 750.00, inb. 950.00.
Uppmärksammad skildring av en läkarfamiljs upplevelser på Grönland.

Enehjelm, Helen af. Röster över vattnet. Schildt. 740.00.
Kultiverad essäistik bl. a. om 'finsk tystnad', finlandssvensk och engelsk diktning. Tyngdpunkten förlagd till tre avslutande uppsatser om kinesisk lyrik.

Finlandssvenskt frisinne. Festskrift tillägnad John Österholm 5.10.52. Nyliberala studentförbundet. Ill. 500.00.
Studier och uppsatser som »ger en mångsidig bild av Nyliberala studentförbundets strävanden och av liberala åsiktsbildningar överhuvud«.

Homén, Olaf. Poetik. Genomsedd och utgiven av Erik Ekelund. Schildt. 850.00.
Homéns poetik står på klassisk grund och ger inte direkt några nya aspekt på de estetiska problemställningarna, men utmärker sig för grundlighet och saklighet och bör vara lämplig som handbok.

Hustich, Ilmari. Finlands råvarutillgångar. Söderström & Co. Ill. 850.00.
»Trots det begränsade formatet ger boken en mångsidig och klart utformad bild av Finlands råvarutillgångar från berggrund och vatten till skogar och jord«.

Olsson, Hagar. Tidiga fanfaner och annan dagskritik. Schildt. 675.00.
Ett urval stimulerande och rikt givande litteraturkritiska artiklar 1918–53 av en av de stridbaraste och mest personliga finlandssvenska kritikerna.

Skönlitteratur.

Björling, Gunnar. Som alla dar. Söderström & Co. 450.00.
»En av Björlings enhetligaste och kraftfullaste diktsamlingar där enkelheten och renheten ofta är av monumental verkan«.

Enckell, Rabbe. Skuggors lysen. Söderström & Co. 550.00.
Behärskning och pregnans utmärker dessa dikter av en av den finlandssvenska modernismens främsta gestalter.

Enckell, Rabbe. Traktat. Söderström & Co. 540.00.
Starkt personliga och utomordentligt givande reflexioner över konstnärliga generalproblem.

Kihlman, Christer. Munkmonolog. Söderström & Co. 350.00.
Värdig representant för den yngsta finlandssvenska lyriken. Kihlmans andra diktsamling har blivit en stor kritikerframgång.

Nyman, Valdemar. Den stora flykten. Schildt. 780.00.
Särpräglad och uppmärksammad historisk roman om ålänningarnas flykt västerut och återkomst under Stora Ofreden.

Parland, Oscar. Den förtrollade vägen. Schildt. 500.00.
Den finlandssvenska bokhöstens största romanframgång, en lysande, roande och inträngande studie av ett barns föreställningsvärld en trolsk sommar på Karelska näset.

Warburton, Thomas. Slagruta. Schildt. 400.00.
Dikt av fast och lödig halt med utpräglad personlig ton.

CARL C. LASSEN, RINGSTED BIBLIOTEK

Den 1. april 1954 fratræder forfatteren, overbibliotekar C. C. Lassen stillingen som leder af Ringsted Bibliotek.

I januar 1953 nåede han aldersgrænsen og skulle således iflg. biblioteksloven være fratrådt, – men fik efter enstemmig anmodning fra bibliotekets bestyrelse dispensation, så han kunne fortsætte endnu dette år.

Ringsted Bibliotek er Carl C. Lassens værk.

Da han i 1907 som ung lærer kom til Ringsted, var her vel et bibliotek – Oplysningsforeningens Læseselskab – men det førte en ret kummerlig tilværelse – selv efter datidens forhold. Kort efter – i 1908 – opløstes foreningen, og nu greb L. ind og fik oprettet et selvejende bibliotek. Der blev ryddet op og ryddet ud i den foreliggende bogbestand, og et brugbart lokale på borgerskolen blev overladt biblioteket. En biblioteksforening blev stiftet, Ringsted byråd støttede sagen og de omliggende landkommuner og stedlige institutioner ydede kontante tilskud.

Med sejg udholdenhed og energi stilede L. stedse hen imod målet: Biblioteket i egen bygning! Endelig – i 1937 – blev anstrengelserne kronet med held, idet Ringsted kommune lod ombygge et kirkekapel, der viste sig at blive velegnet til biblioteksbrug.

Når C. C. Lassen fratræder ledelsen af biblioteket, vil han kunne se tilbage på et virkelig smukt stykke arbejde, hvormed han har indlagt sig stor hæder i byens og oplandets kulturliv. – Dette synspunkt er ikke blot biblioteksbestyrelsens, de tilskudsydende og lånernes – også fra bibliotekstilsynets øverste mænd foreligger der smukke anerkendende udtalelser om hans virke.

I en årrække var L. fast anmelder af bøger i dagspressen, og i Slagelse centralbiblioteksområde har han i mange år været med i det anmelderarbejde, som centralbiblioteket har sat i gang særlig med henblik på sognebiblioteker. Lassens viden om og kendskab til bøger er imponerende og hans bedømmelse af litteratur er nøgtern og pålidelig.

Lassen har en smuk »poetisk åre«. Han har skrevet »Ringstedsangen«, – en meget smuk hyldest til vor minderige by – (Fr. Mortensen har komponeret melodien). Han har udsendt et par digtsamlinger og bl.a. skrevet bøgerne »Gustaf Fröding« og »Otte nordiske Kvinder«.

Han er stadig den åndelig friske og levende interesserede mand, som for den sags skyld godt kunne have fortsat ledelsen af biblioteket, – men lov er jo lov.

Bibliotekets bestyrelse er imidlertid ikke til sinds at give slip på ham. Når den nye leder af biblioteket tiltræder stillingen den 1. april, har L. indvilget i at fortsætte som 1ste medhjælper, og vi vil herved bringe hr. Lassen en varm tak for trofast og fortrinlig indsats som overbibliotekar gennem de mange år.

Johannes Poulsen,
fmd. for Ringsted bibliotek.

BIBLIOTEKSARBEJDET I SYDSLESVIG

Den sydslesvigske bogbil

I beretningen om det sydslesvigske biblioteksarbejde 1952–53 meldes der om en mindre stigning i bogudlånet fra 270.000 bd. til 277.000 bd. Der er realitetsforhandlinger i gang om byggeplaner for Flensborghus bogsamling, men om udfaldet er det for tidligt at spå. En betydelig forståelse vistes fra tysk side ved den tidligere omtalte bogudstilling »Slesvig, Hjemstavn og Grænseland«, der havde godt besøg. Der er nu 10 bibliotekarer beskæftiget i Sydslesvig. Glædeligt er det at se, hvor godt tallene på udlån til børn holdes eller stiger. Børnebiblioteket i Flensborg har haft stor sukces på ni underholdningsaftener i vinterens løb. En biblioteksbus af folkevognstype er anskaffet til betjening af de 77 udlånssteder udenfor Flensborg og Slesvig. Den er monteret med reoler langs sider og endevæg og kan rumme 700 bd.

Bogimportspørgsmålet er stadig uløst, og der er grund til at gøre nærmere rede derfor. I årene 1920–45 betaltes ingen omsætningsafgift ved indførelsen af bøger fra Danmark. 1945–49, da englænderne kontrollerede bogimporten, betaltes heller ingen afgift, men fra november 1949, da tyskerne atter var øverste toldmyndighed, forlangtes omsætningsafgift. Der blev omgående søgt om fri indførsel af de tusinder af bd., der på dette tidspunkt lå i indsamlingsdepotet i Haderslev, og forhandlingerne står stadig på. Af denne grund indfører biblioteket kun den nødvendigste accession mod en afgift af 4 pfg. pr. bind (4 % af bogværdien, der for tiden sættes til 1 DM). De danske myndigheder har tre grunde til at protestere mod den tyske instruks: 1)den lov, der refereres til, gjaldt også før 2. verdenskrig, og da anvendtes den ikke i dette tilfælde, 2) af bøger til engelske biblioteker i Vesttyskland betales der ingen afgift, og 3) tyskerne kan frit indføre bøger til tyske biblioteker i Danmark. Det danske Udenrigsministerium står fast på, at man ønsker en klar afgørelse i sagen, og biblioteket er selvfølgelig i høj grad interesseret i denne principielle afgørelse. Man må

undres over, at der ved forhandlinger på højeste plan ikke har kunnet opnås en ordning i løbet af fem år, men må absolut sympatisere med den faste holdning, man fra officiel dansk side indtager i sagen.

Ved redaktionens slutning erfarer vi, at resultatet af de 5 års forhandlinger er blevet, at Auswärtiges Amt i Bonn har bedt Oberfinanzdirektionen i Kiel foranledige, at den nævnte bogladning fra 1949 indføres til den lavest mulige sats, da bøgerne ikke har nogen handelsværdi mere. (Det sidste er så sandt, som det er sagt; man må endda regne med, at den lange opmagasinering har skadet adskillige af bøgerne.)

Denne afgørelse løser altså ikke det principielle spørgsmål, tværtimod – grundlaget for al videre forhandling er nu i virkeligheden bortfaldet.

Med glæde noterer man iøvrigt følgende kommentar til kravet om afgift i »Flensburger Tageblatt« (7. 1. 54): »Wir haben für solche deutschen Massnahmen kein Verständnis und halten ein grosszügiges Entgegenkommen gegenüber kulturellen Bestrebungen der Minderheit für wichtiger umso mehr, als die dänischen Grenzbehörden vielfach grosszügig verfahren«.

BIBLIOTEKSLITTERATUR

Foskett, D. J. Assistance to readers in lending libraries. London. Clarke & Co. 1952. 141 s. 12 sh. 6 d.

Det er utvivlsomt med rette, at mr. Foskett i sin lille bog om udlånsvirksomheden fremfører den anke mod folkebibliotekerne i England, at de har forsømt en vigtig del af deres opgave. Mens referencearbejdet fungerer til punkt og prikke, og bl. a. i specialafdelinger for teknik og handel viser fine praktiske resultater, sker det både her og hist, at udlånet bliver overladt til ringere arbejdskraft ud fra den motivering, at der ikke behøves dygtige og veltrænede bibliotekarer for at hjælpe folk til at finde underholdningslitteratur.

Med varme går forfatteren ind for en højere vurdering af udlånsarbejdet og en — i nært samarbejde med referenceafdelingen — fuldt udbygget publikumsbetjening i udlånet. Her kræves ikke blot øvede bibliotekarer, der kan besvare konkrete spørgsmål og som kender bogbestanden og de bibliografiske hjælpemidler til bunds, men folk, der med indlevelsesevne og menneskekundskab kan komme de usikre i møde og lytte sig til personlige ønsker og behov.

Forfatterens synspunkter kan fuldt ud deles af en dansk udlånsbibliotekar, der med stille undren har iagttaget den indifferente stemning, der præger visse engelske bibliotekers udlånsafdelinger. De veje, han anviser for at gøre udlånsarbejdet mere levende, er for danske bibliotekarer kendte nok, og lykkeligvis kan hans anklage næppe have adresse til danske folkebiblioteker. Drude Lange.

Malinovski, Ivan. Russiske bøger i danske oversættelser. Borgen. 1953. 51 s. 11.50. (Århus Universitets Slaviske Instituts publikationsserie, 2).

Emnet for denne lille bibliografi er al russisk skønlitteratur i dansk oversættelse, udgivet i bogform. For de i tidsskrifter publicerede fortællinger og digte henvises til »Danske blandede Tidsskrifter« og »Skønlitteratur i danske Tidsskrifter 1913–1942«. At disse kategorier ikke er medtaget, er et minus, mindre for bibliotekerne, men stort for den private interesserede, der ville have haft megen glæde af en samlet for-

tegnelse. Emigrantlitteraturen er kun medtaget, hvis de pågældende forfattere »på et eller andet tidspunkt af deres liv har henvendt sig til et russisk, ikke udelukkende til et vesteuropæisk publikum«. Princippet er ikke godt, så sandt årsagerne til emigration er omskiftelige i denne verden. Fordi en forfatter er tvunget til at »henvende sig« til et publikum af anden nationalitet end sin egen, er det ikke dermed sagt, at han ikke i allerhøjeste grad har sit eget folk i tankerne, og under et andet regime, f. eks. efter forfatterens død, når han er afskåret fra at rette henvendelse, kan hans bøger spredes i store oplag i hans eget land. »Henvender« han sig så alligevel ikke til sine egne? Historien viser gang på gang, at bøger, skrevet i exil, lever længere end det regime, der fordrev skribenten, og får betydning for eftertiden i hjemlandet. Af emigranter fra czartiden savnes i hvert fald Stepniak (pseud. for Kravczinski), fra sovjettiden f. eks. Krasnov, Aldanov, Ossorgin. Efter min mening havde Malinovski gjort rigtigere i at lade sproget være afgørende. Bøger forfattet på russisk er russisk litteratur, hvor i verden de så er skrevet, og man kan ikke tage Malinovskis undskyldning, at »oplysninger om de enkelte af værkernes originalsprog er som oftest uopnåelige«, alvorligt. Men inden for de grænser, han således har afstukket, er bibliografien forbløffende fuldstændig. Jeg har trods ihærdig undersøgelse kun fundet een lapsus: henvisningen fra Bugájev til Bélyi er der ingen dækning for. Udover skønlitteratur er medtaget visse værker, »forsåvidt disse har et skønlitterært tilsnit eller indgår som en naturlig bestanddel i et overvejende skønlitterært forfatterskab«. Her råder altså skønnet, og enighed om, hvad der skal med og hvad ikke, er ikke let at opnå. Jeg savner f. eks. Maiskys erindringer »Før Stormen« i dansk oversættelse 1946, der i hvert fald har et indiskutabelt skønlitterært tilsnit.

Malinovskis bibliografi er imidlertid — disse indvendinger til trods — et betydeligt og omhyggeligt arbejde. Det er meget nyttigt, at den medtager forfatternavne og titler — det sidste dog med undtagelser — såvel på russisk som i korrekt dansk transskription og tillige i de verserende ikke korrekte danske varianter. Det fyldige forord bringer en historisk oversigt over oversættelser fra russisk til dansk gennem 160 år og kommenterer interessant og morsomt over mange forskellige forhold desangående. [illegible] bog er selvskreven på vore læsesale, men i grunden skulle folk, der beskæftiger [illegible] kunne få bogen med hjem. Johs. Lehm Laursen.

Schweizerische Volksbibliothek (Bibliothèque pour tous. Biblioteca per tutti) 1920–1953. Felix Burckhardt zum Dank. Bern. 1953.

Som nr. ... 1953 af den schweiziske biblioteksforenings tidsskrift »Nachrichten der Vereinigung schweiz. Bibliothekare« er udgivet et festskrift for det »schweiziske Folkebibliotek«s fremragende talsmand, dr. Felix Burckhardt i anledning af hans 70 års fødselsdag. Heftet er på 80 sider og indeholder en række fortræffelige bidrag på tysk og fransk til det schweiziske biblioteksvæsens og især til det landsomfattende »Schweiziske Folkebibliotek«s historie og organisation. Der er artikler af Marcel Godet, Pierre Bourgeois, Burckhardt selv (et foredrag holdt i Bern 1945) samt af forskellige ledere af de syv Kreisstellen (se herom frk. Rahns artikel i B. V. 1952 s. 220 ff.), af repræsentanter for hospitalsbiblioteker og for soldaterbiblioteker, om de sidste således af Schweizerische Volksbibliotheks nuværende leder, prof., dr. H. G. Wirz, der forklarer hvorledes denne organisation voksede ud af soldaterbibliotekerne under forrige verdenskrig. Endelig en artikel af bibliotekar ved hovedbiblioteket i Bern, Hermann Buser, om samarbejdet mellem folkebibliotekerne — alt sammen

overordentligt oplysende stof om en biblioteksorganisation, der på mange måder adskiller sig fra organisationen i de nordiske lande og just derfor interessant.

R. L. H.

DEN SVENSKE BOGFORTEGNELSE I NY SKIKKELSE

Som omtalt i »Bogens Verden« 1953, s. 103, har det nyoprettede bibliografiske institut ved Kungliga biblioteket i Stockholm overtaget udarbejdelsen og udgivelsen af »Svensk bokförteckning«. Ligesom den danske bogfortegnelse udgives den svenske først som en ugefortegnelse, der i årets løb kumuleres og afsluttes med en årskatalog. Den i årets løb foretagne kumulering adskiller sig dog fra den tilsvarende danske derved, at den svenske omfatter 3 kvartalslister (januar-marts, januar-juni og juli-september). Man får derved i januar-juni heftet en halvårskatalog.

De 3 kvartalshefter foreligger nu, og det må siges, at den svenske bogfortegnelse har vundet betydeligt ved nyordningen. I teknisk henseende fremtræder hefterne klart og smukt. Redaktionen forestås af det bibliografiske instituts chef, førstebibliotekar Gösta Ottervik, der iøvrigt tidligere har udgivet de svenske årskataloger. Han bliver nu redaktør af den samlede svenske bogfortegnelse, og forhåbentlig lykkes det for redaktøren at få gennemført udgivelsen af de to 5-årskataloger (1941–51), der stadig mangler i den svenske nationalbibliografi. Det menes iøvrigt, at det ved et samarbejde mellem det bibliografiske institut og den svenske forlæggerforening skulle være muligt at få dækket hullet i nationalbibliografien ved udsendelse af en samlet katalog for tiåret 1941–50.

Førstebibliotekar Ottervik får som chef for det bibliografiske institut en central stilling indenfor svensk biblioteksvæsen, ikke mindst efter at det nu er afgjort, at institutet også skal udarbejde den svenske accessionskatalog, ligesom Kungliga bibliotekets katalogafdeling henlægges under institutets chef. I »Bibliotekstjänst« i Lund og det nyoprettede bibliografiske institut har man i Sverige nu 2 bibliografiske kontorer, hvilket næppe kan være at foretrække frem for een fælles institution, således som det forhåbentlig bliver tilfældet her i landet fra 1. april 1954. E. A. J.

FRA BIBLIOTEKSARBEJDET

NYE BIBLIOTEKER

Nye biblioteker er oprettet i *Mygdal* (Hjørring-området) og i *Everdrup* (Næstved-området).

FRA AMTSKREDSENE

Sammenslutningen af bornholmske biblioteker holdt årsmøde d. 29. januar med oplæsning af digteren Frank Jæger.

NYE KATALOGER OG BIBLIOTEKSSKRIFTER

I serien *»Læs med plan«* er som nr. 71 udsendt en vejledning i Harry Martinsons forfatterskab ved Erland Munch-Petersen.

ANDRE MEDDELELSER

Aarhus kommunes biblioteker har udsendt beretning for 1952–53, denne gang i to-spaltet opsætning, med udmærkede billeder og en god, livligt berettende tekst. Bibliotekernes virksomhed har nu i udlån passeret millionen, og 3872 nye lånere er kommet til. Det er på to år en forøgelse af lånertallet på 40 %, fortrinsvis som følge af den stadige udbygning af det i forvejen gennemtænkte filialsystem med udlån såvel for børn som for voksne. Specialsamlingen indenfor faget reklame er nu under op-bygning, og den allerede eksisterende samling af esperantolitteratur udbygges yder-ligere. Også købet af musikalier er blevet øget, så at kredsbibliotekerne nu har mere tilfredsstillende samlinger deraf. Den pædagogiske studiesamling har været livligt benyttet af eleverne på byens seminarier. Samlingen af skuespilsæt er blevet udvidet, især med børnekomedier. Ialt 93 sæt har i årets løb været udlånt til amatørteater-arbejde, fordelende sig smukt mellem alvor og spøg.

Brædstrup bibliotek flyttede d. 6. februar fra lokalerne i Teknisk skole til det over-ordentlig smukke nye lokale i den nye kommuneskole. En snes lånere besørgede den vel planlagte flytning af bogbestanden, og fagfolk, også fra centralbiblioteket, stod parat til at sætte bøgerne på plads. Efter 234 gange tur-retur var flytningen tilendebragt, og man bød hjælperne på øl og cerutter. Den lokale boghandler optog den muntre procession gennem Skolegade på film — sikkert en god reklame for den senere benyt-telse af biblioteket.

Grenaa byråd har på forslag af den socialdemokratiske gruppe vedtaget at overtage biblioteket som kommunal institution senest 1. 4. 1956.

Kerteminde bibliotek har med Dansk grafisk forlag truffet aftale om at få et antal grafiske arbejder stillet til rådighed *gratis*, mod at de er til udlån for bibliotekets lånere. Det er kunstnere som Leo Estvad, Henry Heerup, Hjort-Nielsen, Niels Lergaard og Ib Kaj Olsen, der i begrænset antal har kopieret deres egne billeder til dette formål. Kunstkredsen for grafik og skulptur står bag arrangementet, og i første omgang drejer det sig om 15 billeder, der cirkulerer i et år.

Odense centralbibliotek har i anledning af Holberg-mindeåret haft en Holberg-udstilling i de første 14 dage af februar. Den omfattede hele bibliotekets Holberg-litteratur og adskillige originaludgaver samt den tilgængelige del af litteraturen om Holberg.

I *Viborg* har man fået meddelelse om, at den kommitterede i byplansager har god-kendt plan og beliggenhed for det nye centralbibliotek og har fremsendt sagen til boligministeriet med anbefaling til statslån. Bygningen skal placeres i Nytorvgyde i Anders Hansens gård, der nedrives, så biblioteket får façade mod Nytorvgyde.

NOTITSER

Halfdan Rasmussen om »den underholdende litteratur«. I »Politiken«s lytterblad for ugen 21.–27. februar anmeldte forfatteren Halfdan Rasmussen den forrige uges udsendelser og skriver om biblioteksdiskussionen (se dette nr. af B. V., s. 57) følgende:

»*Er bibliotekerne for kræsne i deres bogvalg?*« hed en udsendelse mandag aften. En præst og to bibliotekarer diskuterede. Præsten mente, at man burde lægge mere vægt paa den underholdende side af litteraturen, afslapningsbøgerne, de problemløse romaner, kriminalromaner o. lign. Folk skulle efter præstens mening ha, hvad de kunne kapere uden fordøjelsesbesvær, og selv om det ikke var hans tanke, at dilettante-

riet skulle ha en fortrinsstilling, mente han at der burde lægges mere vægt paa at faa de bøger paa hylderne, som bragte manden bag ploven drøm og glemsel og komtesser.

Bibliotekarerne synes dog ikke, at det kunne være bibliotekernes opgave at fungere som underholdningsanstalt og drømmefabrik. Vi drukner jo i underholdning, og hvis bibliotekskravet, med hovedvægten lagt paa den litteratur der vil noget, blev slækket, ville man havne i den rene boghvedegrød. Bibliotekernes opgave er først og fremmest kulturel, og der findes masser af bøger som paa samme tid er god litteratur og god underholdning. Og en god folkelig bog er velkommen.

Jeg var enig med de to bibliotekarer i deres forsvar for bibliotekernes indkøb af bøger. Bogspredning skal ikke være møgspredning. Det er efterhaanden blevet lidt pinligt med al den populariseringsdille. Alt skal med djævlens vold og magt ligge paa samme analfabetiske tegneserieniveau. Naar man populariserer Shakespeare og Dostojefski, er det ikke Dostojefski og Shakespeare, man staar tilbage med, det er fru Seidelin. Naar man piller kødet af en bøf, er der intet tilbage. En skeletteret forfatter er ikke en forfatter mer, men et forfatterskelet. Og et bibliotek med hovedvægten lagt paa den hovedløse bog er ikke mere en kulturel faktor, men en fordummende«.

Stifts- og landsbibliotek i Växjö. Den svenske rigsdag besluttede i sin forrige samling at oprette et landsbibliotek i Växjö fra den 1. 7. 1953 på linje med de tidligere i Linköping, Skara og Västerås oprettede landsbiblioteker, der jo er en kombination af videnskabelige biblioteker og centralbiblioteker (folkebiblioteker).

Under 4. 12. 1953 har Kungl. majestät på Stockholms slott underskrevet en instruktion for det nye bibliotek i Växjö. Det er et meget højtideligt dokument, der giver nøje regler for alle bibliotekets opgaver og driftsformer. Hvad angår den ledende bibliotekars »kompetens« fastslås det, at han ved sin studentereksamen skal have erholdt fyldestgørende vidnesbyrd i tysk, engelsk, fransk og latin, og desuden skal han have aflagt licentiateksamen og have indgående erfaringer såvel angående videnskabeligt som folkeligt biblioteksarbejde, indvundet ved tidligere tjeneste mindst et par år ved større offentlige biblioteker.

Som følge af at disse krav stilles, er det meget vanskeligt at besætte en sådan stilling, og stillingen er da ej heller endnu besat, hvilket forøvrigt også er tilfældet med stillingen i Västerås, hvor et landsbibliotek besluttedes oprettet i 1952.

Med oprettelsen af et landsbibliotek i Växjö er den første opbygning af det svenske centralbibliotekssystem ved vejs ende, således at der nu findes et central- eller landsbibliotek i hvert len. Derefter kommer turen til en opdeling af de altfor store centralbiblioteksområder i de største len.

Den norske lærerstrejke og bibliotekerne. I norsk »Aftenposten« meddeles, at Deichmanske Bibliotek i anledning af lærerstrejken indtil videre hver dag også holder åbent for skolebørnene om formiddagen som før på skolefridagene.

Bibliotekskursus på norsk højskole. I »Bok og bibliotek« 1954, 1, fortæller biblioteksinspektør Karl Alvestad, Møre og Romsdal, om et forsøg på at lade højskoleelever gennemgå et bibliotekskursus, således at de om fornødent kan tage opgaven op på deres hjemegn. Fjordane Fylkesskole har givet et kursus på 144 timer i »bibliotekstell«.

Eleverne var i 17–18 års alderen, og arbejdsformen var som i en studiekreds med Norsk Korrespondancekursus' bibliotekslærebog som grundbog. Man samledes vinteren igennem to gange to timer ugentlig og gennemgik herunder hele arbejdet i et sognebibliotek. Da skolen manglede en bogsamling til formålet, tilbød man det stedlige folkebibliotek lokaler i huset for at have bøgerne ved hånden. Man må i Norge ved sådanne kursus give megen plads for teknikken i arbejdet, således 40 timer til klassifikation og katalogisering, men der var dog også en halv snes timer i bogvalgets teori og praksis, ligesom der i det nævnte antal timer var indbefattet skolens litteraturhistorieundervisning med 48 timer. Der indgik i stort omfang skriftlige øvelser i kurset, således blev alle grundbogens opgaver besvaret.

Scottish Central Library i ny bygning. I over 30 år har Scottish Central Library haft til huse i Carnegie United Kingdom Trusts bygning i Dunfermline i Edinburgh. Disse lokaler var imidlertid for længst blevet for små, og i 1947 begyndte man at se sig om efter andre. Det resultat, der nåedes i 1953 — de nye lokaler i Lawnmarket — er tilvejebragt ved et lykkeligt samarbejde mellem byen Edinburgh og Carnegiefonden, idet man ved at restaurere en gammel bygning fra 1699 på een gang bevarede et karakteristisk parti af den gamle by, og samtidig gav biblioteket nye lokaler. Bygningen, opført af storkøbmanden Thomas Fischer, ligger i et historisk kvarter. I huset ved siden af boede i sin tid filosofen David Hume, i et andet tæt ved »modellen« til Stevensons berømte »Dr. Jekyll and Mr. Hyde«, Deacon Brodie, der blev hængt for sine ugerninger i 1788. Ikke langt fra biblioteket ligger National Library of Scotland og Central Public Library. Til restaureringen gav Carnegie-fonden 70.000 £. Bygningens façade fra det 17. århundrede er helt bevaret, men i det indre er rummene fuldt moderne. En ny stålkonstruktion er sat ind i den gamle skal, så at den oprindelige for sin tid meget solide bygning er stærkere end nogensinde. Der er forneden to etager med magasiner. Oven på magasinetagerne findes af hensyn til dagslysforholdene arbejdskontorer, mens 4. etage fortrinsvis er forbeholdt Scottish Union Catalogue. Ved en stor højtidelighed indviedes de nye lokaler af hertugen af Edinburgh den 5. november 1953.

Udstilling af judaistisk litteratur i Strasbourg. Søndag 13. 2. åbnedes i Strasbourg en udstilling af særlig sjældne og bemærkelsesværdige hebraiske bøger og håndskrifter fra Det kgl. Biblioteks judaistiske afdeling. Udstillingen blev sidste år vist i Paris, Bruxelles og Milano, hvor den vakte overordentlig interesse. Det kgl. Bibliotek var i Strasbourg repræsenteret af lederen af den judaistiske samling, bibliotekar, dr. phil. R. Edelmann.

Artikel om danske folkebiblioteker i det østrigske biblioteksblad. Det østrigske biblioteksblad »Buch und Bücherei« rummer i hft. 11, 1953 en større artikel, »Das Volksbüchereiwesen in Dänemark«, skrevet af bibliotekar Gudrun Harder, Frederiksberg kommunebiblioteker, der i nogle år arbejdede i wienske folkebiblioteker. Artiklen er oprindelig holdt som foredrag ved et østrigsk bibliotekarkursus, og den giver bl. a. fyldige oplysninger om de tilskudsmuligheder, den danske bibliotekslovgivning rummer.

Tysk forsøg på systematisk opbygning af et biblioteksvæsen på landet. Den vesttyske forbundsregering har indtil videre afvist tanken om en bibliotekslov under henvisning til de alvorlige økonomiske forhold. Men situationen på landet er biblioteksmæssigt meget ringe. I Niedersachsen havde således i 1951 63.5 % af kommunerne intet bibliotek, og 43 % af indbyggerne boede i biblioteksløse kommuner. Kommunerne er nu begyndt selv at søge at løse opgaven, således har man i Landkreis Springe (ved Hannover) gjort et forsøg med et biblioteksvæsen under iagttagelse af det kommunale selvstyres krav om selvstændighed. En kontrakt mellem kreds og kommuner er sluttet, gående ud på, at kommunerne yder 10 pfg. pr. indb. til den fælles bogkonto, kredsen giver resten, således særlige oprettelsestilskud og opretholder den supplerende samling af videregående litteratur. Alle 50 kommuner i kredsen gik med dertil. Systemet trives godt, selv om de økonomiske krav til kommunerne var meget små, men det var, hvad der ved forhandlinger med kommunerne kunne opnås. 39 biblioteker er oprettet, eet i hvert skoleområde. De eksisterende biblioteker måtte fuldstændig reorganiseres. Alt dette er gennemført siden 1951, og åbne hylder findes nu overalt. I Eldagsen (4100 indb.) var der i det gamle bibliotek 17 lånere, nu er der 375, og der lånes 7000 bd. årligt. En tilbagevenden til den gamle biblioteksform med lukkede hylder — der iøvrigt stadig florerer overalt i Tyskland — er her ganske utænkelig. En særlig indsats gøres der for de unge ved ungdomsbiblioteker, og der skaffes plads i skolerne dertil.

Planer om bibliotekslov i Østtyskland. Af det østtyske biblioteksblad »Der Bibliothekar« (der vil blive udførligere omtalt i et senere nr.) fremgår, at man i Ministeriet for Folkeoplysning arbejder med forslag om en bibliotekslovgivning. Der skal efter de foreløbige udtalelser derom oprettes en central statsinstans, der kan planlægge, tilskynde og føre tilsyn med de offentlige biblioteker, såvel som med de særlige organisations-, fag- og klubbiblioteker. Dette statstilsyn skal arbejde i nær kontakt med et råd, bestående af ansvarlige medarbejdere i de nævnte bibliotekstyper. Også en uddannelsesordning for bibliotekarerne skal fastlægges indenfor denne ramme.

PERSONALIA

Dødsfald. Bibliotekar af 1. grad ved Universitetsbibliotekets 1. afd. cand. mag. Ellen Larsen døde 12. februar efter længere tids sygdom, 62 år gammel. Hun udsendte i 1941 under pseudonymet Marie Lange »En pilgrim skriver på maskine« og kort før befrielsen i 1945 »Trøstebrønden«, begge personlige udtryk for hendes indstilling. Hun virkede i de senere år som inspektør på læsesalen.

ANSÆTTELSER

Statens Bibliotekstilsyn. Kontorassistent, fru Lis Kjær er fra 1. februar 1954 at regne ansat som aspirant til en stilling som assistent ved Statens Bibliotekstilsyn.

Holbæk. Fra 1. februar er fru Birgit Høyrup (f. Ried) ansat som børnebibliotekar og fra samme dato Kirsten Larsen, tidl. Næstved, som læsesalsbibliotekar.

Ringsted. Hidtilværende assisterende bibliotekar i Ringsted Jørgen Lebahn er fra 1. april ansat som ledende bibliotekar. (Se artiklen s. 76).

LITTERATUREN

ANMELDELSER

(Bøger fra 1953, hvor intet andet er anført).

Anmeldere i dette nr.: Bibliotekarerne Sigurd Bjeld, Silkeborg (S.Bj.), Johs. Blauenfeldt, Kbhvn. (J.B.), Poul Daugaard, Roskilde (P.D.), C. G. Elberling, Brønderslev (C.G.E.), Kj. Hasselbalch-Larsen, Kbhvn. (Kj.H.-L.), A. Duncker Jensen, Odense (D.J.), Prytz Johansen, Univ.bibl. 2 (Pr.J.), Chr. Stub Jørgensen, Statsbibl. i Århus (C.S.J.), Niels Kaae, Kbhvn. (N.K.), Anna Elisabeth Kjølseth, Randers (A.E.K.), Poul Kürstein, Slesvig, J. Lehm Laursen, Frb. (J.L.L.), Povl Skov, Silkeborg (P.Sk.), Svend Thomsen, Kbhvn. (S.Th.), dr. phil. Helge Topsøe-Jensen, Univ.bibl. 1 samt civiling. Sv. Andersen, ing. C. L. Baumbach, reservelæge Holger Begtrup, Gentofte (H.B.), kunsthistorikeren, fru Merete Bodelsen (M.B.), rektor Brorson Fich, Marselisborg (Br.F.), civiling. Johs. Flems, afd.ing. Bent Gregersen, dyrlæge H. Hofman Hansen, Brande, bibl.dir. Robert L. Hansen (R.L.H.), faglærer William Hansen, prof., dr. phil. Søren Holm (S.H.), direktør Rich. Hove, Thisted (Rich.H.), bibl.kons. Mogens Iversen (M.I.), overing. H. H. Paulli, husholdningslærerinde, fru Karen Sabroe (K.S.), værkmester V. Schäfer, afd.ing. M. Tvede og civiling. J. Zeiler Nielsen.

FAGLITTERATUR

BLANDEDE TIDSSKRIFTER

Vindrosen. Redigeret af Tage Skou-Hansen og Peter P. Rohde. Gyldendal. 5 hefter årl. à 6.00. Årsabon. 25.00. (05).

Vindrosen er et godt symbol for et blandet tidsskrift. Man vil her forsøge at »indtegne de storme, der raser på vor klode« og »fastlægge tidens strømninger i forhold til vindrosens mange linier og spidser og finde holdepunkter for en vurdering«. Redaktionen, den tidligere medredaktør af »Heretica«, Tage Skou-Hansen og den alsidigt kyndige kritiker Peter P. Rohde bekender sig begge til den »aktive humanisme«. Alt dette lover alsidighed og frisind. En god afvejning ses således i valget af henholdsvis Knud Hansens tiltrædelsesforedrag på Askov, »Troens Tyranni«, og Ad. Stender-Petersens rapport om litteraturen i Sovjet til samme hefte. I det hele er kvaliteten høj, også i de skønlitterære bidrag. Mest bid er der i anmeldelsesafdelingen, hvor bl. a. Ivan Malinovski nedsabler Lembourns »Se dig ikke tilbage«.

Vil dette tidsskrift kunne holdes oven vande? Det ligner i mangt og meget det udmærkede og særdeles levende »Perspektiv«, overgår det dog i udstyret — en fryd for øjet. På begge tidsskrifter lurer dog — med alt det gode, der kan siges om dem — faren for litterært tungetaleri for inderkredsen. Denne kreds er måske ikke så helt lille, det så man på »Heretica«s oplag, men den burde ikke være disse tidsskrifters eneste publikum. Der er et stort behov for *læselig*, litterær orientering og behandling af aktuelle problemer på alle områder. Endnu er denne linie ikke helt klart fulgt op af de to tidsskrifter, men i bibliotekerne bør de i så stort omfang som overhovedet muligt have deres chance. M. I.

PRESSEVÆSEN

Pressen. En grundbog for studiekredse. Udarbejdet af Martin Andersen, Sven Clausen, Aksel Dahlerup, Holger Eriksen, Carsten Nielsen, G. Næsselund Hansen, Hakon Stangerup og Svend Thorsen. Schultz. 173 s. ill. 3.75. (Statsradiofoniens grundbøger). (07 Pr 24).

Denne prisbillige og fortræffelige studiehåndbog, som tilmed følger udsendelsesrækken »Den daglige avis« i radioen, behøver ingen anbefaling — den er selvskreven i alle biblioteker. Måske bør lige tilføjes, at den *også* har et afsnit om »Verdenspressen« samt bringer fortegnelse over alle danske selvstændige dagblade og de vigtigste i udlandet, næsten alle med oplysninger om oplagstal og partifarve, som man ellers kan have svært ved at finde frem til. C. G. E.

FILOSOFI

Fechner, G. Th. Den lille bog om livet efter døden. Thaning & Appel. 61 s. 5.75. (Religion og livsvisdom). (16 Fe 161).

Fechner (1801–87) er den store tyske grundlægger af psykofysiken eller den eksperimentale psykologi, som det hedder i dag (Weber-Fechnerske lov). Men medens eksperimentalpsykologien er blevet antimetafysisk og delvis materialistisk, var Fechner metafysiker og lærte som sådan en panpsykisme, der fandt psyke i alt fysisk. Han blev næsten mystiker i sin metafysik, og de fleste vil i dag kalde hans lære for spekulativ. Men der må her nøje skelnes mellem forskere, der skaber en spekulation på et omhyggeligt udarbejdet videnskabeligt grundlag, og spekulanter, der begynder og ender i ukontrolabel snak. Fechner hører til den første type. Han er en af filosofiens store, og følgelig har han ret til at spekulere og krav på opmærksomhed, om end ikke på tilslutning.

Derfor har Torkil Kemp heller ikke gjort forkert i at tage denne lille bog med i serien »Religion og Livsvisdom«. Selv har han givet den en indledning med på vejen, og K. Robert Adamsen har oversat den på netteste vis. Bogen er hverken okkultisme eller overtro. S. H.

Lauridsen, Inger (Red.). Kunsten at være lykkelig. Vendelkær. 160 s. 12.50. (15.2 La 83.5 k).

»Kunsten at være lykkelig« er ikke *af*, men *ved* Inger Lauridsen; men hvad, der kom jo også for en menneskealder siden nogle sproglige noter til 1. Mosebog under titlen: Genesis, af NN. — Nærværende bog er en kollektion af frivillige og ufrivillige bidrag til belysning af lykken, og den indeholder kloge ting og banaliteter i flæng. I de indledende linier til hvert afsnit karakteriseres et par af bidragyderne som »begavede«, og det må de være udgiveren taknemlige for, eftersom det ikke direkte fremgår af deres indlæg. Blandt de frivillige leverandører er Steincke, Bomholt, Halfdan Hendriksen, Henningsen Mor & Søn, Larsen-Ledet, Soya og Martinus. Blandt de tvangsindlagte findes Buddha, Kongfutse, Russell, Epikur, Nansen og Kierkegaard. Samlingen præsenteres som »Bogen for alle«, der må betyde personer og ikke biblioteker. S. H.

Russell, Bertrand. Vestens filosofi. Munksgaard. 771 s. register. 29.00. (10.9 Ru 85.4 v).

Det er en stor bog og en klog bog, fyldt med kåde indfald og unødvendige udfald, insinuationer og injurier, sympatier og antipatier; den er præget af grundig viden

og nonchalant overfladiskhed, snart er den pedantisk saglig, og snart er den munter usaglig. Det har været opgaven at påvise filosofiens idelige sammenhæng med samtidens politiske og sociale forhold; derfor er der taget meget med, man ellers ikke er vant til at finde i en filosofihistorie. Men der er unægtelig også udeladt ting og personer, der nødvendigvis hører med til det fulde billede. Hverken Cusanus, Wolf eller Comte så meget som nævnes.

Det er en morsom og lærerig bog for dem, der er af faget. Men det er en farlig bog at give andre i hænde uden korrektiver. Den må derfor ikke være eneste filosofihistorie på et bibliotek. Det ville være synd for læseren og Russell og alle andre. Lige undtagen forlaget, som dog ikke skal have utak for vovestykket. S. H.

RELIGION

Brorson, Hans Adolf. Samlede skrifter. Udg. af Det danske Sprog- og Litteraturselskab. Under tilsyn af Paul Diderichsen og Ejnar Thomsen. Ved L. J. Koch. 2. bind. Troens rare Klenodie, 3.–7. del samt 2 tillæg. Lohse. 8 + 432 s. portr. 25.00. (24.43 Br68s).

1. bd. af denne udg. omtaltes B. V. 1952, s. 32. Nærværende bd. fortsætter og afslutter udgivelsen af Troens rare Klenodie. Den sproglige karakteristik ved prof. Paul Diderichsen, som skulle være bragt i 2. bd., er blevet udskudt til 3. bd., som iøvrigt bl. a. vil bringe Svane-Sang. J. B.

Dragsdahl, Johs. Byg kirken ny. Besøg hos mennesker i Europa. Kirkens front. 80 s. ill. tvl. 5.00. (Kontaktbøgerne, 2). (26.1 Dr20.5b).

På baggrund af de store problemer af dybt menneskelig art, der møder én både i Østtyskland og i Vesttyskland, skildrer den danske præst den klosterlignende koloni på den lille skotske ø Iona, hvor man hos medlemmerne forsøger at skabe en ny kristelig mentalitet med forståelse overfor de økonomiske problemer, håndens arbejde og industriarbejderens indstilling til livets realiteter. For større biblioteker. J. B.

Lao-tse. Bogen om alt og intet. (Tao Teh King). På dansk ved Ole Kiilerich Svendsen. Thaning & Appel. 79 s. 5.75. (Religion og livsvisdom). (29.4 La60.47b).

Bogen, der er udkommet i serien »Religion og Livsvisdom«, præsenteres som en oversættelse af den gamle kinesiske viismand Lao-Tses bog om dyden og vejen eller Tao Teh King, der nylig kom i Victor Dantzers oversættelse i »Verdensreligionernes Hovedværker«. Medens Dantzer og anm.s ganske vist ret snævre bekendtskabskreds altid er gået ud fra, at Lao-Tse er bogens virkelige forf., lader Ole Kiilerich den være forfattet af en anonym discipel 300 år senere. Forudsat rigtigheden af denne påstand, bliver nærværende fine lille bog, uanset eventuelle indsigelser fra historikere, matematikere og ligesindede halvt Lao-Tse, halvt den anonyme discipel og halvt Kiilerich. Men Kiilerich kan godt være sin halvdel bekendt. S. H.

Det nye Testamente. Gengivet paa Dansk af Peter Schindler. Arne Frost-Hansen. Bd. 1–2. 27.50. (22.5 Bi13s).

Schindler, Peter. Synspunkter for Fordanskningen af Det nye Testamente. Særtryk af »Catholica«. Arne Frost-Hansen. 39 s. 3.00.

Som fremhævet i Synspunkterne har det ikke blot været oversætterens hensigt at give sine trosfæller katolikkerne en god ny oversættelse af Det ny testamente, me

også at give den »bibelløse samtid« en oversættelse, der i tekstform og ydre arrangement kunne virke så tiltrækkende på læserne som muligt. Derfor har han ganske set bort fra at give en så vidt gørligt ordret oversættelse og har i stedet valgt at gengive meningen i en for danske naturlig og umiddelbart forståelig form. I stedet for de enkelte skrifters sædvanlige rækkefølge har han anbragt dem i den orden, hvori de efter vor tids katolske forsknings fremherskende mening er blevet til. Oplysninger om de enkelte skrifters tilblivelse og om vanskeligt forståelige steder og mangfoldige ordrette oversættelser er givet i det særlige notebind. Det er enkeltmands præstation i en forholdsvis kort årrække, som må aftvinge megen respekt. De fleste steder falder oversættelsen meget mundret og tjener godt til at klargøre meningen for læseren; i enkeltheder vil der naturligvis altid kunne være divergerende opfattelser og kritik at fremføre. Det forekommer således afgjort et fejlgreb og hemmende for udbredelsen blandt »bibelløse«, at Kyrios (Herren) overalt, hvor det betegner Kristus, er ladt uoversat. Det er ikke særlig meget, man mærker til direkte katolske standpunkter. Med hensyn til skrifternes affattelsestid og enkelte andre ting hævdes mere traditionsbundne opfattelser end protestantisk teologi i almindelighed tør gå med til, men ellers forbavses man gang på gang over, i hvilken grad det er muligt for en katolik at godkende ret kritiske synspunkter. Selve oversættelsen må nødvendigvis lede tanken hen på det tilsvarende forsøg, som en række danske digtere gjorde i 1944 (se B. V. 1945, s. 16), men S.'s arbejde er trods alt nærmere ved en virkelig oversættelse og har i alt fald den fordel, at han har brugt den græske tekst, hvad næppe gjaldt alle digterne. S.'s oversættelse fortjener at finde plads i alle købstadbiblioteker og biblioteker af lignende størrelse. J. B.

Sandbæk, Harald. Hitler går igen. Dette skrift er tilegnet McCarthy, de københavnske menighedssamfund, det kommunistiske parti, Jehovas vidner, dele af vort officerskorps, foragterne af vor jævne folkekirke samt alle andre »rigtigt troende« i by og på land. Samleren. 95 s. 6.75. (20.4Sa62.7h).

En række dagbladskronikker og en radioprædiken af den fra modstandskampen kendte præst. Kronikkerne handler bl. a. om københavnsk menighedsliv, synet på det danske folk i militære og indremissionske kredse, den norske strid om de evige helvedstraffe, Lindhardt-røret og den nye salmebog. Den lidt misvisende titel (der atter har medført en stiliseret omslagstegning af Hitler!) er taget fra den første kronik, der handler om McCarthy. Det er kvikke kronikker, som man dog måske kunne have undværet i bogform. J. B.

SAMFUNDSKUNDSKAB

Clausen, Sven. De danske statsteorier. Gyldendal. 256 s. register. 11.75. (34.21 Cl41d).

Bogen er en parallel til »De vestlige statsteorier«, som forf. udgav 1952, og den giver en indførelse i de vigtigste statsretslige betragtninger fra hedenold til systemskiftet 1901. For Sven Clausen er 1901 tilbagelæggelsen af magten til tingmødet, hvor den oprindelig lå, men hvorfra adels-, kirke- og kongevælde havde fjernet den. For Clausen findes idealstaten, hvor the rule of law råder helt, og han fordrager ikke »Statsræsonen«, ratio status, der sætter fyrsten over loven og gør ham til rettens vilkårlige kilde.

Vor forfatningshistorie er for Clausen bygget op som religionernes mytologiske dramaer, der lader endetiden være urtidens genoprettelse. »Se, jeg gør de sidste ting som det første«, står der i Barnabasbrevet, og det kunne gerne være mottoet over Clausens historiefilosofi. Trods nogle misforståelser er det en bog, som er god at læse, bedre i det pædagogiske end i det stilistiske, men meget vanskelig i det leksikalske. Der er navneord som høve, røn, lak, formon, laxness, undtag og tingløse, der som parallel til kongeløse skal betyde enevælde. Der er tillægsord som kanon og teuton (trykket på 2. stavelse), tacitus, calvin og lutheran, og der er verber som dærve, nytte, odle og børje. H. C. Andersen ville sige, at forkundskaber er nyttige, Clausen vil kalde det sprogrensning, og anm. kalder det ganske naivt for sprogforbistring. Har puristerne ret, skal meget i hvert fald være galt, før alt kan blive godt. S. H.

GEOGRAFI OG REJSER

Duurloo, Ellen. Gensyn med det aldrig sete. Stemninger og billeder fra Spanien. Vendelkær. 128 s. tvl. 12.50. (47.4 Du 88 g).

Ellen Duurloos mor var født i Sevilla, men kom som 10-årig til Danmark. Hun genså aldrig sit fødeland, men vakte hos datteren en højspændt forventning om Spanien. Ellen Duurloo kom til Spanien, og hendes rejsebog vidner om stærke følelser ved »gensynet«. Trods det sjuskede sprog og den kaotiske disposition er bogen værd at læse, fordi den i al sin snakkesalighed giver udtryk for ægthed og menneskelighed, og fordi den giver nye bidrag til forståelse af de stolte, temperamentsfulde spaniere.

N. K.

Hansen, Sven. Mellem jyder. Tegninger af Borges Andersen. Borgen. 226 s. ill. 12.50. (46.4 Jy 47 ha).

Forfatteren er journalist ved »Jyllandsposten« og har gennemrejst Jylland i en camping-vogn. Et resultat heraf er denne bogs 34 småstykker, oprindelig avisartikler, om særprægede jyder. Her er samtaler med fiskere og bønder, handelsfolk og hjemvendte emigranter, cirkusfolk og eneboere o.s.v. Uden at gå for meget i dybden skildrer forfatteren på denne måde en del interessante skæbner fra folkets midte og, skønt selv sjællænder, har han fundet udtryk for det traditionelt jyske hos natur og mennesker. En velskreven, letlæst bog for alle jyder og deres landsmænd. P. D.

Hjelholt, Holger, Johan Hvidtfeldt og K. Kretzschmer (Red.). Flensborg bys historie. Udg. af Grænseforeningen og Historisk Samfund for Sønderjylland. Hagerup. Bd. 1. ill. 24.00. (44.4 Fl 38.3 hj).

Flensborg var den gamle helstats næststørste by. Dens handel og søfart stod kun tilbage for Københavns, og dens nationale udvikling fik betydning for hele Sønderjylland. Derved bliver dens historie vigtig for rigshistorien. Når 2. bd. foreligger til sommer, vil vi have den første fuldstændige Flensborg-bog, hvilende på nye, solide førstehåndsstudier, skrevet af de bedste kendere i en folkelig fremstilling, der ikke unødig tynges af lærde lader, der findes i de meget vigtige noter. Men kortmaterialet er aldeles utilfredsstillende selv for den stedkendte. Det er trist, for bogen er den vigtigste bog om Sønderjyllands historie siden *Sønderjyllands Historie*, og må som sådan anbefales til anskaffelse i alle købstadbiblioteker, kredsbiblioteker og de største stationsbybiblioteker. Af samme grund er den »lovbefalede« placering i 44.4 beklagelig.

Poul Kürstein.

Hunt, John. Sejren over Mount Everest. Aschehoug. 248 s. ill. tvl. 32.50. (48.232 Hu68s).

Den 29. maj 1953 er en mærkedag i bjergbestigningens historie. Denne dag lykkedes det newzealænderen Edmund Hillary og nepaleseren Tenzing at nå toppen af Mount Everest, den højeste top i jordens mægtigste bjergkæde. Ekspeditionens leder, den engelske bjergbestiger og oberst John Hunt, fortæller om ekspeditionens tilrettelæggelse og forløb. Han påpeger, hvorledes det heldige resultat skyldes en række omstændigheder: tidligere ekspeditioners erfaringer, minutiøs planlæggelse af udrustning, fremragende samarbejde mellem det udvalgte hold og de indfødte hjælpere og et nogenlunde gunstigt vejr. Den nøgterne beskrivelse af enkeltheder i udrustning og detailler under opmarchen, livsvigtige som de var for ekspeditionens deltagere, kan hist og her forekomme noget langtrukken, men det samlede indtryk er en følelse af beundring for målbevidsthed og vovemod. Illustrationerne, hvoraf en del er farvetavler, er særdeles gode. N. K.

Kraks tidstavler. København fra Absalon til i dag. Optegnelser af Københavns historie indtil 1953. 5. udg. Kraks legat. 239 s. register, ill. 12.75. (46.3 Kr26.1t).

Det vil blive hilst med stor glæde af alle biblioteker, at denne ny udgave nu foreligger. Det er en meget praktisk og nyttig bog, og det må ikke glemmes, at meget af det, der heri kaldes Københavns historie, i lige så høj grad er hele landets historie, hvad der giver det hele et meget videre perspektiv. Uundværlig på alle læsesale. Kj. H.-L.

Liljeroth, Erik, Bror Olsson, og Gunnar Franzén. Ett bildverk om Småland. Malmö. Allhem. 120 s. + 300 planchesider. 4°. 46.50 sv. kr. (45.8).

I serien »Allhems bildböcker«, hvoraf B. V. tidligere har omtalt Lund (1951, s. 312), London (1952, s. 35) og Skåneland (1952, s. 141), er nu udkommet et tilsvarende, noget større værk om Småland. Førstebibliotekaren ved Lunds Universitetsbibliotek skriver c. 100 sider om »Småland och smålänningarna genom tiderna«, et fremragende historisk og kulturhistorisk afsnit med historisk billedstof, heraf mange farveplancher. Liljeroths bidrag: Småland av idag omfatter 300 sider med prægtige fotografier i dybtryk. Hertil har Franzén skrevet kortfattet tekst. Denne smukke serie, der agtes fortsat, fortjener opmærksomhed i større biblioteker. Prisen kan ikke kaldes høj, når bøgernes udstyr tages i betragtning. N. K.

Schindler, Peter. Ønskerejsen. Et Strejftog gennem Italien. 2. Udg. De Unges Forlag. 183 s. tvl. 8.75. (47.5 Sc32ø).

Ønskerejser er to slags. Göran Schildts »Ønskerejsen« er en virkelig rejse, Schindlers den ideelle minderejse, skrevet ud fra oplevelser og minder fra mange rejser i Italien og skrevet på en tid, da andre rejseformer var udelukket (1. udg. 1945). Forfatteren kender Italien ud og ind. Han taler med den jævne befolkning, foretager med sine rejsefæller vandringer i minderige byer, afbrudt af besøg i osterier og trattorier for at nyde stedets produkter, holder messer i kirkerne og gæster munkene på Alvernerbjerget. Ofte giver han i causerende form og med et lunt blink i øjet rejsefællerne — og læseren — supplerende oplysninger om steder og begivenheder. Bogen er et kultiveret strejftog gennem Italien med megen vægt på kirkelige og religiøse forhold. Gode billeder. N. K.

NATURKUNDSKAB

Dragsted, Ove. Guld og ædle stene. 2. udg. Høst. 115 s. register, ill. 15.50. (55.2 Dr 22.5 g).

Sammenlignet med udg. 1947 er teksten bearbejdet og noget udvidet. Den vigtigste ændring gælder dog farvetavlerne, som er nye og langt smukkere. Desværre må man stadig savne en nybearbejdelse af det store kulturhistoriske stof i A. Dragsteds bog fra 1933. Pr. J.

Maning, Frederick Edward. Rejse til en gammel verden. Med forord af J. Prytz Johansen. Wangel. 222 s. tvl. 12.50. (59.5 Ma 46.55 r).

Forfatteren er en englænder, der som ung mand kom til New Zealand 1833, bosatte sig og giftede sig med en maorikvinde. Hans bog »Old New Zealand« udkom 1863 og giver en særdeles interessant og værdifuld skildring af maorierne, som de var før den engelske kolonisation satte ind. Livfuldt og vittigt fortæller han om sine oplevelser og om sine bommerter mod maorisk skik og brug, særlig de mange taburegler, der i overvældende grad beherskede dagliglivet i krig og fred. Bogens sidste afsnit er en maoris fortælling om de første kampe mod englænderne. Universitetsadjunkt J. Prytz Johansen har i en indledning givet vigtige oplysninger til forståelse af maorisk mentalitet. N. K.

LÆGEKUNST

Ostenfeld, Ib. Den sensitive Formkreds. Studier over skizoforme Tilstandsbilleder (Jeg-splittelse). Nyt nord. Forl. 80 s. 6.00. (61.6).

Psykiateren I. O. har særligt i de sidste år været meget produktiv. I nærværende bog redegør forf. for sine synspunkter på skizofreniens (»ungdomssløvsindets«) natur og sygdommens udvikling. Hans teorier baseres på egne iagttagelser og illustreres af en række eksempler. Emnet er meget specielt, og bogen er trods den klare fremstilling og et meget koncist sprog vanskeligt tilgængelig selv for en ikke specialkyndig læge. H. B.

Read, Grantley Dick. Vi venter et barn. En vejledning. Overs. fra engelsk af Erik Freiesleben og Mogens Ingerslev efter »Introduction to motherhood«. Hirschprung. 87 s. ill. 6.50. (61.68 Re 11.8 v).

»Faderen« til begrebet Den naturlige fødsel giver her udmærket og letforståelig oplysning om forløbet af svangerskab, fødsel og diegivningsperioden. Hans teorier om afslapningens betydning danner grundlaget for hans grundige vejledning for den vordende moder, og da han lider noget af profeters eensidighed, får den i nogen grad karakter af propaganda. Bogen er dog utvivlsomt af stor værdi for den vordende moder (og fader), og, om end ikke nogen udpræget biblioteksbog, tilrådes den anskaffet. De to lægers oversættelse er udmærket. H. B.

PRAKTISKE FAG

Andersen, H. P. Lærebog for automobilmekanikere. Til brug i de tekniske aftenskoler. 4. udg. Odense. Teknisk Skoleforenings Forlag. 368 s. register, ill. 20.00. (62.72 An 37.1 l).

Bogen er beregnet til brug ved de tekniske aftenskoler og er meget instruktiv og letforståelig ikke alene for automobilmekanikerlærlinge, men for enhver, som interesse-

rer sig for sin bils funktioner. 4. udg. adskiller sig ikke på noget punkt fra 3. udg., og den udvikling, der foregår inden for motorteknikken, burde give anledning til, at enhver ny udgave af en sådan bog blev revideret — i hvert fald synes det ikke at være særlig påkrævet at ofre så mange sider, som tilfældet er, på generatordrift og flaskegasdrift til biler. Johs. Flems.

Becher, Poul. Økonomisk varmeisolering. Statens byggeforskningsinstitut, rapport nr. 1. 2. udg. Teknisk forlag. 1950. 63 s. 7.00. (60.91 Be 23 ø).

Rapporten er en udmærket fremstilling af varmeisoleringens betydning for boligbyggeriet med centralvarme i såvel økonomisk som sundhedsmæssig henseende til brug for *ingeniører og arkitekter*.

Bogen indeholder bl. a. en række tabeller, der giver en oversigt over forskellige bygningskonstruktioner såsom ydervægge, etageadskillelser, brystninger m. m. isoleret med forskellige materialer og samtidig en udregning af den mest økonomiske isoleringstykkelse udregnet på basis af byggepriser i foråret 1948 og en brændselspris af kr. 67,50 pr. ton. Endvidere er besparelsen i driftsudgifterne i nye huse ved anvendelse af forskellige isoleringer behandlet i tabelform. Da tabellerne, som angiver driftsudgifterne, ikke umiddelbart fortæller, hvor meget isoleringen betyder for boligens beboere, er der i et særligt afsnit udregnet besparelsen i husleje + varmebidrag for en etagelejlighed og et enfamiliehus. Her fremgår det, at besparelsen ved opsætning af dobbelte vinduer eller forsatsvinduer er særlig stor — 2–3 gange så stor som ved isolering af ydervægge efter kravene i statslånsreglerne. I særlige afsnit er beregningernes forudsætninger og nøjagtighed behandlet. C. L. Baumbach.

Bedre varmeisolering er billigere. Statens byggeforskningsinstitut, anvisning nr. 5. Teknisk Forlag. 1950. 47 s. 3.00. (60.91).

Anvisningen er udarbejdet med rapport nr. 1: »Økonomisk varmeisolering« som grundlag. Stoffet herfra er udvidet og bearbejdet i en form, som er lettere tilgængelig for lægmanden, der vil bygge sit eget hus. Dog er anvisningen særdeles anvendelig for boligselskaber, arkitekter, ingeniører og håndværkere til støtte ved projektering og udførelse af bygningsarbejder. Således gennemgås varmeisoleringsproblemer, definitioner, varmeisoleringens betydning, kondensation, varmeakkumulering, valg af isoleringstykkelse og de forskellige isoleringsmaterialer, og udgifterne ved isoleringsarbejderne. Endelig gennemgås isoleringsarbejdets udførelse ved eksempler og tegninger af forskellige konstruktioner.

Bogen bør sikkert findes på de fleste lidt større biblioteker. C. L. Baumbach.

Brahtz, Fr. Bejtsebogen. Vejledning i praktisk bejtsning af træ. 4. udg. Teknologisk Institut. 178 s. register, ill. 16.50. (68.5 Br 16.3 b).

4. udg. af denne bog indeholder af nyt et specielt afsnit om slibning af ziehklinger på forskellige maskiner. Iøvrigt er bogen, der er skrevet af en erfaren fagmand, en uundværlig håndbog for enhver *snedker*, som heri får mange gode råd og vejledninger. Tillige er den værdifuld for *arkitekter, boligkonsulenter og andre*, der beskæftiger sig med overfladebehandling af træ.

Hvis et bibliotek ønsker en à jour-ført bog om emnet, kan 4. udg. anbefales til anskaffelse. Den foregående udg. kan dog ikke betegnes som forældet.

William Hansen.

Brandt, Sven. Textillære. Materiallære. Aut. af statens tilsyn med den tekniske undervisning. Odense. Teknisk Skoleforening. 144 s. register, ill. kort. 10.00. (67.71 Br25.9t).

Bogen er udarbejdet til brug ved undervisningen på teknisk skole og er autoriseret hertil af statens tilsyn med den tekniske undervisning. Den er opdelt i 13 kapitler, der behandler emner som: Textilgrundbindinger, garner, oldtids- og håndvævningsprincipper, vævemetoder, efterbehandling, farvning, trykning, de færdige stoffer.

Det synes at være forfatterens ønske i kortfattet form at give en fuldstændig gennemgang af textillæren. Man undrer sig derfor straks over, at 20 % af siderne er blanke eller benyttet til kapiteloverskrifter. Bogen er på nogle felter klar og letlæselig, men stedvis overfladisk. Der er mange illustrationer, hvoraf flertallet er fortræffelige. Stoffet afbrydes hyppigt af små opgaver og spørgsmål til læseren, hvad der er meget praktisk til undervisningsbrug. Imidlertid lider bogens tekst under en lang række unøjagtigheder og fejl i beskrivelsen af tekniske forhold, f. eks. oplyses det, at acetatrayon kun bør benyttes til undertøj og foer, medens det er en kendsgerning, at de fleste taftstoffer med stort held fremstilles heraf. Man savner omtale af adskillige emner, f. eks. tricotagevarers fremstilling og behandling.

Det vil være naturligt, om bogen findes på biblioteker i de byer, hvor den anvendes på teknisk skole. Andre steder synes den ikke påkrævet, da man i reglen vil disponere over lidt større bøger over emnet. M. Tvede.

Johansen, O. Lund (Udg.). World Radio-Handbook for Listeners 1954. World radio-television-handbook including world-wide radio Who's Who. 8. ed. Det Berlingske Bogtrykkeri. 136 s. ill. 8.75. (62.39).

Den foreliggende udgave af WHR svarer stort set til sine forgængere, idet stoffet dog år for år bliver lidt fyldigere. I år må således bemærkes, at bogen nu også omfatter en fortegnelse over verdens fjernsynsstationer, hvilket også fremgår af titelbladet, hvor navnet er ændret til world radio-television-handbook. Bogen bør dog sikkert stadig kun anskaffes af de større biblioteker. J. Zeiler Nielsen.

Krarup, Niels H., og K. Malmstedt-Andersen. Brug og valg af betonblandere. Statens byggeforskningsinstitut, anvisning nr. 8. Teknisk forlag. 1951. 66 s. 3.00. (69).

Nielsen, Fleming. Valg af dæk. Statens byggeforskningsinstitut, anvisning nr. 12. Teknisk forlag. 1952. 2.00 (69).

Nerenst, Poul, Erik Rastrup og G. M. Idorn. Betonstøbning om vinteren. Statens byggeforskningsinstitut, anvisning nr. 17. Teknisk forlag. 108 s. 8.00. (69).

Efter krigen er træ stadigvæk en mangelvare og vil vedblive at være det lang tid fremover. Samtidig er betonfremstillingen væsentligt forbedret. Derfor afløses i boligbyggeriet i stedse højere grad træ-etageadskillelserne af støbte, hvoraf stadigvæk de dæk, som støbes på stedet, er de fleste og formentlig endnu også de billigste.

Anvisning nr. 8 redegør for en undersøgelse af 11 forskellige betonblandere, som fremstilles i Danmark. Undersøgelsens resultat er, at visse blandertyper egner sig dårligt for tør beton og stenrig beton. Der redegøres for erfaringer ved driften og tømningen af blanderne, og herunder gøres der opmærksom på den store unøjagtighed, der endnu hæfter ved de almindeligt anvendte vandrette, automatiske vandtanke. I et tillæg omtales en vejemetode til fugtighedsbestemmelsen for sand og sten.

Anvisning nr. 12 er udarbejdet på grundlag af en omfattende rapport (nr. 7: Dæk og huse). Undersøgelsen omfatter 9 almindeligt anvendte dæktyper, idet man indfører ordet »dæk« i stedet for det mere besværlige »etageadskillelse«. Det økonomiske resultat ser ud til at give den krydsarmerede jernbeton pladsen som den billigste type. Det understreges, at anvisningen afspejler gennemsnitsforhold og kun for et 5-etages byggeri, men man mener, at det også skulle have gyldighed for andre etageantal — derimod ikke for småhuse.

Anvisning nr. 17 afløser en tidligere udsendt, foreløbig vejledning (nr. 2), hvis resultater i nogen grad ændres af nyere undersøgelser hovedsagelig i Amerika. Derfor bør man tage den foreløbige anvisning nr. 2 ud af hylderne og erstatte den med nr. 17. De lange udregninger om forholdene under frysning af beton kan nok være noget trættende læsning. På den anden side gives der en grundig indføring i anvendelsen af diagrammer, der giver de nødvendige forholdsregler ved vinterstøbning.

Anvisningerne 8 og 17 kan anbefales til alle større biblioteker, da de henvender sig til alle byggefolk, medens 12 kun har interesse for projekterende.

Bent Gregersen.

Madsen, Chr. Flødekager og desserter. Teknologisk Instituts Forlag. 65 s. register, ill. 15.00. (66.81 Ma 22.6 f).

Flødekagebogen har kun interesse for bagerfaget, men er en fyldestgørende fagbog med korte og klare opskrifter uden overflødig kommentar af nogen art. Den udsendes i format og udstyr svarende til sidste års »Tørkager og rørekager«. K. S.

Maling af eternit. Statens byggeforskningsinstitut, anvisning nr. 18. Teknisk forlag. 13 s. 1.50. (69.43).

Den stigende anvendelse af eternit til bygningsbrug medfører ofte ønsker om overfladebehandling af eternitten med maling eller lignende. I de allerfleste tilfælde er eternitpladerne udmærket modstandsdygtige mod fugt og vejrlig, og det er da også fortrinsvis deres uanselige farve, der motiverer ønsket om maling. Da cementindholdet i eternitten imidlertid ikke tillader oliemaling på sædvanlig vis, idet forsæbning eller afskalning hurtigt vil indtræffe, må anvisningen, der gør nøje og letfatteligt rede for de anvendelige malematerialer til eternit og fremgangsmåden ved deres anvendelse, betragtes som en nyttig hjælp i påkommende tilfælde.

Heftet kan bruges af alle interesserede og bør findes på ethvert bibliotek.

Sv. Andersen.

Remmer, J. Svejste rørledninger. 2. udg. Teknologisk Institut. 103 s. ill. 7.25. (67.11 Re 63.8 s).

Forfatteren videregiver her en mængde af sine praktiske erfaringer fra sit arbejde ved Teknologisk instituts svejseafdeling og erfaringer, der er indhøstet på en rejse i U. S. A. angående dette område. I de to første afsnit er ændret og tilføjet, hvad teknikken har krævet, siden den 1. udg. kom i 1946, og de her givne anvisninger er meget benyttet overalt i industrien. Der kan i særdeleshed gøres opmærksom på den række af forskellige målemetoder til opmærkning af snit og foldebøjninger. V. Schäfer.

Scharnagl, Georg. Bagerihygiejne. Odense. Teknisk Skoleforening. 1952. 80 s. 4.00. (61.44).

Denne af fabriksinspektør Georg Scharnagl udgivne bog om bagerihygiejne hen-

vender sig i første række til bagere og konditorer, men kan også med udbytte studeres af arkitekter og bygherrer, der står for at skulle indrette et moderne bageri. Bogen gennemgår alle de forhold, der er af betydning for at kunne opretholde en forsvarlig hygiejnisk tilstand i bageriet og er forsynet med et rigt og meget instruktivt billedmateriale, ligesom den også behandler bekæmpelsen af de i bageriet forekommende skadedyr og giver gode råd til forebyggelse af ulykker i bageriet. H. H. Paulli.

Slagterbogen. Fagbog for slagtere. Udgivet af Teknologisk Institut. 3. udg. Teknologisk Instituts Forlag. 452 s. register, ill. + 17 tvlr. 28.00 indb. (66.8 Sl 16).

På overskuelig og klar måde er der i Slagterbogen gjort rede for slagterhåndværket, såvel i praktisk som i teoretisk henseende. For slagtehåndværkets udøvere må det være af stor betydning at læse denne bog, der i alle henseender er ført op til dato. Især synes afsnittene om slagtningens hygiejne at være vigtige. Udvalget af billeder er godt, dog kunne reproduktionen i visse tilfælde være bedre.

H. Hofman Hansen.

Spanggård, N. H. Chaufførhåndbogen. Teknologisk Institut. 112 s. 6.75. (62.7).

Denne bog er skrevet til brug ved undervisning af chauffører på Arbejdsteknisk skole og er egentlig beregnet for erhvervschauffører; men bogen er skrevet, således at den også vil være en hjælp for private motorvognsejere.

Ved at følge bogens forskellige afsnit vil manden bag rattet få en god kontakt med sin motor, således at denne får den rigtige røgt og pleje. Formatet er meget hensigtsmæssigt, og bogen slutter med en fortegnelse over færdselstavlerne, hvilket er meget effektivt; dog synes betegnelsen på de forskellige tavler at være skrevet med for små typer. Johs. Flems.

Teknisk økonomisk vejviser. Udg. af Handelsministeriets produktivitetsudvalg. 32 + 416 + 96 s. register. 13.50. (60 Te 45).

Bogen er meget svær at placere, og *titlen* fortæller ikke rigtigt, hvad den indeholder, ihvertfald siger den ikke biblioteksfolk så meget, men den vil alligevel kunne blive dem til megen nytte. For det er ganske utroligt, hvormange forskningsinstitutter, laboratorier, udvalg m. v. der er blevet registreret heri med de ganske eksakte oplysninger om deres ledelse og virksomhed. Hensigten med bogen har været at give alle disse oplysninger til den danske produktionsvirksomhed, for at den nemt kan finde frem til, hvor specialoplysninger af værdi for produktionens effektivitet kan fremskaffes. For bibliotekerne ligger dens egentlige værdi i dens enestående oversigt over næsten alt dansk forskningsarbejde og i det glimrende emneregister dertil. Anbefales til Centralbibliotekernes læsesale. Kj. H.-L.

Yde-Andersen, D. Bornholmere og andre gamle ure. Borgen. 91 s. register, tvl. 19.50. (68.13 An 26.5 b).

En nydeligt illustreret bog, hvis tekst giver hovedtrækkene i den tekniske udvikling fra sol-uret til de første rigtige ure samt skildrer penduluret, kronometret m. m. Derefter en fremstilling af Urmagerlauget i Kbh. og redegørelse for de gamle ansete firmaer Larpent og Jürgensen, og Urban og Fritz Jürgensen. M. B.

HUSVÆSEN

Bengtsson, Gerda. Korsstingsarbejder. Høst. 50 s. ill. 8.75. (64.67 Be 49.65 k).
Fangel, Esther. Sammentrækssyning. Høst. 50 s. ill. 8.75. (64.66 Fa 66.4 s).

Selskabet til Haandarbejdets Fremme har påbegyndt udsendelse af en serie håndarbejdsbøger.

Som *1. hæfte* udsendes malerinden Gerda Bengtssons korsstingsmønstre, specielt til moderne dækketøj. Foruden de smukke mønstre anføres en klar vejledning om materiale og teknik.

Esther Fangel viser i *2. hæfte* i samme serie museernes gamle kniplingsbroderi og forklarer broderiets karakter, der fremtræder i moderne form som sammentrækssyning. Vejledningen i denne syteknik er meget detailleret.

Begge hæfter er lagt an på at yde praktisk hjælp og vil blive efterspurgt, som selskabets arbejder har været det i de senere år. K. S.

Herløv-Müller, E. 359 udvalgte småretter. Thorkild Beck. 112 s. register, ill. 6.50. (64.1 He 78t).

Den lille opskriftsamling på frokost- og middagsretter er den fjerde i en serie, der er samlet af fru Herløv-Müller. Fra sit mangeårige arbejde blandt husmødre forstår hun at affatte en opskrift, som kan følges af alle, og de farvelagte illustrationer viser smukke resultater af madlavning. K. S.

Møller, Svend Erik, og Tyge Arnfred. Moderne danske hjem. Høst. 143 s. ill. 15.50. (64.5 Mø 65.2 m).

Efter en kort indledning på såvel dansk som engelsk følger ca. 150 billeder. Nogle viser et enkelt møbel, andre og de fleste, interiører, hovedsagelig fra arkitekt- og kunstnerhjem, og som typer uopnåelige for de fleste. Billedernes korte tekstforklaring kan give læseren impulser og idéer om harmoni mellem rumforhold, møblering og levevis. Beklageligvis er flere fotografier mørke og dårligt gengivet. K. S.

Statens Husholdningsråds årsberetning. 1952–53. 40 s. ill. Ikke i bogh. (64).

Rådets årsberetning blev udsendt første gang i 1936. Den er opdelt i korte rapporter om forsøgsarbejde, oplysningsvirksomhed, medvirken i kommissioner, udvalg o.l. Rapporterne omtaler såvel påbegyndte som afsluttede forsøg, men henviser iøvrigt til udførlig omtale i rådets andre publikationer. Oplysningsvirksomheden anskueliggøres i tal og grafiske kurver. Repræsentationen antyder de utallige områder, hvor rådet kan gøre sin indflydelse gældende. Beretningerne er i indhold og form ensartede og virker gennem en stadig opremsning af navne som et »emne- og personregister« vedr. rådets arbejde. Affattet som ministeriel beretning har de kun begrænset interesse. K. S.

Den store franske kogebog. Hassing. 671 s. register, ill. 85.00. (64.1 St 76.5).

Med 10. hæfte foreligger kogebogen som en oversættelse af »L'art culinaire français«. Den omfattende bog er uden praktisk betydning for den danske husmoder — muligvis kan de elegante franske illustrationer inspirere en og anden til raffinerede anretninger, hvis betydning ofte underkendes i danske kogebøger. I B. V. 1953, s. 394 anmeldtes de først udkomne hefter. K. S.

Wennberg, G. L. Dessert-, bage- og conditorbog. Ivar. 373 s. register, ill. 58.00. (64.1 We 53.76d).

Konditor Wennberg har beskrevet mange af de desserter og kager, han ved særlige

fester har fremstillet som rene kunstværker på Angleterre, og som er afbildet i Elfelts fotografier. I bestræbelser for at gøre bogen fyldig og tilgængelig for husmødre og tjenere, som det siges i forordet, er anført en række til dels ensartede bage- og dessertopskrifter. For husmødre, hvis forudsætninger og teknik er forskellig fra specialkonditorers, er det meste af bogen fyldstof, sat op i elegant udstyr. K. S.

KUNST

Lübecker, Pierre. Mogens Zieler. Et udvalg af billeder med indledende tekst. Naver. 48 s. ill. 4.75. (Vor tids kunst, 45). (72 Zi 28 lü).

Sass, Else Kai. Kay Christensen. Et Udvalg af Billeder med indledende Tekst. Naver. 48 s. ill. 4.75. (Vor Tids Kunst, 46). (72 Ch 64.2 sa).

Begge bøger præges af forff.s nære kendskab til den kunstner de skriver om, en kontakt som i fremtiden, hvor stoffet er blevet kunsthistorie, vil vise sig at være af værdi. Zieler behandles udelukkende som maler, da hans grafiske arbejder ofte nok har stillet hans maleri i skyggen (vel ikke helt uden grund), og Lübecker lader ham selv træde stærkt frem med sine aforismer og meninger om kunsten. En mere beskeden rolle spiller Kay Christensens person i Else Kai Sass' fine og taktfulde tekst, som giver et sympatisk billede af denne forfinede maler og grafiker, der i sin kunst viser et så drømmende og poetisk forhold til kvinden. M. B.

Nielsen, Palle. Passion. Indledende digt: Halfdan Rasmussen. Nyt nord. Forl. 12 upag. s. og 25 tvl. 8.00. (Hvedekorns bogserie). (72).

Denne serie træsnit er skåret 1949 af den unge tegner P. N., der som grafiker er elev af Aksel Jørgensen og Erik Clemmesen. Den stilfærdigt fortalte handling, som kæder billederne sammen i en nutidens lidelseshistorie, har for kunstneren været »en slags erkendelsesarbejde i dagen idag, dens byer, gader, steder«. M. B.

Picasso. Med forord af Håkon Stenstadvold. Schultz. 16 s. tekst + 30 s. billeder. 7.75. (Apollioneserien). (72).

Nyt bd. i tidl. anm. serie (B. V. 1953, s. 218) med forord af den norske malerforfatter, der er ret springende i sin tankegang. Det synes at være svært at finde en form for forordene til disse små billedserier, som vel nærmest må være beregnet for folk, der vil klare sig med en kort besked. M. B.

Sterup-Hansen, Dan. Digte og grafik. Erik Knudsen, Morten Nielsen, Dan Sterup-Hansen. Nyt nord. Forl. 36 upag. s. ill. 8.00. (Hvedekorns bogserie). (72).

I kolofonen kaldes bogen Dan Sterup-Hansens Digte og grafik — den egentlige sammenhæng er, at det er ældre digte af Knudsen og Nielsen, illustreret med S.-H.s kraftige primitive træsnit i to farvetoner. Hjorth har trykt den fine lille bog. C. S. J.

FILM

Monthly film bulletin. Udgivet af The British Film Institute. 1933 —. Månedlig. 24 sh. årl. (77.6).

Filmdebatt. Utgitt av Norsk Filmsamfunn. 1950—. 6 nr. årl. 5 no. kr. årl. (77.6).

Filmfront. 1953—. 6 nr. årl. 8 sv. kr. årl. (77.6).

Sight and sound. Published by The British Film Institute. 1930—. 4 nr. årl. 14 sh. årl. (77.6).

Efter at det svenske »Biograf bladet« og det danske forsøg »Film 48« er gået ind,

har der endnu ikke vist sig noget, der på danske læsesale helt kunne erstatte disse fremragende filmtidsskrifter. Man har gennem længere tid bebudet et nyt dansk, men det synes at trække ud med udgivelsen. Kaj Berg Madsens billedblad »Filmårbogen« har ingen værdi for bibliotekerne.

I filmreferencearbejdet kan man få overordentlig megen hjælp af det engelske »Monthly film bulletin«, der uden billedstof bringer nøgtern kritik af alle film, vist i England (såvel spille-, som kort- og dokumentarfilm med vurdering af, hvilke aldersgrupper op til 20 år de eventuelt er egnet for). D. v. s. at man her får en efterhånden samlet fortegnelse over alle de film, der senere vises i Danmark, undtagen de nordiske. Det kan anvendes som en fortsættelse af »Filmens Hvem-hvad-hvor« og er langt at foretrække for det mere merkantile og pinuppede »Film in review«.

Det norske »Filmdebatt« er lille og beskedent, men dets indhold er på højde med det lidt flottere udstyrede svenske »Filmfront«. Tilsammen er de ingen dårlig erstatning for det manglende danske tidsskrift.

Vil man gøre mere ud af det, er man nødt til at ty til engelske, amerikanske eller tyske tidsskrifter. Det bedste eksisterende filmtidsskrift for øjeblikket overhovedet er det engelske »Sight and sound«. D. J.

SFC-film. Statens Filmcentrals meddelelsesblad til skoler og foreninger. 1951— Uregelmæssigt. Gratis. (77.6).

SFC-film er — bortset fra biografejernes blad — det eneste danske filmtidsskrift. Det henvender sig især til lærere, foreningsledere og lign. og behandler alle de områder, hvor film har nogen betydning uden for biograferne: Skolefilm, foreningsfilm, børnefilm, produktivitetsfilm, vejledning ved indkøb af tonesmalfilmgengivere og meget andet. Det burde udgives hyppigere. D. J.

SPORT

Svensson, Sten (Red.). Svensk idrott. En ekonomisk, historisk och sociologisk undersökning, utförd på uppdrag av Sveriges Riksidrottsförbund med anledning av dess femtioårsjubileum. Malmö. Allhem. 591 s. ill. tavler. Sv. kr. 50 indb. (79.6).

Et i alle måder pompøst værk, men ingenlunde noget jubelskrift i banal forstand — organisationskrøniken optager kun 1/4 af de næsten 600 sider. Iøvrigt giver undertitlen det allerbedste signalement af bogen. De vigtigste afsnit behandler »Idrotten och samhället«, »Idrottsrörelsen av i dag« og »Idrotten — en samhällsekonomisk faktor«. Heri fremlægges resultaterne af en omfattende videnskabelig undersøgelse, gennemført i nært samarbejde med »Komittén för folkrörelseforskning«. Dette idrætssociologiske stof finder næppe sin lige på noget nordisk sprog og vil berettige bogens anskaffelse i store biblioteker. Billedmaterialet er et udsøgt festfyrværkeri med om ved 100 helsider i dybtryk. P. Sk.

LITTERATUR OG SPROG

Arnholtz, Arthur, Erik Dal, og Aage Kabell (Udg.). Danske metrikere. Schultz. Bd. 1—, ill. 22.00. (Universitetsjubilæets danske samfund, 365). (80.9 Ar 72.5 d).

Universitetsjubilæets danske Samfund står for denne monumentale udgave af betydende metriske arbejder fra d. 17. årh.s første halvdel, en periode, der skabte den fornyelse i dansk verskunst, som vi lever på den dag idag. De i dette bind udgivne

arbejder forelå hidtil i manuskript eller vanskeligt tilgængelige tryk. Størsteparten af bindet omfatter Peder Jensen Roskildes Prosodi, hidtil utrykt, og Hans Mikkelsen Ravns Rytmologi, som her gengives på latin efter trykket fra 1649 med modstående oversættelse. For studiet af dansk vershistorie er det overordentlig vigtigt, at dette materiale nu er gjort tilgængeligt i en autoritativ udgave. C. S. J.

Polybs historie. Fjerde og femte bog. Oversat af Erik Fox Maule. Munksgaard. 1952. 211 s. register, ill. 18.00. (88.2Po48.5p).

Den græske historieskriver Polyb (ca. 203–120 f. Chr.), der som gidsel levede en stor del af sit liv i Rom i nær tilknytning til den berømte scipionske familie, har skrevet en verdenshistorie og deri lagt hovedvægten på at forklare romerrigets historie og stærke vækst. Af 40 bind er kun de første fem bevaret fuldstændigt. Bøgerne 1–3, som forlængst er oversatte, handler væsentligt om Rom og Carthago indtil Hannibals nederlag. Fjerde og femte bog fortæller om de opløste forhold i den ikke-romerske, østlige verden i tiden omkring år 220 f. Chr.

En fortræffelig vurdering af Polyb som historieskriver har Kr. Erslev givet i fortalen til de først oversatte bøger. S. Th.

Skautrup, Peter. Det danske sprogs historie. Bd. 3. Fra Holbergs komedier til H. C. Andersens eventyr. Gyldendal. 481 s. ill. 37.00. (89.61Sk19d).

Skautrups sproghistorie fortsætter i det gode spor. Bindet går fra 1700–1870 (der vil komme endnu et bind, gående til 1950 og forhåbentlig med udførlige registre), og det er som de foregående bredt anlagt, bygget på kulturhistorisk fundament og spændende fra litteraturens og videnskabernes sprog til dagligtalens. Et af de spændende kapitler følger netop udtaleændringer i dagligsproget, så vidt man kan konstatere dem. Af særlig interesse er gennemgangen af de store forfatteres særlige betydning for det danske sprog: Holbergs, Oehlenschlägers, H. C. Andersens, Ewalds og Grundtvigs. Man må beundre værket af mange grunde: det mægtige organisationsarbejde, det rolige overblik, den klare fremstilling og den sikre skøn giver tillid til resultaterne. Det er en bog, der i lige grad vil glæde den almindelige videbegærlige læser, den historisk interesserede og den videnskabeligt engagerede. Br. F.

250 lystige viser og enkelte sørgelige sange. Bd. 2. Med fællesregister til bind 1 og 2. Red. af Bo Bramsen og Else Larsen. (Politikens visebog, 2). Politiken. 359 s. ill. kart. 9.50. (86.6To11).

1. bind blev en så stor sukces, at det lovede 2. bind hermed er udkommet. Det er virkelig en morsom og meget anvendelig viseantologi. Kj. H.-L.

HISTORIE

Hellsen, Henry. Danske malere fortæller fædrelandshistorie. English Text by W. Glyn Jones. Berlingske. 96 s. ill. 9.75. (96).

Samlet og udvidet udgave af de to billedhefter, som Berlingske Tidende udsendte under besættelsen. Det er historiske billeder i kronologisk orden fra oldtiden til 1915, malet af 40 forskellige malere, mest fra det 19. århundrede. Teksten giver oplysninger om, når billederne er malet, og hvor de befinder sig samt en kortfattet redegørelse for, hvad billedet forestiller.

En nem måde at genopleve sin Danmarkshistorie på. S. Th.

Jungk, Robert. Fremtiden er allerede begyndt. Amerikas almagt og afmagt. Oversat af Inger Gudmundsen. Jesp. og Pio. 260 s. 13.75. (98.634Ju64.5f).

En tysk journalist skildrer fremtiden, d.v.s. den moderne videnskabs og tekniks virkninger, hvor disse er mest yderliggående i Amerika, for ex. militære forsøgsstationer, den lukkede by ved atombombefabrikkerne, erhvervspsykologi i fabrikker o.s.v. Vægten ligger på de sociale og psykologiske virkninger. Jungks egne tanker er ikke opsigtvækkende, men det er glimrende reportage og som sådan tankevækkende og tilpas uhyggelig. Pr. J.

Kroman, Erik (Udg.). Danske Adelsbreve fra Tiden indtil 1660. Facsimiler af Breve fra Adelsmænd og Adelsdamer. Udg. af Rigsarkivet. Munksgaard. 40 s. ill. kart. 12.00. (Fra Rigsarkivets Samlinger, 3). (96.2).

Brudstykker af 28 breve fra kendte mænd og kvinder i det 16.–17. årh. ledsaget af transskription og oversættelse til moderne sprog af teksten samt oplysninger om brevskriverne.

Foruden det indblik, disse breve giver i tidens brevstil, er de af ganske særlig interesse for dem, som af hensyn til arkivstudier må tilegne sig færdighed i at læse gammel skrift. S. Th.

Nørregaard, Georg (Red.). Hvermands verdenshistorie. På dansk ved Erling Stensgård. Med forord af Axel E. Christensen. Hassing. 16 + 415 s. register, ill. 48 tavler. 48.00. (90No82.7h).

En kreds af historikere fra Tyskland, Østrig og Schweiz har gjort det kunststykke at udarbejde en verdenshistorie (ɔ: landenes historie i sammenhæng) i eet eneste bind, oplivet ved en mængde interessante og for en stor del ukendte illustrationer. Naturligvis kan ikke alt være taget med, men det er beundringsværdigt, hvormeget det er lykkedes forfatterne at få berørt, og hvormange af de tidligere upåagtede kræfter der skaber verdenshistorie, de har draget ind i helheden.

Synspunktet, hvorunder de i historien virkende åndskræfter f. eks. religionerne anskues, er væsentlig politisk. Forfatterne er godt på linie med hinanden og synes efter de sidste tiders erfaringer at være fælles om en fuldt moderne, propagandafri fremstilling af begivenhederne, der med udeladelse af de forhistoriske tidsrum er ført helt op til 1953. Et fyldigt emne- og navneregister tillader at se, hvilke af historiens store skikkelser der er nået at komme med.

Bogen egner sig bedre til gennemlæsning end som håndbog og kan anbefales alle biblioteker. S. Th.

Roust, Th. Ti fortællinger af fædrelandets historie. Med billeder af danske kunstværker. Nyt nord. Forl. 123 s. register, ill. 8.50. (96Ro96.5t).

Fortælleren har valgt kendte personer fra historien, hvis skæbne tydeligt belyser en eller anden karakterejendommelighed. Han har desuden illustreret teksten ved at indføje en række historiske malerier. Bogen, der efter professor J. Oskar Andersens forord især tager sigte på skoleelever, vil formentlig være særdeles anvendelig i bibliotekernes ungdomsafdelinger. S. Th.

Schweitzer, Albert. Kultur og Etik. Kulturfilosofi, 2. del. Det danske Forlag. 351 s. register. 14.75. (90.1Sc82ku).

S. udgav sin kulturfilosofi allerede i 20'erne. 1. del, der hedder Kulturens Forfald

og Genrejsning, påpeger, at de etiske fornuftidealer er blevet hjemløse i vor tid, fordi filosofien opgav at finde mening i tilværelsen og mistede optimismen og dermed baggrunden for de kulturskabende etiske fornuftidealer. I nærværende 2. del gør S. gældende, at vi i stedet må sætte livsanskuelsen over verdensanskuelsen. Forf. gennemgår de store filosoffers verdensanskuelsers forhold til etikken fra Platon og Aristoteles til vore dages filosoffer og finder, at de alle er kommet til kort overfor etikken, idet de ikke har fundet frem til det almengyldige etiske grundprincip. Selv finder S. det i ærefrygten for livet, begrundet i den universelle livsvilje. Dette føres ud i sin yderste konsekvens: »river intet Blad af Træet, knækker ingen Blomst og passer på ikke at søndertræde noget Insekt«. Men selvfølgelig er S. klar over, at vi kan blive nødt til ikke blot at dræbe dyr, men også at skade vore medmennesker, men så må vi træffe personlige afgørelser og stadig dybere opleve konflikterne. Den gode samvittighed er Djævelens opfindelse. I et slutkapitel skitseres disse etiske synspunkters virkning for kulturen. J. B.

Toynbee, Arnold J. Verden og vesterlandet. Det danske Forlag. 95 s. 3.75. (Europæisk kulturbibliotek). (90.1 To96v).

Slutningen af forfatterens store 10-binds værk, A Study of History, af hvilket de første 6 bind i en forkortet udgave er oversat til dansk med titlen »Historien i nyt lys«, vil først udkomme i løbet af 1954.

Den foreliggende lille bog er 6 foredrag i BBC, i hvilke forfatteren i klar og lettilgængelig form udtaler sig om et emne, som den sidste del af »A Study of History« vil komme til at omhandle langt mere udførligt. De vestlige lande har i de sidste 4–500 år været angriberen i forhold til den øvrige verden. Nu synes rollerne at være ombyttet, og spørgsmålet er, hvorledes det vil gå den vestlige kulturkreds i dens møde med det nye Rusland, det nye Kina og det nye Indien.

Bogen, der ikke kræver særlige forudsætninger, kan varmt anbefales alle tænkende mennesker med historiske og politiske interesser. S. Th.

PERSONALHISTORIE

(Christoffersen, Helene) Helene. En fortælling om et barn. Fortalt af Helene. Nedskrevet af Fie Riis. Fremad. 45 s. 3.75. (99.4 Ch83.9ch).

Fornylig hørtes i radioen den rystende beretning om et ulykkeligt fattighus- og plejebarns tilværelse så sent som omkr. 1920, og foredraget er nu fremkommet på tryk.

Den rolige tone, hvori der på bogens få sider er fortalt om den umenneskelige behandling, det stakkels barn fik i de forskellige »hjem«, en ond skæbne førte hende ind i, forstærker det indtryk, man fik ved radioudsendelsen.

Et menneskeligt dokument, der foruden den direkte anklage, det rummer, maner os alle til ikke stiltiende at tolerere mislige handlinger mod ulykkeligt stillede børn.

A. E. K.

Cortemünde, J. P. Dagbog fra en ostindiefart 1672–75. Ved Henning Henningsen. Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg. 233 s. ill. 18.00. (Søhistoriske skrifter, V). (48.247 Co76.4d).

Denne dagbog, der skyldes skibslægen på en dansk ostindiefarer, har hidtil kun foreligget i et håndskrift på tysk i Det kgl. Bibliotek. Oversætteren har som indledning

skrevet om handelen på Ostindien og dens vilkår, og derefter skriver skibslægen om »Oldenborg«s 4-årige togt, hvor 154 mand sejlede ud, men kun 25 vendte tilbage. Dette tab, der ikke var unormalt, vidner om datidens farer på søen, og dagbogen giver detaillerede oplysninger herom. »Oldenborg« gjorde længere ophold ved Kap, ved Java og ved øen Mauritius, og forfatteren giver levende beskrivelser af disse egnes fremmedartede folkeliv, af hottentotter, javanere og kinesere, ledsaget af morsomme tegninger. Til slut gengives »Oldenborg«s søpas og skibsartikler og en brevveksling mellem den danske konge og en javansk sultan. Den smukt udstyrede bog givet et interessant og læseværdigt bidrag til vor rejse- og søfartslitteratur. N. K.

Danneskjold-Samsøe, S. I kunstens tjeneste. Naver. 239 s. ill. 20.00. (99.4Da 58.7da).

Foruden at være maler har forf. udgivet monografier over maleren Poul S. Christiansen (1935) samt over Kristian Zahrtmann (1942), hvis elev han var. Den her foreliggende lidt tungt detaillerede erindringsbog, som tiltaler ved sin naturlighed og ærlighed, vil utvivlsomt i fremtiden vise sig at være et nyttigt kildemateriale med sine præcise og nøgterne dagbogsmeddelelser og brevudtog, der oplyser om forf.s malerkammerater, bl. a. Weie, Isakson og Hartmann. M. B.

Dedijer, Vladimir. Tito. Samleren. 247 s. 17.50. (99.4Ti89de).

Forfatteren hører til den lille gruppe af Titos venner, som i den sidste tid er kommet på kant med partiet, uden dog at dette har bragt dem i ligefrem livsfare. Hans bog benytter alle Titos udtalelser om sit liv til at opbygge en ret udførlig biografi af Jugoslaviens fører og førstemand, hvem man lærer at kende som en gennem et helt liv uselvisk og frygtløs forkæmper for underklasserne mod en dårlig, reaktionær regering. Den unge Tito kæmpede med i den første verdenskrig, oplevede som krigsfange i Rusland revolutionen og vendte tilbage som begejstret russerven. Modstandsbevægelsens kamp mod den tyske besættelsesmagt under den anden verdenskrig er udførligt beskrevet, men hovedvægten er lagt på at forklare den konflikt med Stalin, som kom til udbrud i 1948, men som allerede tog sin begyndelse i 1941, og som tvang den tidligere ukritiske beundrer af Stalin til at gøre skarp front mod denne for at værge sit lands selvstændighed.

Bogens argumentation virker overbevisende, og man kan ikke andet end beundre det mod, Tito og hans folk har udvist, i modsætning til regeringerne i de andre sovjetrussiske vasalstater. Man kan kun ønske, at mange vil gøre sig den ulejlighed at læse bogen. S. Th.

Gogh, Vincent van. Breve om religion og kunst. Thaning & Appel. 80 s. 5.75. (Religion og livsvisdom). (99.4Go23.5gor).

Bogen er kommet i serien »Religion og livsvisdom« og forsynet med en vejledende introduktion, der skal vise van Gogh som dybt religiøs psyke. Brevene rækker fra 1876–89 og giver ikke så lidt, men ikke nok, for uden billederne forstår vi ikke van Gogh. De viser, at jo mere krøllede hans streger bliver, des mere skrider den psykiske opløsning frem. Van Goghs skæbne var tragisk. Han havde følelse til at blive kunstner, men hverken etos til at blive helgen eller tankekraft til at blive kætter. S. H.

Hansen, Ernst Fr. (Red.) Herregaardsliv. Minder fra gamle Herregaarde. Haase. 195 s. ill. 12.75. (99.1Ha61.01h).

Hermed er påbegyndt en række skildringer af livet på gamle herregårde. Det

første bind bringer fem ret forskellige erindringsbilleder, af hvilke et, Else Moltkes »Et herregårdsbarn ser sig tilbage. Fra Nørager og Conradineslyst«, rager noget op over de øvrige og giver en virkelig fyldig og god beskrivelse af herregårdsliv gennem hele det 19. årh.

Såfremt de efterfølgende bind bringer flere bidrag af lignende værdi, vil værket sikkert finde fortjent plads blandt de allerede nu foreliggende skildringer fra forskellige arter af hjem i samfundet. S. Th.

Holmgaard, Otto. Peter Christian Kierkegaard. Grundtvigs Lærling. Rosenkilde og Bagger. 152 s. register. 14.00. (99.4Ki35.9ho).

Det er et flittigt arbejde, provst Holmgaard i Slagelse har afsluttet med denne bog om »den ældre broder« af hosekræmmerens berømte sønnepar. Det er ikke fuldt retfærdigt at lade den særprægede doktor, præst, landstingsmand, biskop og kulturminister passere blot som Grundtvigs discipel, så sandt som hans grundtvigianisme var noget af en misforståelse og han selv en homo per se mere end nogen anden teolog, bortset fra lillebror, Grundtvig og Monrad. Otto Holmgaard følger sin helt fra vuggen til graven; men han kunne nok have fulgt ham lidt nærmere i hælene under bispegerningen i Aalborg, og hverken storheden i biskoppens psyke eller tragiken i hans skæbne kommer helt til deres ret. Men der skal siges tak for bogen, også som den er. Den egner sig for mange biblioteker, der burde supplere den med P. Chr. Kierkegaard: Samlede Skrifter, udg. af Glahn og Nyegaard 1902–05, om de endnu er at fange. S. H.

Kristensen, Erling. Mens Vindrosen blomstrede. Ill. af Ernst Clausen. Hasselbalch. 96 s. ill. 12.50. (99.4Kr63.3kr1).

Med baggrund i sin virksomhed som møllebygger i Vendsyssel for en menneskealder siden fortæller Erling Kristensen om erhvervsmøllerne, de store hollandske vindmøller, som måtte vige pladsen for husmøllerne, stokmøller og vindmotorer, der så igen blev vraget for elektriske motorer. Den lille bog former sig dels som kulturhistoriske betragtninger med liden forgabelse i en moderne tids teknik, dels som naturskildringer, og navnlig disse sidste glæder man sig over, idet man med forundring konstaterer, at et tilsyneladende upoetisk emne som vindmotorer er med til at forhøje stemningen af det kraftfulde billede, der tegnes af det prægtige nordjydske landskab under årets og vejrets skiftende stemninger.

Den også fra udstyrets side smukke bog skæmmes desværre af trykfejl. A. E. K.

Lund, Paul. Bag flygtningelejrenes pigtråd. Aarhus. Eget forlag. 208 s. 13.00. (99.4).

Ejeren af Bramminge Hovedgaard fortæller løst og fast om sine oplevelser som regnskabsfører og lejrleder ved forskellige danske flygtningelejre. Skildringen synes at være af ret privat karakter, en slags mindebog om forfatterens uegennyttige indsats på dette specielle felt, mest af interesse for de lokale biblioteker og enkelte større, som stadig har læsere til dette efterkrigsemne. C. G. E.

Møller, Frederik Benedict. En gammel præst fortæller. Pastor Frederik Benedict Møllers optegnelser 1832–1864. Ved Hans Degen. Haase. 186 s. register. 12.75. (99.4Mø50.1mø).

Om denne gamle, grundtvigianske præst — en yngre broder til »den gamle felt-

præst«, Erik Høyer Møller — kan man læse i »Minder fra gamle, grundtvigske Hjem«, bd. 6, s. 88–146.

Her er udgivet cirka halvdelen af hans optegnelser, der ganske uden henblik på offentliggørelse jævnt og omstændeligt fortæller om hans barndoms-, ungdoms- og første mandomsår. Man vil måske sige, at han ikke var meget særpræget, men kan ikke læse disse fordringsløse optegnelser, der rummer en rigdom af kulturhistoriske oplysninger, uden at komme til at føle varmt for en sådan utrættelig åndsarbejder og retlinet personlighed. Bogen vil blive læst med interesse, især i grundtvigske kredse.

S. Th.

Riiskjær, A. H. Holberg og Lægerne. Holbergs Sygdomme og hans Syn paa Læger og Medicin. Nyt nord. Forl. 109 s. 6.00. (99.4 Ho 37 ri).

En Holbergelsker, amtslæge R., citerer og kommenterer, hvad der findes i Holbergs samlede produktion om emnet. Man imponeres over Holbergs klarsyn, der gør hans udtalelser også om dette emne aktuelle endnu i 200-året for hans død. Bogen bør finde vej til enhver holberginteresseret læser.

H. B.

Schweitzer, Albert. J. S. Bach. Oversat og bearbejdet af Børge Friis. Branner & Korch. 278 s. nodeex. 19.75. (99.4 Ba 20 sc).

Det er vanskeligt at tage stilling til denne publikation. Det afgørende for betænkelighederne ligger i forordets meddelelse om, at den franske udgave er på 455 sider og den tyske på 844 sider. Hvorledes bearbejder man et sådant værk til en dansk bog på 278 sider? — Man bearbejder ikke ret meget, men lader de sidste 600 sider af bogen falde under bordet. Det er afgørende for bogens balance. De fem indledende kapitler bliver derved for brede i forhold til resten af bogen — den ret kortfattede levnedsbeskrivelse — fordi de mangler deres modstykke i den geniale analyse af Bachs kompositioner. Den der køber bogen i den tro, at han erhverver dette hovedværk indenfor Bach-forskningen, er genstand for et bedrag. Han opdager det først, når han i forordet har læst, at det er den første trediedel af bogen, han har fået, og der er ingen løfter om, at fortsættelsen følger.

Alligevel vil man anbefale biblioteker, der ikke har originalen, at anskaffe denne torso, fordi Schweitzer altid er værdifuld — men helt godt er foretagendet altså ikke.

Rich. H.

Weltzer, Johannes. De usandsynlige Hverdage. En Art Levnedsbog. Nyt nord. Forl. 319 s. 14.75. (99.4 We 52 we).

Man skal vist have kendt Weltzer for at vurdere ham helt; hans efterladte forfatterskab giver kun et blegt indtryk af denne livsforelskede poet og af hans harme på livets vegne. Hans efterladte memoirer, uafsluttede, men kompletteret med brudstykker af hans produktion, er måske det mest levende, han har skrevet. Han er ikke blot personligt meget nær i denne bog, men han giver tillige et mangfoldigt levende og intimt billede af baggrunden, af digterliv og litteraturdyrkelse i kredsen omkring universitetets frokoststue, som både er morsomt at læse og sætter mange af tidens litterære fænomener i ny og forklarende belysning.

C. S. J.

SKØNLITTERATUR

DANSKE BØGER

Andersen, Knud. Der var engang en Atlanterhavshund. Gyldendal. 118 s. 9.75. (An41de).

For et par århundreder siden kom en lille Newfoundlænderhvalp ombord i en dansk brig, og skibet blev dens hjem gennem en årrække, mens det pløjede sig vej på kryds og tværs over Atlanterhavet for tilsidst at forlise med mand og hund en vinterstormnat under Jyllands vestkyst, på vej hjem efter mange års forløb.

Forfatteren fortæller på livet løs og skildrer sømandslivet i muntre og alvorlige episoder med hunden som midtpunkt. Lad så være han snakker meget med og bliver lidt sentimental i omtalen af sin dejlige hund (det er vist næsten uundgåeligt), så er der kommet en bog ud af det, som lånere i stort tal vil glæde sig over og hygge sig med. A. E. K.

Brodersen, Aage. Faarenes oprør. Noveller. Kandrup & Wunsch. 157 s. 10.00. (Br64.7fa).

Forfatteren skriver i en bred, noget knudret stil med benyttelse af mange fremmedord. Kærlighed og erotik indtager en fremtrædende plads i disse fortællinger om moderne bymennesker, hvis baggrund af tidens dårskab og støjende civilisation er genstand for den skarpsynede forfatters let resignerede og sarkastiske kommentarer. Karakteristisk er titelnovellen om en forretningsmand, der afhænder sit firma for at søge et rigere liv i ensomhed ved den jyske vestkyst, blot for at opdage, at han har mistet evnen til at være alene. — En klog, lidt tung bog. P. D.

Dons, Aage. Tro tjenerinde. (Ny udg.). Fremad. 238 s. 2.85. (Fremads folkebibliotek, 14). (Do74tr).

Støt og sikkert fastholdes den sukces, som forlaget Fremads billig-bogs-serie er blevet. Aage Dons' »Tro tjenerinde« er bind 4 i 2. årgang, og der er god grund til at pege på netop denne forfatter, der i hvert fald på landet mange steder har vanskeligt ved at vinde indpas, fordi man ikke ganske kan forlige sig med de psykologiske fænomener, som Dons ofte beskæftiger sig med. »Tro tjenerinde« er en hverdagshistorie fra København og fortæller om en ung mands udvikling under påvirkning af tre vidt forskellige kvinder. Dons er een af vore bedste kendere af kvindesindet, og i denne bog fører han det smukkeste bevis for denne påstand.

Lad »Tro tjenerinde«, der første gang så dagens lys i 1942, finde vej til alle sognebiblioteker; det er en fortrinlig start på Dons-læsning. S. Bj.

Gjedde, Georg. Tugt og ære. Borgen. 128 s. 9.75. (Gj21tu).

En ny samling småhistorier og eventyr med morale. Historierne fra hverdagen må foretrækkes. Der er helt gode ting imellem, deriblandt nogle fortællinger om børn, som er godt set og godt fortalt. Men eventyrene synes at være forløst ved tang. Inspirationen har ikke stået mål med ærgerrigheden. Forfatterens utvivlsomme sans for humor er ikke tjent med den hang til det anstrengt åndrige og det overdrevent friskfyragtige, der skæmmer den lille bog. P. D.

Gunnarsson, Gunnar. Sjælemesse. Gyldendal. 274 s. 15.75. (Gu63sj).

Den store islandske forfatter og digter har efter 11 års forløb udsendt fortsættelsen af »Brandur paa Bjarg« på dansk. Handlingen, der skrider frem med jydsk sindighed,

foregår i begyndelsen af århundredet på og omkring gården Bjarg med Brandurs datter Bjargføst som den centrale skikkelse. Langsomt væves handlingstrådene — de fortæller om familieliv og -død og om bondesamfundets møde med den nye tid, der indvarsles ved anskaffelsen af telefon og telegrafi — til et storslået mønster. Gunnarsson har alle dage været en stor naturmaler. På forunderlig vis lever hans personer med i naturen; de er tegnet med få streger og står alligevel lyslevende i deres optimistiske tro på slægtssammenholdet. Der er megen tyngde over »Sjælemesse«, tempoet er adagio og sprogbehandlingen mange gange helt udansk. Det sidste virker hæmmende, det første glæder med tidens utallige iltogsromaner in mente.

Læs den flere gange og fornem dens sjældne tone. S. Bj.

Hansen, Adolf. Kongeriget. Lohse. 222 s. 8.50. (Ha59.07k).

En ung landarbejder flygter fra det trygge jydske bondeland og går til bunds i hovedstaden som flere før ham, men reddes vist på sidste side ved hjælp af en deus ex machina. Beretningen, hvis emne er godt, for såvidt som der i allerhøjeste grad trænges til oplysning om det triste problem: ubefæstede sjæles hovedløse jagen efter storbyens formodede pragtverden, vil næppe føje mange sten til brobygningen mellem provins og hovedstad, selv om fortællingen har et troværdigt præg. Forfatteren strør om sig med opbyggelighed; denne genre har også sine læsere. S. Bj.

Hassel, Sven (Pseud.). De fordømtes legion. Grafisk Forlag. 387 s. 18.50 (Ha87.81fo).

En dansk-østrigsk, antinazistisk soldat (nu dansk statsborger) skriver ganske ubesmykket om sine indtryk som deltager i et tysk strafferegiment på østfronten og i russisk fangenskab. Tendens og hensigt findes udtrykt i følgende replik et sted i romanen: »Lad os love hinanden, at den af os, der slipper levende ud af svineriet, skriver en bog om det stinkende bræk, vi er med til her. Det skal være en bog, der er et slag i synet på hele det beskidte militær, ligemeget om det er tysk eller russisk eller amerikansk eller hvad. Så folk kan forstå, hvor åndssvagt og råddent dette sabelraslende idioti er«!

Værket rummer en vis portion »Svejk-humor« og »Remarque-intelligens«, som gør den læseværdig; men børn og gamle samt folk med dårlige nerver bør den næppe lånes til. C. G. E.

Henningsen, Poul. Alvorlig sjov. Vendelkjær. 103 s. 12.50. (He71.8al).

Bag på omslaget står der: 25 år med Poul Henningsen gennem dansk revy og kulturliv, og det dækker helt godt meningen. Foruden at bringe de viser, som P. H. vel selv anser for sine bedste, er bogen hele tiden udstyret med rigelige randnoter af forf. Igennem dem understreger han stærkt sit syn på revyen og giver ofte nødvendige oplysninger til forståelse af, hvorfor visen netop er blevet sådan. Det er absolut interessant at læse disse viser igen; i de bedste af dem er der jo mere vid, salt og beskhed end i revyviser i almindelighed. Vil sikkert interessere mange, selvom man ikke bryder sig om alt, hvad P. H. siger deri. Kj. H.-L.

Jensen, Bernhard. Parabler. Borgen. 101 s. 8.75. (Je35pa).

Ganske velskrevne småstykker, et par af dem er om ikke stor kunst så dog læseværdige. Men de fleste lider af, at problemerne er stillet ensidigt op. »Den fangne ørn« har motiv fælles med Pontoppidans »Ørneflugt«, men hvilken forskel: mens Pontoppidan skærer dybt i sit eget kød, har B. J. kun billig forargelse at mobilisere.

C. S. J.

Juul, Ole. Det tossede paradis. Thaning & Appel. 220 s. 9.75. (Ju84.4to).

Med denne løsslupne fantasi over livet på en opdigtet Kattegat-ø, Trangø, som af partiet »Lyksalighedens venner« proklameres uafhængig, og hvor den gamle satyr Thor Bukke huserer, er forfatteren fortaler for en varmere livsfølelse og søger at indgyde læseren elementær livsglæde ved hjælp af en boccaccio'sk sanselighed. Samtidig nedbrydes læserens hemninger iøvrigt gennem afsløring og latterliggørelse af sædvaner og personer i politik, presse, kirke etc. Satiren slår til højre og venstre, men er mere morsom end skarp. — Et og andet minder om William Heinesen, men bogen tåler dårligt sammenligningen, dertil er den for springende og kaotisk. Dens erotiske fripostighed er stor, men ikke chokerende for en moderne læser, som her og der vil finde anledning til en god latter og iøvrigt ikke bære varigt mén af læsningen.
P. D.

Knudsen, Mogens, og Orla Lundbo (Udg.). Humor fra Danmark. Med forord af Tom Kristensen. Illustreret af Jørgen Mogensen. Carit Andersen. 391 s. ill. 18.00. (86.1Kn68.4h).

40 stykker dansk humor i baglæns kronologisk orden, begyndende med Carl Bang og endende med et folkeeventyr. Bortset fra forordet er der ingen kommentarer. Et sobert og pænt udvalg, som næsten fuldstændig har givet afkald på spøgefuldheder med erotisk substans og som i væsentlig grad giver eksempler på den humor, som er en følelse for det latterlige på grundlag af sympati. Enkelte bidrags berettigelse kan diskuteres, men som helhed er bogen velafvejet, og den vil være sikker på et publikum i alle biblioteker. P. D.

Nielsen, Niels E. Lykkens smed. Hasselbalch. 224 s. 12.50. (Ni52.6ly).

En delegation af Marsbeboere: vise, menneskelignende væsener af et blidt gemyt og høj kultur ankommer til Jorden for at undersøge mulighederne for et samarbejde mellem de to planeters indbyggere.

I følge med en brav, sjællandsk smed, på hvis ejendom de først er landet, stifter de bekendtskab med amerikanske racefordomme, brintbombeforsøg, Koreakrig, russisk kommunisme o. a., og det ender med, at de vender tilbage til Mars med erkendelse af, at Jordens indbyggere endnu er for ungdommelige og umodne, men med håb om, at de i løbet af nogle århundreder er nået så vidt, at forbindelsen kan genoptages.

Persontegningen er der gjort mindst muligt ud af, og særlig dybt går romanens satire ikke, men forfatteren stiller i virkningsfulde situationer læseren overfor forskellige af vor tids forrykte foreteelser og har med brug af rumskibe og andre mulige fremtidsopfindelser som underholdende effekter skabt en fængslende, handlingsfyldt moderne eventyrroman. A. E. K.

Nygaard, J. Bech. Haabets ø. Roman. Martin. 317 s. 12.75. (Ny53.5ha).

Man læser med glæde denne roman, hvori Hans Egedes liv er fortalt fra hans unge præsteår på den norske ø Vaagen til 1736, da skibet forlader Grønland med ham og børnene og med Gertrud Rasks kiste ombord. Ikke mindst fængsles man af bogens første halvdel, hvori billedet opridses af den unge præst med det opfarende sind, der stadig har skærmydsler med sine foresatte. Men også skildringen af årene på Grønland med de mange vanskeligheder og skuffelser, som Egedes arbejde indebar, og som ville have fået en mindre viljefast karakter til at svigte, er værd at stifte bekendtskab med.

Uden at rumme opsigtvækkende synspunkter forekommer den livlige, sympatiske fremstilling at være velegnet til at give det brede publikum et troværdigt indtryk af Hans Egedes uegennyttige værk. A. E. K.

Varder, Holger. Dronningens svend. En historisk roman. Reitzel. 260 s. 12.00. (Va65.8dr).

En roman fra det 12. århundrede med dronning Eleanor af Frankrig som midtsamlende figur. Den unge Ebbe fra Roskilde træder i hendes tjeneste, kommer til at deltage i et korstog, oplever alskens farer og bivåner stridighederne om magten i både Frankrig og England, ligesom han konfronteres med tidens stormænd, ikke mindst de fremtrædende gejstlige, vor hjemlige biskop Eskil og franskmændenes Bernhard af Clairvaux m. fl. Man får overhovedet en grundig indføring i datidens politiske forhold, men bogens kvaliteter som roman lider under ophobningen af begivenheder og historiske kendsgerninger, og den mindre energiske læser vil formentlig slippe tråden i utide. For sin solide videns skyld må bogen dog gøre krav på en vis opmærksomhed. P. D.

LYRIK

Brix, Irene. Fordi. Digte. Borgen. 48 s. 8.75. (Br57.5fo).

Kærligheds- og bekendelsesdigte i moll, muligvis uhyre ærlige, men det er længe siden jeg har set så mange banaliteter samlet i en så lille bog. C. S. J.

Larsen, Arne Bøgh. Kongens kammer. Digte. Kirkens Front. 40 s. 4.75.

Motiverne er religiøse, men digtene er gjort på en helt anden måde end vi er vant til i religiøs poesi. De er nærmest miniature-digte i urimet form, tilsyneladende påvirket af orientalsk lyrik, og tanken er ofte epigrammatisk tilspidset. Der ligger stærke personlige oplevelser bag disse vers, der helt igennem virker ægte og kunstnerisk slet ikke ringe. C. S. J.

Madslund, Sigurd. Foran en Dør. Digtsamling. Nyt nord. Forl. 60 s. 6.50. (Unge danske Digtere). (Ma28.1fo).

En typisk nr. 2-samling, hvor et oplagt talent prøves, lidt splittet og famlende, det er som om Madslund ikke er helt klar over, hvad han skal bruge det til. Men det er der, og både i rimet og i urimet form er der i bogen digte, man glæder sig over. C. S. J.

Povlsen, Orla Bundgård. Hverdagsdigte. Digtsamling. Nyt nord. Forl. 64 s. 6.50. (Unge danske Digtere). (Po93.5hv).

Denne unge besynger af det nære digter om de emner og i de tonegange, som dyrkedes i 30'ernes sociale lyrik, men med så afgjort talent, at man må håbe, han kan arbejde sig frem til et frit og selvstændigt udtryk. C. S. J.

OVERSÆTTELSER

Albin, Ragnar (sv.). Jesus fra Knaback. Overs. efter »Jesus från Knaback« af Gerhard Rasmussen. De Unges Forl. 227 s. 9.50. (Al20.7je).

Det kendte romanmotiv at fremstille Kristus i et moderne miljø er her udformet således, at han i en fattig svensk fiskers skikkelse og under nutidige kår fører den

tilværelse og øver de gerninger, man kender fra Ny Testamentes fortællinger. Det kan ikke påstås, at det er lykkedes forfatteren at levendegøre endsige guddommeliggøre denne Jesus fra Knaback. Når man alligevel læser bogen med interesse, skyldes det, at der er bid og brod i mange af de synspunkter på samfundsforhold og på religiøse og andre menneskelige forhold, som kommer til orde.

Men den eftergjorte »bibelske« stil er fæl, og det er tænkeligt, at den vil skræmme en del læsere bort. A. E. K.

Arnaud, Georges (fr.). Frygtens pris. Overs. efter »Le salaire de la peur« af Karl Hornelund. Jesp. & Pio. 151 s. 9.75. (Ar60.6fr).

Når man er i færd med at køre en lastbil ad hullede veje med 200 kg nitroglycerin ombord, som ved det mindste stød vil springe i luften, viser det sig, hvilket stof man er gjort af. Gérard klarer prøven og gennemfører med umenneskelig heroisme den 500 km lange tur — på bekostning af sin kammerats liv. Frygten har sin pris. Og dog må også han dø, da han på vej tilbage kører i en afgrund. — En hårdkogt, usentimental, nervepirrende lille roman, der med filmiske afblændinger giver sin version af den nøgne eksistenskamp, en bog om angst og mod. Dertil er det en usminket skildring af elendighed og råhed i en lille mellemamerikansk havneby, der domineres af et amerikansk olieselskab. P. D.

Aurum, Magnus (no.). Du er stærkere, end du tror. Overs. efter »Ikke skrevet i noen stjerne« af Gerhard Rasmussen. De Unges Forl. 237 s. 9.50. (Au86du).

Handlingen udspilles omkring en mindre fabriksvirksomhed i en norsk by. Hovedpersonen er en af fabrikkens funktionærer, som springavancerer til direktør, og romanen beskriver hans vanskeligheder udadtil, med medarbejderne og — navnlig — indadtil, idet han, tilsyneladende stærk og handlekraftig, plages af en følelse af angst og utilstrækkelighed. Denne svaghed overvindes dog ved hans hustrus og en god vens hjælp. Fremstillingen af småbyen og atmosfæren omkring fabrikken er ganske levende, men det kniber med at få interesse for hovedpersonens problem, fordi det virker konstrueret og derfor uvedkommende.

Bogen kan læses — lad gå, men den er hurtigt glemt. A. E. K.

Birkeland, Andreas (no.). Manden ved Roret. Overs. efter »Mannen ved roret« af Erik Bertelsen. De Unges Forl. 171 s. 7.50. (Bi57.4ma).

Denne skildring af en norsk sømandspræst i en lille amerikansk havneby og hans bestræbelser for at udrydde gammel slendrian bibringer læseren en vis respekt for sømandskirkens arbejde. Men derudover må det siges, at bogen om denne præst, for hvem et »dundrende knald« er ensbetydende med kaffe og wienerbrød, bevæger sig for meget i overfladen til at kunne have nogen dybere virkning på nogen. For veg, for pæn, for uskadelig. Bogen er en fortsættelse af »Pastor Arnung kommer til New York«. P. D.

Bonner, Paul Hyde (am.). Hotel Talleyrand. Overs. af Soffy Topsøe. Thorkild Beck. 245 s. 13.50.

Det siges i den ledsagende omtale, at forfatteren »indtager en fremstående stilling i den amerikanske udenrigstjeneste«, hvad man dog i nogen måde betvivler, når man har læst hans ret ironisk farvede fremstilling af egne landsmænd, der leder tanken hen på Sinclair Lewis' bøger.

Emnet er det diplomatiske liv i Paris omkring 1950 med skyldig hensyntagen til karrièren og kvindernes ærgerrighed: her behøves intet »où est la femme«, thi hendes indflydelse skjules ikke, tværtimod! Og i tilgift får man et temmelig uretoucheret portræt af en kendt amerikansk senators (dog næppe McCarthy) fritidsoplevelser i den franske hovedstad. C. G. E.

Cary, Joyce (eng.). Sara undrer sig. Overs. efter »Herself surprised« af Johannes Wulff. Nyt nord. Forl. 292 s. 12.75. (Ca66sa).

Sara sidder i 60-årsalderen i fængsel og undrer sig over sit liv og de forhold, der har gjort hende til den, hun nu er. Og ud af hendes åbenhjertige fortælling om sin ophøjelse fra kokkepige til frue i »Woodview«, det senere liv med maleren Jimson og tiden som husholderske hos mr. Wilcher stiger billedet af en usædvanlig kvinde: djærv og livsglad, naiv og dog beregnende, handlekraftig og dog et offer for omstændighederne og sit eget gode hjerte. En kvindeskikkelse, som forfatteren har indpodet den samme vitalitet, som er bærende i andre af hans bøger — en karakterstudie af sjælden kvalitet. Bogen er første del af en trilogi, hvoraf »Glæd dig ved livet« (se B. V. 1951, s. 430) er tredje del, medens anden del endnu ikke er oversat. Tilsammen giver de en skildring af mennesker, kunst og politik i England siden århundredskiftet. En betydelig forfatters betydelige værk. P. D.

Eyster, Warren (am.). Under fjerne himle. Overs. efter »Fare from the customary skies« af Mogens Boisen. Aschehoug. 287 s. 13.75. (Ey73un).

Atter en krigsbog, men en ypperlig krigsbog. To ting stiller den i et særligt lys: den er velsignet fri for heltedyrkelse, og den forsøger med afgjort held at fremhæve menneskets reaktioner i den besynderlige form for tilværelse, der hedder krig.

Scenen er Stillehavet, destroyeren »Dreher« og dens besætning er aktørerne og Warren Eyster spillets meget dygtige reportageinstruktør. Man er ikke et øjeblik i tvivl om, at sådan var livet om bord på denne svømmende kampenhed under striden med japanerne. Mænnerne er taget på kornet, hvadenten forfatteren fortæller om deres træningstogter eller natlig recognoscering under fjendekyst (bogens kunstneriske højdepunkt) eller han opruller billedet af alle tiders storm. Eyster kender hver skibsnagle på »Dreher«, han er tekniker, men så sandelig også menneskekender. Han er realist, men ikke unødvendig rå, selv om hans sprog måske af og til er en kende for »naturligt«.

Skulle nogen have glemt, hvad der skete i de fem lange år, er »Under fjerne himle« et udmærket repetitionskursus, hvad stillehavskrigen angår. S. Bj.

Fast, Howard (am.). Spartacus. Overs. efter »Spartacus« af Fredrik Martner. Tiden. 324 s. 10.00. (Fa80sp).

Howard Fast tror på det jævne menneskes ret til frihed og værdighed i tilværelsen, og alene af den grund bør hans bog, der er een af sæsonens bedste, læses. Han benytter det store slaveoprør under Spartacus omkr. 73–71 f. Kr. til baggrund for sine tanker. På usædvanlig fængslende måde hører man om Spartacus' liv i Ægyptens miner og i datidens berømte gladiatorskole, hvor han sammen med sine lidelsesfæller startede den oprørskamp mod romerværdet, der gjorde det af med så mange af de romerske stridskræfter. Romerne fandt efter sejren over de oprørske slaver fornøjelse i at korsfæste 6000 af dem, da Spartacus selv var fældet.

Romanens teknik kræver en del af sin læser. Den går ud på at lade de overlevende tale, alt mens oprøret forløber, og man må brudstykkevis samle billedet af Spartacus, der skildres som een af folkets egne, en storslået skikkelse, men ikke som den store general, som flere historikere har gjort ham til. Ved at stille romernes ødsle livsforelse og ringeagt for menneskeliv op imod den nedværdigende slavetilværelse opnår Fast en storartet kontrastvirkning. Der er benyttet kraftige virkemidler, men der er stof for tanken. At drage sammenligninger med vor egen tid bliver en sag for læserne. Dem bliver der forhåbentlig mange af. S. Bj.

Han Suyin (kin.). Den fryd der rummer alt. Overs. fra amerikansk efter »A many-splendoured thing« af Else Brudenell-Bruce. Martin. 312 s. 12.75. (Ha71.8de).

Roman om et kærlighedsforhold mellem en kvindelig kinesisk læge og en engelsk journalist. Handlingen foregår i det væsentlige i det flygtninge-overfyldte Hongkong i tiden fra marts 1949 til august 1950, da journalisten bliver dræbt i Korea. Bogen er en smuk og følsom skildring af en stor lidenskab med en undertone af tragisk håbløshed, bundet som han er af sin familie og hun af pligtfølelse overfor sine landsmænd i det kommunistiske Kina. Forfatterinden har både intelligens og kultur, og læseren bliver væsentlig klogere på den udvikling, der i disse år er i gang i Kina som i andre dele af Østasien. En anbefalelsesværdig bog, som hæver sig betydeligt over gennemsnittet af oversatte romaner. P. D.

Lanham, Peter, og A. S. Mopeli-Paulus (eng.). Sort mands måne. Overs. efter »Blanket boy's moon« af Else Brudenell-Bruce. Jesp. & Pio. 286 s. 14.75. (La60.42so).

En negerhøvding fra Basutoland og en engelsk forfatter har i fællesskab sammenskrevet en bog om racestriden i Sydafrika. Temaet, der må fængsle alle tænkende væsener, er desværre blevet til en naiv og noget ubehjælpsom roman, men mens man læser bogen, optages man mere af dens brændende problem end af dens form.

Den velbegavede afrikaner, Monare, rammes af den tragiske skæbne at skulle udføre et ritualmord på sin bedste ven og kommer derved i konflikt med sin stammes skikke og den hvide mands love, og dette giver de to forfattere anledning til at skildre de kampe, der idag raser mellem folk af forskellig hudfarve. Bogens store værdi ligger i, at den giver en indfødts syn på tingene, meddeler kendsgerninger uden at fordømme og samtidig har et budskab om at »blod kun har een farve, ånd slet ingen«. Man får en flov smag i munden efter læsningen. Negeren ser aparte ud, han skal kanøfles. Så højt står den meget besungne hvide civilisation idag. Men hvad med menneskerettighederne?

Gid mange ville læse om Monare. S. Bj.

Mann, Thomas (ty). Huset Buddenbrook. En Lübeckerslægts historie. Ill. af Svend Otto. Overs. efter »Buddenbrooks« af Johannes Wulff. Carit Andersen. Bd. 1–3, ill. 30.00. (Bogvennernes bibliotek). (Ma47.3hu).

Har man med større eller mindre ligegyldighed stiftet bekendtskab med en del af bogsæsonens nyheder, er det en lise igen at fordybe sig i »Buddenbrooks«, denne klassiske familieroman, som med parallel i menneskelivets faser afspejler en købmandsslægts historie i dens opkomst, blomstring og forfald. Handlingen udspilles i Lübeck fra 1830'erne og et par generationer fremover. Fremstillingen er detailleret, men des mere nuanceret bliver billedet af hin fjerne tid, hvis kultur kommer for-

underligt nær gennem de spillevende mennesker, der befolker bogen, og hvis skæbner udgør dens bevægede handling.

Som bibliotekar glæder man sig over atter at se den på hylderne — tilmed i en så smuk nyudgave, hvis illustrationer udmærket har truffet bogens stemning. Den vil blive modtaget med taknemmelighed af et stort antal lånere. A. E. K.

Maugham, W. Somerset (eng.). Regn og andre fortællinger fra Sydhavsøerne. Overs. efter »The trembling of a leaf« af Volmer Dissing. Gyldendal. 236 s. 10.75. (Ma85re).

Denne samling sydhavshistorier kom for første gang på dansk i 1923 under titlen »Livets luner«. De er nu nyoversat og har taget navn efter den stemningsfortættede novelle »Regn«, der handler om en missionær og en skøge. Forandring fryder. Det gør de fleste af disse småberetninger fra en fjern verden også, fordi Maugham på dreven måde forstår at sætte en historie op, fuld af menneskelige problemer og krydret af pointer.

Den engelske forfatter, der for kort tid siden fyldte 80, er så helbefaren og populær novelleforfatter, at yderligere dissektion af »Regn« er unødig.

Man befinder sig dejligt i hans selskab. S. Bj.

Mayrant, Drayton (am.). Landshøvdingens hustru. Overs. efter »First the blade« af Henny Richter og Kika Mølgaard. Lohse. 286 s. 9.50.

En bred og malende fortælling om Pilatus' hustru Procla, der ifølge Matth. evang. 27, 19 forsøgte at redde Jesus fra korset. På basis af de 35 ord i dette vers ruller forfatteren hele den historiske underholdningsromans svære skyts frem, så det svirrer med væddeløb og gladiatorkampe, orgier (i al ærbarhed) og hofintriger. Midt i denne skønsomme blanding står Procla som heltinden, der må tvangsægte svæklingen Pilatus, skønt en romersk tribun alle dage var hendes elskede. Det lykkes efter mange genvordigheder Mayrant at få de to forenet, og man lukker med et tilfreds suk bogen.

Prøve på Mayrants personkarakteristik: »Hendes mund var stor og grov, men de øvrige træk var ikke så slemme«. S. Bj.

Michener, James A. (am.) Broerne ved Toko-ri. Overs. fra amerikansk af Hagmund Hansen. Fremad. 120 s. 7.50. (Mi27.6br).

En lille roman om jetpiloternes farefulde liv i Koreakrigen, om de krav, der stilles, og de farer, der lurer. De i titlen omtalte broer er et strategisk set yderst vigtigt bombemål, som det kræver store forberedelser at ramme. I tilgift får læseren et indtryk af helikopteren som redningsfartøj ombord i hangarskibe, et nyt led i luftkrigens udvikling. C. G. E.

Mittelhölzer, Edgar (eng.). Kaywanes børn. Overs. efter »Children of Kaywana« af Sonja Rindom. Jesp. & Pio. 525 s. 19.75. (Mi90ka).

Kæmperoman om dramatisk nybyggerliv i det 17. og 18. århundredes Britisk Guyana. Stammoderen er halvblodskvinden Kaywana, hvis ildfulde blod flyder i de syv generationer, der optræder i det digre værk. Indtil den store monotoni indprentes det familiemedlemmerne, at styrke og magt er livets mål; hermed kan man befæste familiepositionen og på længere sigt måske også verdenssikkerheden. Denne sidste betragtning må stå for forfatterens egen regning. Kaywanas efterkommer, Hendrickje, er et unikum af modbydelighed: råhed og sex på 100 måder. Hun boltrer

sig til sit 90. år, hvilket vil sige fra side 141 til 525, i sin magtbrynde, hundser med børn og indfødte slaver, så man ikke mindes at have læst noget lignende før. Billedet af den hvide mands kolonisationspolitik er bygget på autentiske kilder, det står forfærdende skarpt og efterlader et trist indtryk af herrefolksmentalitet og uforstand over for anderledes indstillede.

Tænk, at de brave englændere udi forfatterstanden nu selv kan producere lige så megen perversitet som andre åndsfæller i den øvrige verden. Husarer forsamler eder, thi her er noget at hente! S. Bj.

Racine, Jean (fr.). Britannicus. Tragedie i fem Akter. Oversat af Max Lobedanz. Kandrup & Wunsch. 1954. 80 s. 14.00. (Ra 18.5 br).

Bibliotekar Max Lobedanz' Racinefordanskninger, hvoraf nu »Britannicus« slutter sig til forgængerne »Ifigenia« (1951) og »Fædra« (1952), kan uden overdrivelse betegnes som en af de senere års oversættelseslitteraturs vigtigste begivenheder. Et dansk publikum, der hidtil kun i Adolf Langsteds forlængst udsolgte oversættelser har haft adgang til mesterens to sidste, bibelske dramer »Esther« og »Athalia«, vil omsider få lejlighed til at danne sig et virkeligt indtryk af en af verdenslitteraturens allerstørste dramatikere, Shakespeares ligemand som karakterskildrer og måske hans overmand som egentlig teaterdigter. Man må derfor inderlig håbe, at oversætterens plan om at give os en komplet Racine på dansk (bortset fra de to ungdomsværker »Thebaiden« og »Alexander den Store«) må kunne opnå den fornødne økonomiske støtte til sin virkeliggørelse. Af alle den store tragikers arbejder er nok »Britannicus« bedst egnet til at fængsle et dansk publikum, selv om det skal ses på en scene (eller høres i radio) for fuldt ud at komme til sin ret. Det er hans magtfuldeste historiske skuespil, hvis handling i en atmosfære af fortættet spænding med streng dramatisk logik udvikler sig i løbet af et døgn. Emnet er hentet fra Tacitus; handlingen drejer sig om kejsersønnen Britannicus, der bliver et offer for det storpolitiske intrigespil, men dens rette hovedperson er den unge Nero. Genialt har digteren skildret den vordende tyran i den krise, som første gang tvinger ham til at røbe sin sande natur i kampen for at frigøre sig fra sine rådgiveres formynderskab; billedet af forbryderen i hans allerførste fase får sit vældige perspektiv ved vor viden om vilddyrets senere skæbne. Hans situation og forudsætninger forklares ved den indtrængende analyse af de to rivaler, der hidtil har kæmpet om herredømmet over ham: moderen Agrippina og ministeren Burrus, der begge, forstår vi som i et lynglimt, vil blive mellem hans første ofre. Oversætteren har gengivet Racines smidige og musikalske alexandrinervers i de hjemligt fortrolige femfodsjamber, en særdeles vanskelig opgave; hvor smukt han har løst den, vil en sammenligning mellem original og oversættelse godtgøre. Som helhed aftvinger resultatet beundring ved den dybe fortrolighed med tekstens bogstav og ånd, den fyndige præcision, hvormed gang på gang den racineske syntax' vanskeligste knuder løses på den lykkeligste måde, og ved oversættelsens klassisk simple og klare dansk, forædlet hverdagstale frigjort fra al hul bombast. H. T.-J.

Soloviev, Mikhail (russ.). Storm over steppen. Aut. overs. ved Lasse Egebjerg. Hasselbalch. 194 s. 12.50. (So 47 st).

Romanens første og største afsnit er en skildring med præg af selvoplevelse af en på mammon fattig, men på børn rig bondefamilie, der følges gennem revolutionen og den hvid-røde borgerkrig. Udmærket og spændende folkelig læsning. Sidste afsnit beretter om den yngste søn Marks universitetsår og kommunistiske opdragelse

og om den første store opgave, den unge sovjetstat betror ham, som medorganisator af et gigantisk bybygningsarbejde i Sibirien. Herunder erfarer han, hvordan sagkundskab må vige for propagandamæssige bestræbelser på at gennemføre arbejdet på rekordtid uden hensyn til menneskeliv. Hans tro på regimet får sin første revne. I en dagbog, der falder i hans hænder, læser han om en lignende arbejdsekspeditions endnu mere umenneskelige skæbne. Hans kærlighedshistorie ender ulykkeligt som følge af partimæssig indgriben. Således modnes Marks sind for det brud med kommunismen, som den til U. S. A. emigrerede forfatter sikkert vil tage op i en fortsættelse. Omend forfatteren ikke har formået at hæve de sidste kapitler op af tendensens hængedynd, er bogen værd at ofre læsetiden på. J. L. L.

Undset, Sigrid (no.). Den trofaste hustru. Overs. efter »Den trofaste hustru« af Rose Thyregod. Jesp. & Pio. 271 s. 12.75. (Un33tr).

Som ofte for hos Sigrid Undset er emnet for denne roman forholdet mellem to ægtefæller. De har gennem en lang årrække levet i et harmonisk ægteskab, som imidlertid opløses, da manden forelsker sig i en ganske ung pige og skal have et barn med hende. Hans ny ægteskab bliver dog ikke til noget, og efter nogle års forløb, og efter at også hustruen har haft en kærlighedshistorie mødes mand og hustru igen og beslutter at genoptage samlivet.

Den ydre handling er dog kun af betydning som baggrund for personernes sjælelige reaktioner. Den alvorlige beretning gælder menneskesindet, som denne kunstnerinde så indtrængende har forsket, og hun fortæller enkelt og ligetil, så man ved læsningen føler sin menneskekundskab udvidet, og man glæder sig over hendes evne til af mængden af småtræk at forme skikkelser, hvis skæbner, hverdagsagtige som de er, kommer en ved. A. E. K.

ARENA. Forfatternes forlag.

Når lrs. Ole Budtz og forfatterne Svend Åge Clausen, Finn Gerdes, Gunner Gersov, Elsa Gress, Helga Vang Lauridsen og Per Schaldemose samt forlæggeren K. E. Hermann som komité — anbefalet af H. C. Branner og Paul La Cour — kalder det nystiftede forlag »*Arena*« for »Forfatternes forlag«, må det naturligvis forstås med den modification, at det kun er den kreds af forfattere, der lader deres produktion, eller en del deraf, udkomme på forlaget, der er parthavere i dette foretagende. Det udsendte prospekt ser iøvrigt nok så tiltalende ud: Forlaget har intet forretningsmæssigt sigte, det eventuelle overskud kan kun anvendes til øget produktion og forbedring af forfatternes honorarer. Forlagets bedømmelsesudvalg vil »aldrig anlægge en forretningsmæssig betragtning i bedømmelsen af manuskripterne, men udelukkende tage hensyn til kvalitet i form og indhold«.

Hvis man — og det gælder også biblioteker — tegner sig som prenummerant, får man for et kontingent af 10 kr. månedlig mindst 10 nummererede bøger om året samt tidsskriftet »Arena« som et supplement til bogproduktionen. — Bøgerne skal også forhandles gennem boghandelen til almindelige bogpriser.

Der bydes i 1954 på bøger af Aksel Christensen (debut), Tage Voss, Cecil Bødker (debut), Elsa Gress, Alex Eisenberg (debut), Jens August Schade, Bent Ole Nielsen (debut), Peer Schaldemose samt oversættelser af Albert Camus, Arturo Barea, Nigel Kneal og Bertolt Brecht. — Nærmere oplysninger hos boghandlerne, hvor man kan indtegne sig.

U N G D O M M E N

ANMELDELSER

(Bøger fra 1953)

Ved Danmarks biblioteksforenings børnebogsudvalg.

Enemærke, Georg, og Ove Søjbjerg Pedersen (Red.). 15 historier fra vor egen tid. Gyldendal. 192 s. 4.65. (86.1 En 36.4 f).

Samlingen er et led i dansklærerforeningens publikationer og er særlig beregnet for den eksamensfrie folkeskoles ældste klasser. Af skolefolk er der bidrag af Hans Povlsen og Martin A. Hansen og iøvrigt af kendte nulevende forfattere som H. C. Branner og Tom Kristensen. Af Karen Blixen er der fortællingen om antilopen Lullu fra Den afrikanske Farm, og af Kaj Munk »Prædiken paa 6. Søndag efter Paaske« — fortællingen om adoptivmoderen. Det er en skolebog — med korte biografier og med opgaver og forslag til fritidslæsning — men selvskrevet til en plads i biblioteket, både for voksne og for børn. Chr. W.

Hansen, Per Mogens, og Sven Erik Hallberg. Ægypten. Gyldendal. 17 s. ill. 1.85. (91.21 Ha 65.29 æ).

Dette hefte giver anvisning på 86 opgaver, ved hjælp af hvilke eleverne kan samle stof til en skildring af Ægyptens historie og særlige naturforhold. Der henvises til en række bøger, som kan findes i en velforsynet skolelæsestue, og den elev, der har fulgt alle de givne anvisninger, ved noget om Ægypten, og så er der endda litteraturhenvisninger til fortsat studium. Værdifuld læsestuebog. Chr. W.

Møller, Johs. Absalons dreng. Det danske forlag. 142 s. 5.50. (Mø 57.65 ab).

»Absalons dreng« er en velskrevet bog. Sproget er kort, knapt og fyndigt og svarer derved efter vor traditionelle opfattelse af en historisk roman til formen.

Handlingen foregår i tiden fra drabet på kong Knud i Roskilde til Valdemars sejr i slaget ved Grathe hede 1157. Hovedpersonen er Absalons 15-årige staldknægt, Bengt, gennem hvis øjne vi ser begivenhederne. I virkeligheden bruger forfatteren det historiske klædebon som et dække for en fortælling med motiv fra besættelsestiden: Landssvigere kontra frihedskæmpere. Barnet af i dag vil næppe få øje på hensigten, som er god nok, selv om nogle af forfatterens synspunkter kan diskuteres. Tilbage til dem bliver kun et begivenhedsmættet handlingsskelet med retfærdige og uretfærdige, ligegyldigt tegnede hovedpersoner, som vil glemmes, så snart bogen er læst. Bogen kan læses af 12–14 årige, men hører til de bøger, man uden skade kan gå uden om.

Forlaget må roses for bogens smukke udstyr. G.N.

Nissehistorier. Ved Nis Pug med tegninger af Gerda Nystad. Grafisk forlag. 93 s. ill. 5.00. (88 Ni 89.6).

Efter en noget anstrengt morsom indledning, der fortæller om vor folkeovertros nisse og hans aner og slægtninge jorden over, følger en samling fortællinger og enkelte digte med nissen som hovedfigur. Fortællingerne er dels folkeeventyr, samlingens bedste del, dels kunsteventyr, hvor H. C. Andersen, set fra et voksent og i hvert fald fra et kunstnerisk synspunkt, bærer prisen med »Nissen og madammen« og »Nissen og spækhøkeren«.

Trods indvendinger mod den typografiske opsætning og typernes størrelse, som gør bogen vanskelig at gå i gang med for mindre børn, og mod Gerda Nystads

uinspirerede illustrationer, bør bogen anskaffes af alle biblioteker. Her er julestof, som har en chance for at kunne konkurrere med »Sørens spille« ved den hævdvundne oplæsning i sidste time før juleferien. G.N.

North, Sterling. Lille Jesus' fødselsdag. Aschehoug. 54 s. ill. kart. 6.75. (22.09 No69.21).
På sin 7 års fødselsdag har Jesus kun et ønske, og det er at få lov til at gå ud i bjergene og lede efter et får, der er faret vild. Han finder det sammen med et nyfødt lam, og han bringer begge dyrene tilbage til stalden. Om aftenen fortæller hans mor ham om hans egen fødsel i Bethlehem.
Selma Lagerlöfs Kristuslegender har ikke med denne bog fået nogen alvorlig konkurrent. Den er fortalt på en lidt sødladen (se navnlig kap. 1-2) og ofte overdreven barnlig måde, men den har nydelige illustrationer.
Begrænset køb kan anbefales, hovedsagelig ud fra det synspunkt at vi savner julebøger. A.Br.

Petersen, Kr. Weinholt, og Birte Låge Huno. Børnenes blokfløjtebog. Gjellerup. 32 s. 3.50. (78.22).
Hvis den gamle påstand om, at enhver dreng kan lære at spille blokfløjte ellers er rigtig, skulle denne lille bog være et fortrinligt hjælpemiddel. Alt øvelsesstoffet er melodisk, så børnene kender mange af melodierne, hvilket i høj grad gør stoffet interessant. Kan trygt anskaffes, hvor man mener, der er et behov for en sådan bog. S.P.H.

Schaffalitzky de Muckadell, Cai. Peter Bolettes fyrtårn. Jespersen og Pio. 151 s. ill. kart. 7.50. (Sc16.5p).
Der kan sikkert gøres mange saglige indvendinger mod denne historie om de fire gamle Svendborg-skippere og husbestyrerinde fru Maria Høj, der drager på togt og kommer ud for svære eventyr i den nære orient, men den er både underholdende og morsom. Det er længe siden, anmelderen har moret sig sådan over en bog som denne. Eventuelt til ungdomshylden. Chr.W.

Meier, Mariann. Den unge turist i Schweiz. Geografisk forl. 7.00. (Anm. B.V. 1954, 56) er ved et uheld ikke kommet med på årslisten over børne- og ungdomsbøger.

»BOGENS VERDEN« sendes gratis til medlemmer af Danmarks Biblioteksforening. Abonnementsprisen er 14 kr. Redaktionens adresse: Odensegade 14, Kbhvn. Ø., central 8820. Annonceexpedition: Nyt nordisk Forlag, Købmagergade 49, Kbhvn. K., central 11301.
Nielsen & Lydiche (M. Simmelkiær).

m
ne

09

ne
an
ns

n-
en

e-

g.

er
er
et
g.

io.

re
og
og
ne.

n.
og